

วิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน
ในชุมชนเมืองและชนบท

**A Comparative Analysis of Factors Affecting Household Saving
in Urban and Rural Area**

นายอำนาจ มุกิตา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2551

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์

สาขา

เศรษฐศาสตร์

ภาควิชา

เรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท

A Comparative Analysis of Factors Affecting Household Saving in Urban and Rural Area

นามผู้วิจัย นายอำนาจ มุทิตา

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์อรุณ เกียรติสาร, Diplome.de.IIleme Cycle)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรุณี ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์, ศ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อางคงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 6 เดือน พ. ค. พ.ศ. 2551

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท

A Comparative Analysis of Factors Affecting Household Saving in Urban and Rural Area

โดย

นายอำนาจ มุฑิตา

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

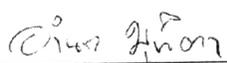
พ.ศ. 2551

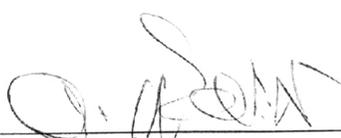
อำนาจ มูทิตา 2551: การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน
ในชุมชนเมืองและชนบท ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์อรุณ เกียรติสาร,
Diplome.de.IIIeme Cycle. 156 หน้า

ปัจจุบันช่องว่างการออมต่อการลงทุนภายในประเทศไทย มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง
อาจจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจ แต่การระดมการออมเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของการออม
พบว่า การออมภาคครัวเรือนในปัจจุบันมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การออมของภาคอื่นๆ อยู่
ในระดับคงที่ และบางภาคมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเร่งระดมการออมของ
ครัวเรือน เพื่อรักษาสมดุลของเศรษฐกิจให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน และการ
วิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบของปัจจัยต่อการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบท โดยใช้ข้อมูลผลการ
สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนระหว่างปี พ.ศ.2545 พ.ศ.2547 และ พ.ศ.2549 ซึ่งทำการ
สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ การประมาณค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยโดยใช้แบบจำลองสมการ
ถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก เพื่ออธิบายผลกระทบของปัจจัยต่อการออมของครัวเรือนระหว่างพื้นที่
อยู่อาศัยของชุมชน สำหรับการนำไปใช้พัฒนาการออมภาคครัวเรือนให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนระหว่างพื้นที่ชุมชนเมืองและ
ชนบท ไม่มีความแตกต่างกันหรือมีความแตกต่างกันเฉพาะในบางช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงอายุของหัวหน้า
ครัวเรือน สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน มูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง และ
การได้รับสิทธิประโยชน์หรือการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ นอกจากนี้ พบว่า ปัจจัยที่มีความแตกต่างกันใน
ทุกช่วงเวลา ได้แก่ รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน มูลค่า
อสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง ภาระหนี้สิน โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค และบัตรรับรองสิทธิ
การรักษาพยาบาล ดังนั้นจึงสามารถใช้ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนระหว่างพื้นที่
แตกต่างกัน ในแต่ละช่วงเวลา มาใช้ในการพิจารณาเร่งระดมการออมของครัวเรือนให้มีความเหมาะสม
ต่อไป

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

24 / 04 / 51

Annaj Mutita 2008: A Comparative Analysis of Factors Affecting Household Saving in Urban and Rural Area. Master of Economics, Major Field: Economics, Department of Economics. Thesis Advisor: Mr.Arun Kiarasarn, Diplome.de.IIIeme Cycle. 156 pages.

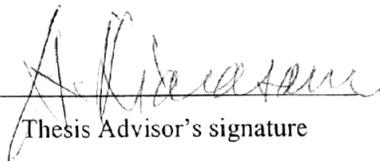
In recent years, the saving-investment gap in Thailand has been continuously decreased which may leads to not only economic growth, but also economic instability. While there has been a reduction in household saving for several years, that of other sectors have remained or increased. As a result, the mobilization of saving, particularly the household saving, is crucial to maintain an economic balance.

The principle objectives of this study are to explore significant factors affecting the Thai household saving and to analyze a difference in such impact on households in rural areas compared with those in urban areas. Household-socioeconomic surveys in 2002, 2004 and 2006 conducted by the National Statistical Office, Thailand, were used as the main data source of this analysis. The weighted least square method was applied for investigating the relevant factors.

It was found that the factors affecting household saving in both areas are age of head household, household economic status, value of movable owned by household and welfare & benefits from government program. These factors occasionally influenced the household saving. While average monthly income per household, educational level of the head household, value of immovable owned by household, household debt, the Universal health coverage card (30 baht) and healthcare benefit are factors influencing the household saving in urban and rural area differently. These factors can be used in the mobilization of saving in each area.

Annaj Mutita

Student's signature

 24 / 04 / 2008

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงของอาจารย์ ดร.อรุณ เกียรติสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณี ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำและคำปรึกษา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.ศิริกานต์ ปัทมศิริวัฒน์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์ ดร.อภิรักษ์ อภิชาติบุตร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่คอยให้ความช่วยเหลือตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนเรื่อยมา และต้องขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์สุเมธ แก่นมณี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และนายกฤติเดช ชีรการุณวงศ์ ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยชिकाโก-มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา รวมถึงผู้เขียนตำรา เอกสาร บทความต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิงในงานวิจัยนี้

คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

อานาจ มุทิตา

เมษายน 2551

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(4)
สารบัญภาพ	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่ได้รับ	8
นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 การตรวจสอบเอกสารและแนวคิดทฤษฎี	14
การตรวจสอบเอกสาร	14
แนวคิดและทฤษฎี	23
กรอบแนวคิดในการวิจัย	35
บทที่ 3 วิธีวิจัย	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
การวิเคราะห์ข้อมูล	36
แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย	36
สมมุติฐานการศึกษา	38
บทที่ 4 การสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน	42
วิธีการสำรวจข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ	43
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการประมวลผล	44
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การประมวลผล	45
การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน	46
สรุปผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุปผลการสำรวจปี พ.ศ.2545	48
สรุปผลการสำรวจปี พ.ศ.2547	51
สรุปผลการสำรวจปี พ.ศ.2549	55
สรุปผลการสำรวจทุกช่วงเวลา	57
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
แบบจำลองที่ 1: ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนปี พ.ศ.2545	65
การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (OLS)	67
การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (WLS)	69
แบบจำลองที่ 2: ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนปี พ.ศ.2547	76
การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (OLS)	79
การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (WLS)	80
แบบจำลองที่ 3: ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนปี พ.ศ.2549	88
การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (OLS)	90
การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (WLS)	92
เปรียบเทียบผลของปัจจัยต่อการออมของครัวเรือน	101
ข้อมูลปี พ.ศ.2545	101
ข้อมูลปี พ.ศ.2547	102
ข้อมูลปี พ.ศ.2549	103
เปรียบเทียบผลกระทบของปัจจัยต่อการออมของครัวเรือนในแต่ละช่วงเวลา	104
สรุปผลของปัจจัยต่อการออมของครัวเรือน	113
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	122
สรุปผลการวิจัย	123
ข้อเสนอแนะ	125
ข้อเสนอแนะจากการศึกษา	125
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป	127
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	129

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	131
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	156

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	มูลค่าการออม การลงทุนและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	3
2	ช่องว่างการออมและการลงทุน ณ ราคาปัจจุบัน	4
3	สัดส่วนของการลงทุน และการออมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	5
4	สมมุติฐานอธิบายทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอิสระต่อการออมของครัวเรือน	40
5	จำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง รายปี	47
6	รายได้ของครัวเรือนและแหล่งที่มาของรายได้ จำแนกข้อมูลรายปี	57
7	ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนและประเภทของค่าใช้จ่าย จำแนกข้อมูลรายปี	58
8	หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกข้อมูลรายภาคและเขตการปกครอง	59
9	ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกข้อมูลรายปี	60
10	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามพื้นที่ชุมชน รายปี	61
11	สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน จำแนกตามพื้นที่ รายปี	62
12	การประมาณค่า WLS ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน พ.ศ.2545	74
13	การประมาณค่า WLS ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน พ.ศ.2547	86

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	การประมาณค่า WLS ปีจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน พ.ศ.2549	98
15	เปรียบเทียบผลกระทบของปีจัยต่อการออมของครัวเรือนในแต่ละช่วงเวลา	119
16	เปรียบเทียบผลกระทบของปีจัยต่อการออมของครัวเรือนในแต่ละชุมชน ทุกช่วงเวลา	120
ตารางผนวกที่		
1	จำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค และเขตการปกครองปี พ.ศ.2545	132
2	จำนวนครัวเรือนในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2545 จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง	133
3	รายได้ทั้งสิ้นและรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง	133
4	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ และภาค	134
5	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย และภาค	135
6	ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง	136
7	จำนวนหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม รายภาคและเขตการปกครอง	137

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
8	รายได้ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามสถานะทางสังคม	138
9	จำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค และเขตการปกครองปี พ.ศ.2547	139
10	จำนวนครัวเรือนในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2547 จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง	140
11	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ รายภาค	141
12	รายได้ทั้งสิ้นและรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง	142
13	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย รายภาค	143
14	ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น และค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนจำแนกตามภาค และเขตการปกครอง	144
15	จำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม รายภาค และเขตการปกครอง	145
16	รายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามสถานะทางสังคม	146
17	เปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง	147

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
18	เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง	148
19	เปรียบเทียบจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 จำแนก ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม รายภาค	149
20	เปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนปี พ.ศ.2545 และพ.ศ. 2547 จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคม	150
21	จำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค และเขตการปกครองปี พ.ศ.2549	151
22	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ รายภาค	152
23	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้และสถานะ ทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน	153
24	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย รายภาค	154
25	จำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้และหนี้สินเฉลี่ย จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการ กู้ยืม รายภาค	155

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงการบริโภคสัมพันธ์กับระดับรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง	24
2	วัฏจักรชีวิต กระแสรายได้กับการบริโภค	26
3	สมมุติฐานรายได้ถาวรและฟังก์ชันการบริโภค	31
4	แสดงลักษณะการออมของครัวเรือนตามทฤษฎีวัฏจักรชีวิต	32
5	แสดงองค์ประกอบเงินออมของครัวเรือน	32
6	กรอบแนวคิดในการวิจัย	35
7	การกระจายของกลุ่มตัวอย่าง ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน รายปี	60
8	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน รายปี	61
9	สมมุติฐานเกี่ยวกับช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนต่อการออม	114

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การออมมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้เพราะเงินออมในระบบเศรษฐกิจ คือ แหล่งเงินทุน สำหรับนำไปลงทุนพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน ถ้าหากในประเทศไม่มีเงินออมหรือมีการออมที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการลงทุนภายในประเทศ ทำให้ภาครัฐหรือภาครัฐต้องไปกู้ยืมเงินทุนจากต่างประเทศมาใช้ลงทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในกรณีนี้ถ้าหากมีการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศในปริมาณที่มากเกินไป ย่อมส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศได้ในอนาคต หากเกิดการผันผวนของค่าเงินที่กระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยน ดังเช่นที่เคยเกิดวิกฤตทางการเงินในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ.2540 จากค่าเงินบาทที่อ่อนตัวส่งผลให้นักลงทุนภายในประเทศต้องแบกรับภาระหนี้สินต่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น

ปัจจุบันสถานการณ์ออมของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GNS/GDP) พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541จนถึงปี พ.ศ.2548 อัตราการออมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ อยู่ที่ประมาณ ร้อยละ 30.8 ในขณะที่อัตราการลงทุนภายในประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDI/GDP) ในช่วงปีเดียวกันมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี จากตัวเลขสัดส่วนในปี พ.ศ.2541 อยู่ที่ร้อยละ 20.4 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 31.5 ในปี พ.ศ.2548 (ดูข้อมูลจากตารางที่ 1 ประกอบ) จากความต้องการใช้จ่ายและการลงทุนภายในประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นในขณะที่การออมภายในประเทศค่อนข้างคงที่ ทำให้ช่องว่างการออมต่อการลงทุน (GNS-GDI) ได้ปรับตัวลดลง จากมูลค่าช่องว่างการออมต่อการลงทุนในปี พ.ศ.2541 ซึ่งประเทศมีเงินออมอยู่ในระดับที่สูงกว่าความต้องการลงทุน คิดเป็นมูลค่า 524.1 พันล้านบาท ได้มีการปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ.2547 มูลค่าช่องว่างระหว่างการออมกับการลงทุนลดลงเหลือเพียง 280.3 พันล้านบาท และจากตัวเลขประมาณการในปี พ.ศ.2548 การออมจะมีมูลค่าน้อยกว่าการลงทุน คิดเป็นมูลค่า 87 พันล้านบาท (ดูข้อมูลจากตารางที่ 2 ประกอบ)

โดยสรุป จากสถานการณ์การออมภายในประเทศเมื่อลองเปรียบเทียบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและการลงทุนภายในประเทศ จะเห็นได้ว่าการออมภายในประเทศ มีอัตราการขยายตัวอยู่ในระดับที่ค่อนข้างคงที่ แต่ในขณะที่การลงทุนกลับมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งส่งผลให้ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนค่อยๆ ปรับตัวลดลงทุกๆ ปี เช่นเดียวกัน

การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ จากการลดลงของช่องว่างการออมและการลงทุนในประเทศ ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่ได้บ่งชี้ให้เห็นสภาพปัญหาที่อาจเกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต จากสถานการณ์กระแสการใช้จ่ายหรือการลงทุนในประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาการออมภายในประเทศให้เพิ่มสูงขึ้นเพื่อปรับความสมดุลของระบบเศรษฐกิจให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม

การพัฒนาการออมภายในประเทศ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ การออมในปัจจุบันจากองค์ประกอบหลัก 2 ส่วน คือ การออมจากภาครัฐ ประกอบไปด้วย การออมของรัฐบาลและการออมของรัฐวิสาหกิจ อีกส่วนหนึ่งเป็นการออมจากภาคเอกชน ประกอบไปด้วย การออมของภาคครัวเรือนและการออมของภาคธุรกิจ เมื่อแยกองค์ประกอบการออมภายในประเทศแล้วนำไปเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) พบว่า การออมของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และภาคธุรกิจ ล้วนแล้วแต่มีสัดส่วนของอัตราการออมที่เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่การออมของภาคครัวเรือนกลับมีสัดส่วนที่ลดลง จากตัวเลขสัดส่วนการออมในปี พ.ศ.2541 คิดเป็นร้อยละ 10.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ กลับลดลงเหลือเพียง ร้อยละ 4.9 ในปี พ.ศ.2548 ดังนั้น ปัญหาเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาการออมภายในประเทศจึงควรเริ่มต้นที่ ภาคครัวเรือน เป็นอันดับแรก (รายละเอียดในตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 มูลค่าการออม การลงทุนและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

(หน่วย: พันล้านบาท)

	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548p
1 การลงทุนในประเทศ (GDI)	1,593.20	946	950.6	1,124.20	1,237.10	1,297.30	1,477.50	1,739.80	2,231.7
2 ภาคเอกชน	1,048.50	588.9	535.5	679.1	7,894.70	865.7	1,037.10	1,254.40	1,544.2
3 ภาครัฐ	550.2	446.6	430.4	402.3	296.6	377.5	386.8	427.4	509.0
4 การเปลี่ยนแปลงสต็อกสินค้า	-5.5	-89.5	-15.3	42.7	55.8	54.1	53.6	58	178.6
5 การออมของประเทศ (GNS)	1,564.10	1,470.10	1,397.70	1,548.00	1,551.00	1,664.20	1,833.10	2,020.10	2,147.7
6 การออมสุทธิ	933.3	790.9	693.8	819.7	791.5	873.3	1,008.90	1,151.60	1,220.3
7 ภาคเอกชน	434.8	581.6	510.8	618.2	534.7	485	550.1	678.2	720.3
8 คราวเรือน	297	470.3	420.3	367.8	274.7	214.5	282.8	323.4	349.6
9 ธุรกิจ	137.8	111.3	90.6	250.4	260	270.5	267.2	354.8	370.7
10 ภาครัฐ	498.5	209.3	183	201.5	256.9	388.2	458.9	473.5	500.0
11 รัฐบาล	410.8	229.7	139.8	140.3	154.2	220.1	320.4	327.7	377.5
12 รัฐวิสาหกิจ	87.7	-20.4	43.2	61.2	102.7	168.2	138.5	145.8	122.5
13 ค่าเสื่อมราคา	630.8	679.1	703.9	728.3	759.5	790.9	824.2	868.4	927.4
14 ความคลาดเคลื่อนทางสถิติ	8.8	-71.6	-24.6	52.9	41.1	64.7	26.5	5.4	58.7
15 เงินออมจากต่างประเทศ	37.8	-595.7	-471.7	-371	-272.8	-302.2	-329.2	-275	142.7
16 การออมของประเทศที่ไม่รวมความคลาดเคลื่อนทางสถิติ	1,555.30	1,541.70	1,422.30	1,495.20	1,509.90	1,599.50	1,806.70	2,014.70	2,089.0
17 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)	4,732.60	4,626.40	4,637.10	4,922.70	5,133.50	5,450.60	5,917.40	6,489.80	7,087.66

หมายเหตุ: p ข้อมูลเบื้องต้น

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (สถิติเศรษฐกิจและการเงิน ไตรมาส 3/2550)

ตารางที่ 2 ช่องว่างการออมและการลงทุน ณ ราคาปัจจุบัน

(หน่วย: พันล้านบาท)

	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548p
การลงทุนในประเทศไทย : GDI	1,593.20	946	950.6	1,124.20	1,237.10	1,297.30	1,477.50	1,739.80	2,231.7
การออมของประเทศไทย : GNS	1,564.10	1,470.10	1,397.70	1,548.00	1,551.00	1,664.20	1,833.10	2,020.10	2,147.7
ค่าความคลาดเคลื่อน	8.79	-71.58	-24.64	52.86	41.11	64.70	17.00	5.36	58.67
GNS หักค่าความคลาดเคลื่อน: GNS.excl.stat.	1,555.30	1,541.70	1,422.30	1,495.20	1,509.90	1,599.50	1,806.70	2,014.70	2,089.0
ช่องว่างการออม-การลงทุน : GNS-GDI	-29.10	524.10	447.10	423.80	313.90	366.90	355.60	280.30	-84.00
ช่องว่างการออม-การลงทุนหักค่าความคลาดเคลื่อน : GNS.excl.stat-GDI	-37.90	595.70	471.70	371.00	272.80	302.20	329.20	274.90	-142.70

หมายเหตุ: p ข้อมูลเบื้องต้น

ที่มา: จำนวนจากตารางที่ 1

ตารางที่ 3 ส่วนของการลงทุน และการออมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

(หน่วย: ร้อยละ)

	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548p
1 การลงทุนในประเทศ (GDI/GDP)	33.7	20.4	20.5	22.8	24.1	23.8	25.0	26.8	31.5
2 ภาคเอกชน	22.2	12.7	11.5	13.8	153.8	15.9	17.5	19.3	21.8
3 ภาครัฐ	11.6	9.7	9.3	8.2	5.8	6.9	6.5	6.6	7.2
4 การเปลี่ยนแปลงสต็อกสินค้า	-0.1	-1.9	-0.3	0.9	1.1	1.0	0.9	0.9	2.5
5 การออมของประเทศ (GNS/GDP)	33.0	31.8	30.1	31.4	30.2	30.5	31.0	31.1	30.3
6 การออมสุทธิ	19.7	17.1	15.0	16.7	15.4	16.0	17.0	17.7	17.2
7 ภาคเอกชน	9.2	12.6	11.0	12.6	10.4	8.9	9.3	10.5	10.2
8 คราวเรือน	6.3	10.2	9.1	7.5	5.4	3.9	4.8	5.0	4.9
9 ธุรกิจ	2.9	2.4	2.0	5.1	5.1	5.0	4.5	5.5	5.2
10 ภาครัฐ	10.5	4.5	3.9	4.1	5.0	7.1	7.8	7.3	7.1
11 รัฐบาล	8.7	5.0	3.0	2.9	3.0	4.0	5.4	5.0	5.3
12 รัฐวิสาหกิจ	1.9	-0.4	0.9	1.2	2.0	3.1	2.3	2.2	1.7
13 ค่าเสื่อมราคา	13.3	14.7	15.2	14.8	14.8	14.5	13.9	13.4	13.1
14 GNS/GDI	98.2	155.4	147	137.7	125.4	128.3	123.4	116.1	96.2

หมายเหตุ: p ข้อมูลเบื้องต้น

ที่มา: คำนวณจากตารางที่ 1

จากปัญหาการออมของภาคครัวเรือนดังกล่าว การพัฒนาการออมของภาคครัวเรือน จากแนวทางการพัฒนาด้านการคลัง เพื่อสร้างความมั่นคงของฐานะการคลังและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้มีมาตรการส่งเสริมระบบการออมของประเทศ โดยปฏิรูปการออมภาคบังคับ อาทิ ระบบกองทุนบำเหน็จบำนาญ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกองทุนประกันสังคม เพื่อให้ครอบคลุมประชากรและกลุ่มผู้ใช้แรงงานอย่างทั่วถึง โดยให้ความสำคัญกับการออมเพื่อการชราภาพ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน โดยเน้นที่ความมั่นคงทางการเงินของประชาชนในระยะยาว และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 จากยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ได้กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมการออมและการเพิ่มทางเลือกในการระดมทุนในประเทศ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดวิกฤตการณ์การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลการชำระเงิน อันเนื่องมาจากการขาดแคลนการออมและการระดมทุนที่ไม่เหมาะสม และเพื่อให้ประชาชนสร้างหลักประกันในชีวิตโดยมีการออมที่พอเพียงโดยเฉพาะในกลุ่มประชาชนที่จะเข้าสู่ช่วงผู้สูงอายุ ซึ่งในขณะเดียวกันก็จะเป็นการช่วยลดภาระของรัฐบาล โดยได้ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมการออมทั้งระบบของประเทศ เพื่อให้การออมในภาพรวมของประเทศมีพอเพียงเพื่อการลงทุนของประเทศ ควบคู่ไปกับการสร้างฐานรายได้ที่มั่นคงสำหรับประชาชน และสร้างพฤติกรรมออม เพื่อเพิ่มมูลค่าการออมของครัวเรือน การพัฒนาระบบการออมต่างๆ เช่น การออมภาคบังคับ โดยการจัดตั้งกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ ที่มีกรอบโครงการพัฒนาระบบบำเหน็จบำนาญให้ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ และพัฒนากองทุนการออมให้เป็นระบบการออมเพื่อการชราภาพที่มีความครอบคลุมครบถ้วนสำหรับกำลังแรงงานของประเทศทั้งหมด และการส่งเสริมระบบสหกรณ์และพัฒนาองค์กรการเงินฐานรากเพื่อเป็นทางเลือกในการออมของประชาชนที่เป็นรากหญ้า

จากนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และ 10 มีหน่วยงานภาครัฐที่ได้ดำเนินการรณรงค์ส่งเสริมให้คนไทยรู้จักการประหยัดและเก็บออมเพิ่มมากขึ้น อาทิ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) และศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศตจ.) ได้ร่วมมือเป็นแกนนำในการดำเนินการแจกสมุดบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ครัวเรือนเกษตรกรรู้จักการจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยมุ่งเน้นที่การลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยของครัวเรือน หน่วยงานภาครัฐอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมการออม คือ ธนาคารออมสิน ได้จัดทำรณรงค์ส่งเสริมให้คนไทยรู้จักประหยัดและอดออมเพิ่มมากขึ้น โดยใช้การรณรงค์ “ออม 1 ส่วน ใช้จ่าย 3 ส่วน” เพื่อให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการออมมากยิ่งขึ้นและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของครัวเรือนให้หันมาเก็บออมมากขึ้น

การพัฒนาการออมของภาคครัวเรือน โดยการรณรงค์ส่งเสริมและกระตุ้นการออมภาคครัวเรือนของหน่วยงานภาครัฐดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ประเด็นที่น่าสนใจคือศึกษาเรื่องพฤติกรรมการออม ที่ตอบสนองต่อปัจจัยในด้านต่างๆ เพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมหรือการรณรงค์กระตุ้นการออมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจากผลการศึกษาเชิงประจักษ์เรื่องการออมของภาคครัวเรือนในระดับจุลภาค เป็นส่วนหนึ่งของผลการศึกษาเรื่อง การออมระยะยาวในประเทศไทย (Long-term Saving in Thailand) โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ข้อมูลจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ.2547 อธิบายถึงปัจจัยด้านพื้นที่การอยู่อาศัยระหว่างชุมชนเมืองและชนบท จากผลสรุปของแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้น พบว่า การอยู่อาศัยในชนบทมีความสัมพันธ์กับการออมของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ และมีทิศทางความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

จากความแตกต่างของปัจจัยทางด้านพื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือนในเขตชุมชนเมืองชนบทที่มีการตอบสนองต่อการออมแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการพัฒนาการออมของภาคครัวเรือน สิ่งจำเป็นที่ต้องพิจารณาและให้ความสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ องค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของภาคครัวเรือน เพื่อให้การพัฒนาการออมของภาคครัวเรือนมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องศึกษาถึงความแตกต่างของพฤติกรรมการออมของแต่ละชุมชนเพื่อให้สามารถใช้นโยบายที่เหมาะสมในการพัฒนาการออม ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท จะเป็นประโยชน์ต่อการใช้มาตรการหรือนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ โดยเพิ่มประสิทธิภาพในการกระตุ้นการออมของภาคครัวเรือน และส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศมีเสถียรภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมและการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมและการออมของครัวเรือนระหว่างชุมชนเมืองและชนบท

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการออมของภาคครัวเรือนในระดับจุลภาค โดยศึกษาการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท จากข้อมูลผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Household Socio-Economic Survey: SES) ทำการสำรวจและจัดเก็บโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

การศึกษาจะใช้ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ.2545 ปี พ.ศ.2547 และปี พ.ศ.2549 ทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่กำหนดระดับการออมของครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านรายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือน ความมั่งคั่งของครัวเรือน ภาระหนี้สินของครัวเรือน ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน การประกอบอาชีพของคนในครัวเรือน ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน และการได้รับสวัสดิการทางสังคม เป็นต้น โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างพื้นที่การอยู่อาศัยของชุมชน ในเขตเมืองและชนบท

ประโยชน์ที่ได้รับ

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดระดับการออมดังกล่าว จะช่วยให้การกำหนดหรือเลือกใช้มาตรการในการกระตุ้นการออมของภาคครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ชุมชน ระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบทของหน่วยงานภาครัฐทำให้การใช้นโยบายหรือการรณรงค์ส่งเสริมการออมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเป็นการช่วยพัฒนาการออมของภาคครัวเรือนได้ในอนาคต

นิยามศัพท์

ครัวเรือน ความหมายของครัวเรือนสำหรับการศึกษา โดยยึดตามคำนิยามของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ใช้ในการสำรวจสภาวะเศรษฐกิจและสังคม โดยแยกออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. คริวเรือนหนึ่งคน คือ บุคคลคนเดียวซึ่งหุงหาอาหารและจัดหาสิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพ โดยไม่เกี่ยวกับผู้ใดซึ่งอาจพำนักอยู่ในเคหสถานเดียวกัน

2. คริวเรือนหลายคน คือ คริวเรือนที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันจัดหาและใช้สิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพร่วมกัน บุคคลที่มาอยู่รวมกันในคริวเรือนอาจจะเป็นญาติหรือไม่เป็นญาติกันก็ได้ ซึ่ง ได้แก่

2.1 คริวเรือนที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความสัมพันธ์ฉันท์ญาติมาอยู่ด้วยกัน หรืออยู่แบบครอบครัว

2.2 คริวเรือนที่ประกอบด้วยบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์ฉันท์ญาติไม่เกิน 5 คน มาอาศัยอยู่ด้วยกัน ช่วยกันจ่ายค่าที่พัก ให้นับเป็นคริวเรือนส่วนบุคคล 1 คริวเรือน

2.3 คริวเรือนคนงานที่นายจ้างจัดให้อยู่อาศัยร่วมกันไม่เกิน 5 คน ถือเป็น 1 คริวเรือนส่วนบุคคล

2.4 คริวเรือนที่มีบุคคลตั้งแต่ 6 คนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน ซึ่งบุคคลเหล่านั้นจะต้องมีบุคคลที่เป็นญาติกันตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป หรือเป็นญาติไม่เกิน 3 คน แต่มีคนเดียวคนหนึ่งรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของคนทั้งหมด ถือเป็นคริวเรือนส่วนบุคคล 1 คริวเรือน

หัวหน้าคริวเรือน หมายถึง ผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของสมาชิกอื่นในคริวเรือน โดยยกย่องให้เป็นหัวหน้าอาจจะเป็นผู้รับผิดชอบทางด้าน การเงิน และสวัสดิการของคริวเรือนหรือไม่ก็ตาม

รายได้ของคริวเรือน คือ จำนวนเงินผลตอบแทนหรือรายได้ของสมาชิกทุกคนของคริวเรือนที่มีรายได้ ในรอบหนึ่งเดือน ซึ่งจะประกอบไปด้วย

1. ค่าจ้างและเงินเดือน เงินรางวัล เงิน โบนัส เป็นต้น
2. กำไรสุทธิจากการประกอบการเกษตรและธุรกิจอื่นๆ
3. รายได้จากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่าที่ดิน ค่าลิขสิทธิ์ ดอกเบี้ยและเงินปันผล
4. เงินได้รับเป็นการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ

5. รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ มูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของ ค่าจ้าง เงินเดือน มูลค่าของสินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตและบริการเอง (รวมค่าประเมินค่าเช่า บ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ) หรือได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ ทั้งนี้ไม่รวม รายรับที่เป็นตัวเงินอื่นๆ เช่น เงินได้จากการประกันภัยหรือประกันชีวิต เงินรางวัล สลากกินแบ่ง และรายรับอื่นๆ ในประเภท เดียวกัน

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน หมายถึง การใช้จ่ายเกี่ยวกับ “สิ่งของหรือบริการต่างๆ” ที่จำเป็นต่อ การครองชีพที่ครัวเรือนต้องซื้อหรือจ่ายด้วยเงิน หรือได้มาโดยไม่ต้องจ่ายเงิน (ผลิตเอง/ได้รับความ ช่วยเหลือจากบุคคลอื่น/สวัสดิการจากรัฐ ที่ทำงานหรือเบิกได้จากนายจ้าง)

1. ค่าใช้จ่ายสินค้าและบริการ ได้แก่

ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของครัวเรือน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้าน เครื่องใช้ เบ็ดเตล็ด ค่าจ้างบุคคลที่ให้บริการแก่ครัวเรือน เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย รองเท้า เวชภัณฑ์และค่า รักษาพยาบาล การเดินทางและการสื่อสาร การศึกษา การบันเทิง การอ่าน และกิจกรรมทางศาสนา

ค่าใช้จ่ายไม่เกี่ยวกับอุปโภคบริโภคของครัวเรือน ได้แก่ ภาษีทุกประเภท ค่าบริการทางการเงิน ค่าปรับทางกฎหมาย ค่าสมาชิกกลุ่มอาชีพ เงิน/สิ่งของที่ส่งให้บุคคลนอกครัวเรือน เงิน บริจาค เงินทำบุญ เบี้ยประกันภัย(ที่ไม่ใช่การสะสมทรัพย์) ซื้อสลากกินแบ่ง หวย การพนัน ดอกเบี้ย จ่าย/แชร์ อื่นๆ

2. ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ ได้แก่ อาหารทุกประเภท เครื่องดื่มทุกชนิด และ ยาสูบ (ยาเส้น ยาสูบ หมาก ยาน้ำคั่ว ฯลฯ)

การออมของครัวเรือน หมายถึง รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงที่ไม่ได้นำไปใช้จ่ายในการบริโภค หรือรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือน

พื้นที่การอยู่อาศัยในเขตชุมชนเมืองและชุมชนชนบท โดยจะจำแนกจากการแบ่งเขตพื้นที่ การปกครอง ได้แก่

1. คริวเรือนที่อาศัยในชุมชนเมือง หมายถึง คริวเรือนที่อยู่อาศัยหรือมีถิ่นพำนักอยู่ในเขตเทศบาล และเขตปกครองพิเศษ (กรุงเทพฯและพัทยา) ในเขตเทศบาลนั้นจะประกอบไปด้วยเทศบาลนคร เทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล

2. คริวเรือนที่อาศัยอยู่ในชนบท หมายถึง คริวเรือนที่อยู่อาศัยหรือมีถิ่นพำนักอยู่นอกเขตเทศบาล ซึ่งจะหมายถึงคริวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด

ความมั่งคั่งของคริวเรือน หมายถึง การเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่าง ๆ ของคริวเรือนที่สามารถใช้ประกอบอาชีพ หรือให้เช่า หรือสามารถสร้างรายได้ให้กับคริวเรือน

การออมภาคบังคับ หมายถึง รายได้หรือเงินเดือนที่ถูกหักแล้วนำเข้ามาสมทบกองทุนต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การออมขั้นที่หนึ่ง (1st Pillar) เป็นการออมภาคบังคับ เพื่อสร้างหลักประกันและความมั่นคงในการดำรงชีวิต เพื่อให้มีระดับรายได้หลังเกษียณอย่างน้อยไม่หลุดไปสู่ความยากจน เช่น กองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ

2. การออมขั้นที่สอง (2nd Pillar) เป็นการออมภาคบังคับ เพื่อให้มีรายได้หลังเกษียณ เมื่อรวมกับการออมขั้นที่ 1 แล้วอยู่ในระดับที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

3. การออมขั้นที่สาม (3rd Pillar) การออมภาคสมัครใจเพื่อให้รายได้หลังเกษียณ เมื่อรวมกับการออมขั้นที่ 1 และ 2 แล้วอยู่ในระดับที่มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นอีก เช่น กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ

สถานภาพการทำงาน หมายถึง สถานะของบุคคลในการทำงานในเชิงเศรษฐกิจทุกประเภท ได้แก่

1. นายจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง (อาจมี “หุ้นส่วน” ด้วยหรือไม่ ก็ได้) เพื่อหวังผลกำไรหรือส่วนแบ่ง และได้จ้างบุคคลตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปมาทำงานให้ธุรกิจในฐานะ “ลูกจ้าง” โดยเป็นการจ้างงานบนพื้นฐานของความต่อเนื่อง

2. ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง (อาจมี “หุ้นส่วน” ด้วยหรือไม่ ก็ได้) เพื่อหวังผลกำไรและส่วนแบ่ง และไม่มีการจ้าง “ลูกจ้าง” (ที่เป็นการจ้างงานบนพื้นฐานของความต่อเนื่อง) แต่อาจมีสมาชิกในครัวเรือนหรือผู้ฝึกงานมาช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนในลักษณะการจ้างงาน

3. ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หมายถึง ผู้ที่ช่วยทำธุรกิจหรือการเกษตรของสมาชิกในครัวเรือนเป็นประจำ โดยไม่ได้รับค่าจ้างและไม่ได้อยู่ในฐานะ “หุ้นส่วน” หรืออาจจะได้รับค่าตอบแทนบ้างแต่ไม่ใช่ลักษณะของการจ้างงาน

4. ลูกจ้าง หมายถึง ผู้ที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้าง ที่เป็นการจ้างงานบนพื้นฐานของความต่อเนื่อง ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงาน ค่าจ้างที่ได้รับอาจเป็นรายเดือน รายวัน รายชั่วโมง รายชิ้น หรือเหมาจ่าย ซึ่งอาจจะเป็นตัวเงินหรือสิ่งของก็ได้

5. การรวมกลุ่ม หมายถึง กลุ่มคนที่มาร่วมกันทำงานในเชิงเศรษฐกิจ (ผลิตสินค้าและบริการ) โดยสมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกันในการตัดสินใจดำเนินการทุกขั้นตอน ตลอดจนการแบ่งรายได้ให้สมาชิกตามที่ตกลงกัน การรวมกลุ่มดังกล่าวอาจจะมีการ “จดทะเบียนจัดตั้งในรูปแบบนิติบุคคล” หรือไม่ก็ได้ การรวมกลุ่มอาจดำเนินการโดยใช้แรงงานของสมาชิกทุกคน หรือจ้างสมาชิกบางคนหรือผู้อื่นก็ได้ (ผู้ที่รับจ้างดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นสมาชิกหรือผู้อื่น ถือว่าเป็น “ลูกจ้าง” ของกิจการ)

สถานะทางสังคมของครัวเรือน ในการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติได้จัดครัวเรือนเป็นกลุ่มๆ โดยพิจารณาจากแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือน สถานภาพการทำงาน ประเภทของกิจการในเชิงเศรษฐกิจและอาชีพ เป็นหลัก ครัวเรือนตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมแบ่งเป็น 10 กลุ่ม คือ

1. ผู้ถือครองทำการเกษตร ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเอง
2. ผู้ถือครองทำการเกษตร ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่เช่าผู้อื่นหรือเป็นที่สาธารณะและที่อื่นๆ
3. ผู้ทำการประมง ป่าไม้ ล่าสัตว์ หาของป่า และบริการทางการเกษตร
4. ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร
5. ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหารที่รับจ้าง

6. คนงานเกษตร
7. คนงานทั่วไป
8. เสมียนพนักงาน พนักงานขายและให้บริการ
9. ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต
10. ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ

บทที่ 2

การตรวจสอบเอกสารและแนวคิดทฤษฎี

การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือน ในอดีตที่ผ่านมาได้มีผู้สนใจทำการศึกษากันจำนวนมาก แต่ในการศึกษามีความแตกต่างกันในเรื่องของการเลือกใช้แบบจำลองและปัจจัยที่นำมาอธิบายพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือน โดยส่วนใหญ่ปัจจัยที่ใช้ในการอธิบายการออมของครัวเรือน ได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ปัจจัยทางด้านมหภาคและจุลภาค ปัจจัยทางด้านมหภาค ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ เป็นต้น ส่วนปัจจัยทางจุลภาค ได้แก่ รายได้ของครัวเรือน ลักษณะการประกอบอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน เป็นต้น ในการทบทวนผลการศึกษาที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นการศึกษาปัจจัยทางด้านมหภาคและจุลภาคที่ได้นำมาอธิบายพฤติกรรมกรรมการออม เพื่อเป็นการสร้างกรอบแนวคิดในการเลือกปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออม และทฤษฎี ที่จะนำมาใช้อ้างอิงหรืออธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ต่อไป

การตรวจสอบเอกสาร

ศรีสุข โรจน์อุ่นวงศ์ (2539) การออมต่อระดับรายได้ของครัวเรือนไทยระหว่างชนบทและเมือง ปี พ.ศ.2535/2536 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการออมของครัวเรือนต่อระดับรายได้ที่จำแนกตามชั้นอายุ อาชีพ และรายได้ ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของภาคต่างๆ ในประเทศไทย ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนไทยปี 2536 ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในการศึกษาเลือกใช้นวัตกรรมทางทฤษฎีรายได้สมบูรณ์ของเคนส์ และทฤษฎีวิถีจักรชีวิตของแอดและโมดิเกลียโน จากการศึกษาโดยใช้แบบจำลอง

$$S_{ij} = a_0 + a_1 Y_{ij}$$

โดย S คือ การออม
Y คือ รายได้ของครอบครัว

- i คือ เขตเมือง, เขตชนบท
 j คือ จำนวนชั้นอายุ, ชั้นอาชีพ, ชั้นรายได้
 a_0, a_1 คือ ค่าคงที่

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย และเงินออมของครัวเรือน ในเขตเมืองมีรายได้ รายจ่าย และเงินออมมากกว่าครัวเรือนในชนบท ยกเว้นครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล ในเขตชนบทมีรายได้และเงินออมสูงความครัวเรือนในเมือง แสดงลักษณะให้เห็นว่า ครัวเรือนแม้มีรายได้น้อยแต่ก็สามารถมีสัดส่วนการออมที่สูงขึ้นได้ เนื่องจากมีแบบแผนของการ บริโภคที่แตกต่างกันและสภาพแวดล้อมที่ทำให้มีรายจ่ายต่ำกว่า การส่งเสริมการออมไม่จำเป็นต้อง มุ่งไปเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้สูงเท่านั้น

รูปแบบการออมทรัพย์ของครัวเรือนส่วนใหญ่พบว่า ทำการออมเงินในรูปของเงินธนาคาร พาณิश्य์ และการส่งเสริมกรรมธรรม์ประกันชีวิต ดังนั้นควรจะใช้ นโยบายกระดมเงินออมแบบผูกพัน ระยะยาว เช่น เงินฝากเพื่อที่อยู่อาศัย เงินฝากเพื่อการศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มเงินออมในระบบ เศรษฐกิจและขยายลงไปสู่ภาคชนบทให้มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่าครัวเรือนในชนบทมีค่าความ โน้มเอียงในการออมหน่วยสุดท้ายสูงกว่า ครัวเรือนในเมือง แต่ก็พบว่าครัวเรือนในชนบทมีภาระหนี้สินมากกว่า และจะเป็นการกู้เงินจาก แหล่งเงินทุนนอกระบบเป็นส่วนใหญ่ รัฐควรให้สถาบันการเงินเข้าไปมีบทบาทต่อชุมชนในชนบท มากยิ่งขึ้น

ผู้อยู่ในวัยกลางคน (อายุระหว่าง 30-39 ปีและ 40-49 ปี)มีบทบาทสำคัญต่อการออม และ พบว่า รายได้หลักของครัวเรือนในเมืองมาจากเงินเดือนประจำ รัฐควรสนับสนุนการจัดตั้งกองทุน สรรองเลี้ยงชีพให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เงินออมโดยรวมเพิ่มสูงขึ้น

จากแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้ประยุกต์นำเอาตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการออมมาใช้ ได้แก่ การออมของครัวเรือนต่อระดับรายได้ การออมของครัวเรือนช่วง อายุของหัวหน้าครัวเรือน การออมของครัวเรือนตามสถานที่อยู่อาศัยในเขตชุมชนเมืองและชุมชน ชนบท และการออมของครัวเรือนตามกลุ่มอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน

อุสาคี แซ่มสุวรรณ (2544) ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ.2527 – 2541 ความสำคัญของปัญหาจากข้อมูลในปี พ.ศ.2527 มูลค่าการออม เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศพบว่า อัตราส่วนการออมของครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดลง แสดงถึงการออมของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นช้ากว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การศึกษาปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนและการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการรักษาและเพิ่มระดับการออมของครัวเรือนให้เพิ่มขึ้นในอนาคต เพื่อให้เศรษฐกิจมีความมั่นคง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา เป็นการศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทยและการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมของครัวเรือนในช่วงเวลาต่างๆ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่ทำการสำรวจโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2527-2541 และศึกษาปัจจัยทางด้านรายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน และอัตราเงินเฟ้อ จากผลของการศึกษาเขียนเป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$S = 28732.80 + 7.92Y - 0.33C_{t-1} - 12010 r$$

สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

รายได้ (Y) มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อระดับการออมของครัวเรือน ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน (C) มีความสัมพันธ์ทางลบต่อการออมของครัวเรือน ณ ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 90

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่แท้จริง (r) มีความสัมพันธ์ทางลบกับระดับการออมของครัวเรือน ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากผลของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริงกับมูลค่าการออมของครัวเรือนที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ ผู้ศึกษาได้อธิบายว่า เนื่องจากครัวเรือนส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีรายได้น้อย ขณะที่มีการหนีสินมากและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ครัวเรือนจึงนำรายได้ไปใช้จ่ายในการบริโภคและชำระหนี้สิน เงินส่วนที่เหลือจึงจะนำมาเก็บออม การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ทำให้

ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากการศึกษา คือ

รายได้เฉลี่ยต่อคนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดการออมของครัวเรือนและมีความสัมพันธ์กับการออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน การเพิ่มขึ้นของรายได้จะทำให้การออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น จะส่งผลให้การออมของครัวเรือนสูงขึ้น

ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเป็นปัจจัยที่กำหนดการออมที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง เนื่องจากครัวเรือนส่วนใหญ่จะนำรายได้ไปใช้ในการบริโภคมากกว่าการออม และพยายามรักษาระดับการบริโภคให้คงที่ โดยจะยินดีเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมออมมากกว่าการบริโภค ดังนั้นการลดการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยจะส่งผลให้การออมของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริง มีความสัมพันธ์กับการออมของครัวเรือนในทิศทางตรงกันข้าม เนื่องจากครัวเรือนในประเทศไทยเป็นผู้มีรายได้น้อยและมีหนี้สินจำนวนมาก การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากจะส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ทำให้ครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เงินออมลดลง ดังนั้นนโยบายการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยจึงไม่ใช่แนวทางที่จะช่วยเพิ่มการออมของครัวเรือน แต่ควรใช้นโยบายส่งเสริมการออมแบบผูกพันระยะยาว เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมออมของครัวเรือนให้มีวินัยในการออมมากขึ้น

การศึกษาปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ.2527 – 2541 เป็นการศึกษาในเชิงมหภาค ซึ่งเป็นการมองปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนในภาพรวม ประเด็นที่จะนำไปใช้ในการศึกษาต่อไป คือ แนวทางการใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติในการอธิบายผลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมดังกล่าว มาประยุกต์ใช้กับตัวแปรปัจจัยในเชิงจุลภาคที่ต้องการศึกษาต่อไป

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2547) ผลการสำรวจทัศนคติของครัวเรือนต่อการก่อกำหนดหนี้และการออม โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับหนี้ภาคครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลต่อฐานะทางการเงินของครัวเรือนและเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงินใน

การศึกษาโดยสำรวจทัศนคติของประชาชน ข้อมูลการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Three-Stage Sampling โดยสุ่มตัวอย่างประชากรทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 2,800 คน

ผลการศึกษาในด้านสถานการณ์อ้อมและทัศนคติต่อการอ้อม อัตราการอ้อมของครัวเรือน ระหว่างปี พ.ศ.2523 – 2533 อยู่ระหว่างร้อยละ 15-20 แต่หลังจากนั้น ได้ลดลงมาอยู่ที่ระดับ ร้อยละ 10 – 15 ในปี พ.ศ. 2534 – 2539 แต่หลังจากปี พ.ศ.2543 อัตราการอ้อมได้ลดลง อยู่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ในการลดลงของระดับการอ้อม นอกจากนี้ได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการอ้อมโดยทำการเปรียบเทียบ ระหว่างภูมิภาค กลุ่มของขนาดรายได้ ระดับการศึกษา และกลุ่มอายุ ของประชากร

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการอ้อมของครัวเรือน ได้ข้อสรุปดังนี้

เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของระดับอัตราการอ้อมของครัวเรือน **ปัจจัยที่หนึ่ง** การเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ พบว่าในเขตกรุงเทพมหานครมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับการอ้อมสูงที่สุด ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการอ้อมในระดับที่ใกล้เคียงกัน ในขณะที่ภาคกลางมีการเปลี่ยนแปลงของระดับการอ้อมน้อยที่สุด **ปัจจัยที่สอง** เมื่อลองเปรียบเทียบต่อระดับของรายได้ พบว่า กลุ่มที่มีรายได้มากมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงระดับของอัตราการอ้อมมากกว่าผู้มีรายได้น้อย **ปัจจัยที่สาม** ระดับการศึกษาประชากรที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับการอ้อมมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย **ปัจจัยที่สี่** กลุ่มอายุต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราการอ้อม กลุ่มที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงการอ้อมมากที่สุด คือกลุ่มอายุระหว่าง 25-44 ปี และ 55-64 ปี ส่วนกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราการอ้อมน้อยที่สุดคือ กลุ่มที่มีอายุมากกว่า 64 ปีขึ้นไป

เรื่อง พฤติกรรมการอ้อมของครัวเรือนที่จะทำให้ครัวเรือนมีเงินอ้อมเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในยามจำเป็นหรือยามชราในมุมมองของครัวเรือน **ปัจจัยที่หนึ่ง** การเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่

จากผลการสำรวจทัศนคติของครัวเรือนต่อการก่อหนี้และการออมของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้นำเอาปัจจัยลักษณะพื้นที่ตามภูมิภาค กลุ่มรายได้ ระดับการศึกษา และกลุ่มอายุของประชากรมาขยายอธิบายการเปลี่ยนแปลงของระดับการออมที่ลดลงของประเทศไทย ซึ่งทำให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนจากองค์ประกอบของครัวเรือนในแต่ละมิติ ดังนั้นจึงขอนำเอาปัจจัยเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2548) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมในเบื้องต้น และทำให้สามารถกำหนดนโยบายในการกระตุ้นการออมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาใช้ข้อมูลทุกภูมิภาคที่ครอบคลุมเวลาที่ทำการรวบรวมโดยธนาคารแห่งประเทศไทย (ชปท.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) โดยแบ่งขอบเขตการศึกษาได้แบ่งประเภทของการออมของประเทศไทยที่จะทำการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ การออมภาคครัวเรือน การออมภาคธุรกิจ การออมสถาบันการเงิน และการออมภาคต่างประเทศ

ข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นข้อมูลการออมรายไตรมาส ระหว่างไตรมาส 1 พ.ศ.2540 ถึงไตรมาส 4 พ.ศ.2545 เลือกใช้วิธีการศึกษาโดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านการออมกับตัวแปรทางเศรษฐกิจอื่น อาทิ อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ อัตราเงินเฟ้อ สภาพคล่องของหน่วยเศรษฐกิจ พฤติกรรมการออมของผู้ออมจากต่างประเทศ ด้วยวิธี (Ordinary Least squares

การออมของครัวเรือน = f (อัตราการเจริญเติบโตของ GDP, อัตราดอกเบี้ยธนาคารพาณิชย์, อัตราเงินเฟ้อ, สัดส่วนความมั่งคั่งต่อ GDP, สัดส่วนเงินออมจากต่างประเทศต่อ GDP)

$$\left[\frac{SH}{GDP} \right] = 0.678315 + 0.00935(\Delta GDP)_t - 0.009974R_{t-1} - 0.028507I_{t-5} - 1.351971 \left[\frac{W}{GDP} \right] + 0.604706 \left[\frac{FS}{GDP} \right]_{t-4}$$

จากการศึกษาสรุปผลได้ดังนี้

1. การออมภาคครัวเรือนกับ GDP มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน
2. อัตราดอกเบี้ยไม่สามารถอธิบายผลกระทบที่มีต่อการออมภาคครัวเรือนได้ชัดเจน มีค่าทางสถิติต่ำ และพบว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมของครัวเรือน โดยอธิบายโดยใช้การศึกษาของ Dethihithikool (1986) และ Sussangkarn (1989) อธิบายว่า อัตราดอกเบี้ยก่อให้เกิดผลทางลบต่อการออมภาคครัวเรือนได้ เมื่อ Wealth effect มากกว่า Substitution effect เนื่องจากครัวเรือนเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นหรือรู้สึกว่าร่ำรวยขึ้น ทำให้พฤติกรรมการใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น การออมของภาคครัวเรือนจึงลดลง สัดส่วนของการออมภาคครัวเรือนต่อ GDP จึงน่าจะลดลงตามไปด้วย
3. อัตราเงินเฟ้อที่เป็นบวก แสดงถึงการที่ราคาสินค้าอุปโภคและบริโภคเพิ่มขึ้น และสะท้อนถึงค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การออมของภาคครัวเรือนในทางลบ อธิบายได้ว่า เมื่อดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภคเพิ่มขึ้นจะมีผลให้รายจ่ายในการบริโภคที่เป็นตัวเงินของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นตามไปด้วยทำให้เงินออมของครัวเรือนลดลง
4. สภาพคล่องของการถือสินทรัพย์ของหน่วยเศรษฐกิจ อันได้แก่ เงินสดและเงินฝากเพื่อเรียกหากครัวเรือนมีสินทรัพย์ในส่วนนี้ปริมาณสูง เงินส่วนที่เหลือที่จะถูกใช้เป็นเงินออมระยะยาวย่อมลดน้อยลง ดังนั้นความมั่งคั่งของครัวเรือนจึงควรส่งผลกระทบต่อปริมาณเงินออมทางลบ นั่นคือ สัดส่วนความมั่งคั่งต่อ DGP และสัดส่วนการออมภาคครัวเรือนต่อ GDP มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม

5. สัดส่วนปริมาณเงินออมจากต่างประเทศต่อ GDP มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนการออมของครัวเรือนต่อ GDP ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากประเทศที่มีระดับการออมภาคครัวเรือนระยะยาวที่สูงขึ้น นักลงทุนชาวต่างชาติมองว่ามีแนวโน้มของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดี จึงสนใจเข้ามาลงทุนมากขึ้น จึงมีลักษณะของการเคลื่อนไหวต่อ GDP ไปในทิศทางเดียวกัน

การศึกษาปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เป็นการศึกษาในเชิงมหภาค เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ อูสาห์ (2544) ซึ่งเป็นการมองปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนในภาพรวมแต่ตัวแปรที่ใช้มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นและเชื่อมโยงเข้ากับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ประเด็นที่จะนำไปใช้ในการศึกษา คือ แนวทางการพัฒนาแบบจำลองทางเศรษฐมิติในการอธิบายผลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมดังกล่าว มาประยุกต์ใช้กับตัวแปรปัจจัยในเชิงจุลภาคที่ต้องการศึกษา

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2548) งานศึกษา การออมของประเทศไทย : ความพอเพียงและความเสี่ยง (Long-term Saving in Thailand Are we saving enough and what are the risks) ในส่วนที่สามของการศึกษาเป็นการศึกษา Micro-evidence on Household Saving โดยทำการศึกษาข้อมูลจากการสำรวจจากครัวเรือนในกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 34,000 ตัวอย่าง ซึ่งทำการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2004 จากการศึกษาครั้งนี้ ได้สอบถามว่าครัวเรือนมีเงินออมสำหรับการใช้จ่ายยามฉุกเฉินหรือเงินออมสำหรับใช้จ่ายยามปลดเกษียณหรือไม่ จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรจากกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 28 มีเงินออม ร้อยละ 17 ไม่แน่ใจ และอีก ร้อยละ 54 ตอบว่าไม่มี จากผลการศึกษาในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในอนาคตหากไม่มีการเตรียมพร้อมในการรับมือ การพัฒนาระบบการออมระยะยาวของประเทศ

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือน ได้แก่ ระดับรายได้ของครัวเรือน ความมั่งคั่งของครัวเรือนหรือการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน กลุ่มอาชีพ การใช้จ่ายของภาครัฐในระบบประกันสังคมและปัจจัยทางด้านพื้นที่อยู่อาศัยของครัวเรือน ล้วนส่งผลต่อระดับการออมของครัวเรือน

Life Cycle Hypothesis and Household Saving กรอบแนวคิดตามทฤษฎีวัฏจักรชีวิตกับการออมของครัวเรือน พบว่าเมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีอายุระหว่าง 50-60 ปี อัตราการออมของครัวเรือนจะ

สรุปผลจากการศึกษาโดยการใช้สมการถดถอยเชิงเส้น สามารถระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนไทย โดยแบ่งออกเป็นผลทางบวก และผลทางลบ

ผลทางบวก ได้แก่ รั้บรายได้ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน และผู้ประกอบการในที่ดิน กลุ่มผู้ใ้แรงงาน และการอยู่อาศัยในชนบท ทั้งหมดนี้จะช่วยเสริมให้ระดับการออมของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น

ผลทางลบ ได้แก่ โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค การใช้จ่ายของภาครัฐ/ระบบประกันสังคม (Social Security Programs) การอยู่อาศัยในแต่ละเขตพื้นที่ (Demographic Factors) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค กระแสการบริโภคนิยมของคนในสังคม (Changes in Consumer Behavior Boom in Consumption) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะทำให้ระดับการออมของครัวเรือนลดลง

จากผลการศึกษาทางด้านการออมที่ผ่านมาสามารถสรุปสาระสำคัญและสิ่งที่จะนำมาใช้ในการศึกษาได้ดังนี้ 1) จากการศึกษาที่ผ่านมาทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของภาคครัวเรือนซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาทำให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น 2) การประยุกต์ใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติ (สมการถดถอยเชิงเส้น) ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ทำให้การกำหนดแนวทางในการศึกษามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น 3) การเชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เพื่อใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ทฤษฎีการบริโภคสัมพันธ์กับรายได้ (Absolute income hypothesis of consumption) ตามแนวคิดของ Jonh Maynard Keynes ทฤษฎีการบริโภคสัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (Relative income hypothesis of consumption) ตามแนวคิดของ James S. Duesenberry ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต (Life-Cycle Theory of Consumption) ตามแนวคิดของ Franco Modigliani, Albert Ando และ Richard Brumberg และทฤษฎีการบริโภคสัมพันธ์กับรายได้ถาวร (Permanent Income Theory of Consumption) ตามแนวคิดของ Milton

แนวคิดและทฤษฎี

การศึกษานี้จะใช้แนวคิดทางทฤษฎีว่าด้วยการบริโภคและการออม เพื่อใช้ในการศึกษานักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปจะกล่าวถึงการออมและการบริโภคควบคู่กันเสมอ ทั้งนี้เนื่องมาจากทั้งสองเป็นส่วนประกอบซึ่งกันที่แยกออกมาจากรายได้ของครัวเรือนที่สามารถใช้จ่ายได้จริง ดังสมการต่อไปนี้

$$Y = C + S$$

จากการออมและการบริโภคเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน ในการศึกษาเรื่องการออมจึงมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการบริโภคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นในการศึกษาจึงได้นำเอาทฤษฎีการบริโภคมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ทฤษฎีการบริโภคสัมพันธ์กับรายได้สัมบูรณ์ (Absolute income hypothesis of consumption)

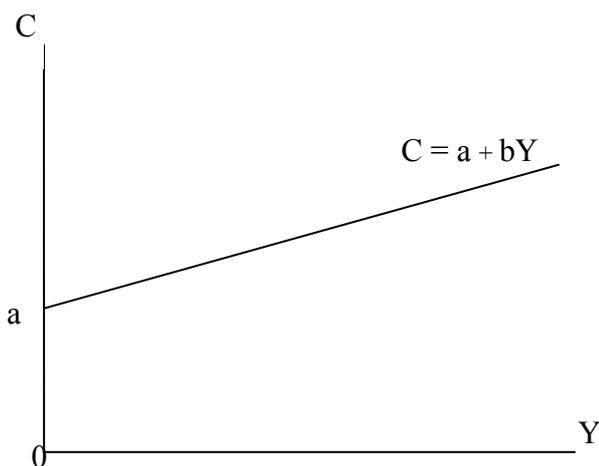
ทฤษฎีนี้อาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ทฤษฎีการบริโภคของเคนส์” โดยแนวคิดของ John Maynard Keynes การเลือกบริโภคสินค้าและบริการ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในช่วงเวลาหนึ่งจะถูกกำหนดโดยระดับรายได้สัมบูรณ์ในช่วงเวลานั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งรายได้เป็นรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง หรือรายได้สุทธิหลังจากหักภาษี

$$Y = C + S \quad \dots\dots\dots(1)$$

$$C = a + bY; a > 0; 0 < b < 1 \quad \dots\dots\dots(2)$$

เมื่อ C คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค
S คือ ปริมาณการออม

- a คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคพื้นฐาน ถึงแม้ไม่มีรายได้เพื่อความอยู่รอดก็จำเป็นต้องใช้จ่ายเพื่อการบริโภค
- b คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคต่อรายได้ที่เปลี่ยนแปลง
- Y คือ ระดับรายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้จริง

ภาพที่ 1 แสดงการบริโภคสัมพันธ์กับระดับรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง

จากสมการ (2) ใน (1) แล้วย้ายข้างสมการ จะได้

$$S = Y - [a + bY]$$

ดังนั้นในเบื้องต้นจึงสามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์แบบง่ายๆ ของการออมได้ ดังนี้

$$S = -a + (1 - b)Y \dots\dots\dots (3)$$

จากสมการที่ (3) ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคพื้นฐาน(แม้ไม่มีรายได้แต่เพื่อความอยู่รอดก็จำเป็นต้องใช้จ่ายเพื่อการบริโภค)ค่าสัมประสิทธิ์ a และค่าโน้มเอียงของการบริโภคที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของการบริโภค ค่าสัมประสิทธิ์ b ในทิศทางตรงกันข้าม คือ เมื่อค่าสัมประสิทธิ์ a และ b มีค่าเพิ่มสูงขึ้น(หมายถึงการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น ณ ระดับรายได้ปัจจุบัน) จะทำให้ปริมาณเงินออม S มีค่าลดน้อยลง ในขณะที่

ทฤษฎีการบริโภคสัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (Relative income hypothesis of consumption)

ตามแนวคิดของ James S. Duesenberry ซึ่งเชื่อว่าครัวเรือนจะมีการลอกเลียนแบบการบริโภคระดับเฉลี่ยของสังคม (Relative consumption level) ยิ่งกว่าการบริโภคของตนเองโดยเอกเทศ (Absolute consumption level) ทั้งนี้ผู้บริโภคจะถูกครอบงำโดยลัทธิบริโภคนิยม ซึ่งอาศัยสื่อโฆษณาเป็นแรงผลักดันให้มีอิทธิพลต่อการบริโภคสินค้า บวกกับความเคยชินกับระดับการบริโภค หรือการใช้จ่ายที่สูงในช่วงที่ผ่านมา ฉะนั้นถึงแม้ครัวเรือนจะมีรายได้ลดน้อยลงก็เป็นเรื่องยากที่จะทำให้ครัวเรือนลดระดับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคลดต่ำกว่าเดิม

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาเขียนเป็นสมการของค่าโน้มเอียงของการบริโภค (APC) ได้ดังนี้

$$APC = c - dY/Y_p$$

$$C/Y = c - dY/Y_p \quad \dots\dots\dots(1)$$

เมื่อ	C	คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค
	c	คือ ค่าโน้มเอียงของการบริโภค (APC) ในขณะที่ยุติ $Y/Y_p = 0$
	d	คือ ค่าสัมประสิทธิ์แสดงความลาดชันของเส้น APC
	Y	คือ ระดับรายได้ในช่วงเวลาปัจจุบัน
	Y_p	คือ ระดับรายได้สูงสุดที่ครัวเรือนเคยได้รับในช่วงเวลาที่ผ่านม

จากสมการ

$$Y = C + S$$

$$C/Y = 1 - S/Y \quad \dots\dots\dots(2)$$

แทนค่าในสมการ (2) ใน (1) จะได้ว่า

$$1 - S/Y = c - dY/Y_p$$

$$S/Y = (1 - c) + dY/Y_p$$

$$S/Y = e + dY/Y_p \dots\dots\dots (3)$$

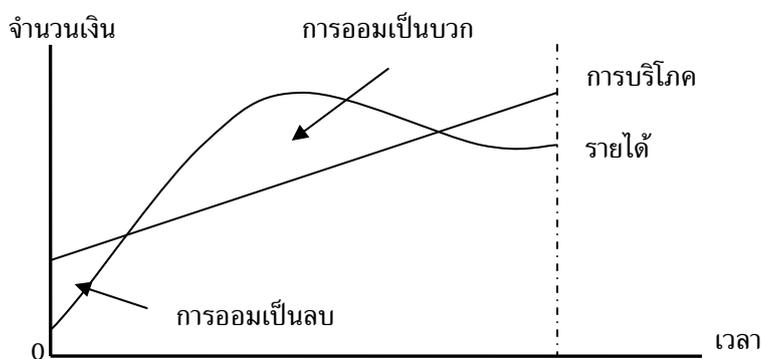
$$S = eY + dY^2/Y_p \dots\dots\dots (4)$$

เมื่อ c คือ ค่าโน้มเอียงของการออม (APS) ในขณะที่ย $Y/Y_p = 0$ ซึ่งเท่ากับ $1-c$ จากสมการ (3) เป็นสมการเริ่มต้นของทฤษฎีการบริโภคตามแนวคิดของ James S. Duesenberry กล่าวคือ อัตราส่วนของปริมาณการออมต่อรายได้ของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้ในงวดปัจจุบันเมื่อเทียบกับระดับรายได้สูงสุดที่ครัวเรือนเคยได้รับในงวดเวลา ก่อน และจากสมการ (3) ทำให้ได้สมการการออมดังในสมการ (4) (วันรักษ์ มิ่งมณีนาทิน, 2549)

ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต (Life-Cycle Theory of Consumption)

ตามแนวคิดของ Franco Modigliani, Albert Ando และ Richard Brumberg ในปี ค.ศ.1954 ซึ่งตามแนวคิดนี้เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในช่วงเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับการคาดคะเนรายได้ตลอดช่วงอายุขัยนับแต่อดีตจนถึงอนาคต

การบริโภคของบุคคลจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ แต่ในขณะที่รายได้ของคนในช่วงเริ่มต้นไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคถือเป็นช่วงการออมเป็นลบ (dissaving) ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยกลางคนมีระดับรายได้เพิ่มสูงขึ้น ระดับรายได้สูงกว่าการบริโภคมีเงินออม การออมเป็นบวก (saving) และการออมจะมีค่าเป็นลบอีกครั้งเมื่ออยู่ในช่วงบั้นปลายของชีวิต

ภาพที่ 2 วัฏจักรชีวิต กระแสรายได้กับการบริโภค

จากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อยจะมีระดับรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมามีรายได้ลดลงอีกครั้ง การกระจายรายได้ตลอดช่วงอายุขัยจึงมีลักษณะเป็นไปตามเส้นรายได้ ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลจะสูงขึ้นเป็นลำดับตามอายุขัย โดยมีลักษณะของการกระจายปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคตามเส้นการบริโภค เมื่อทำการเปรียบเทียบกันระหว่างเส้นรายได้และการบริโภคจะพบว่าในช่วงต้นของชีวิต บุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นบุคคลจึงต้องประพடுத்தเงินเป็นผู้ก่อหนี้ ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงจะเริ่มมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถชดเชยหนี้เดิมได้และเก็บเงินสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิต นั่นคือ คราวเรือนที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นบุคคลอายุน้อยหรืออยู่ในวัยสูงอายุจะมีค่า APC (Average propensity to consume: ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค) สูง ในขณะที่คราวเรือนที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นบุคคลในวัยกลางคนจะมีค่า APC ต่ำ ถ้าหากพิจารณาในแง่ของการตัดสินใจเพื่อการบริโภคของคราวเรือนแล้ว ทฤษฎีนี้เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับมูลค่าปัจจุบันในงวดเวลานั้นของกระแสรายได้ตลอดช่วงชีวิตซึ่งเป็นค่าที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับรายได้คาดประมาณตลอดช่วงชีวิตสามารถเขียนในรูปของสมการความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$C_t = a(PV_t); 0 < a < 1 \quad \dots\dots\dots (1)$$

เมื่อ C_t คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาที่ t

PV_t คือ มูลค่าปัจจุบันในงวดเวลาที่ t ของกระแสรายได้ตลอดช่วงชีวิต

a คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่แสดงถึงสัดส่วนของมูลค่าปัจจุบันของกระแสรายได้ตลอดช่วงชีวิตที่คราวเรือนนำมาใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

จากรายได้ที่จะได้รับตลอดช่วงชีวิตสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ รายได้จากการทำงาน (Y^L) และรายได้จากสินทรัพย์ (Y^P) ดังนั้นมูลค่าปัจจุบันในช่วงเวลาที่ 0 ของกระแสรายได้ตลอดช่วงชีวิต จะได้ว่า

$$PV_0 = \sum_0^T [Y_t^Y / (1+r)^t] + \sum_0^T [Y_t^P / (1+r)^t] \quad \dots\dots\dots (2)$$

เมื่อ PV_0 คือ มูลค่าปัจจุบันในงวดเวลาที่ 0 ของกระแสรายได้ตลอดช่วงชีวิต

T คือ จำนวนปีที่บุคคลคาดว่าจะมีชีวิตอยู่

$\sum_0^T [Y_t^Y / (1+r)^t]$ คือ มูลค่าปัจจุบันในช่วงเวลาที่ 0 ของรายได้ที่เกิดจากการทำงาน มูลค่านี้จะเท่ากับรายได้ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ 0 รวมกับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในช่วงเวลาที่เหลือ

$\sum_0^T [Y_t^P / (1+r)^t]$ คือ มูลค่าปัจจุบันในช่วงเวลาที่ 0 ของรายได้ที่เกิดจากสินทรัพย์ หากตลาดหลักทรัพย์เป็นตลาดที่มีประสิทธิภาพ มูลค่านี้จะเท่ากับมูลค่าของสินทรัพย์ในช่วงเวลาที่ 0

ดังนั้นสามารถเขียนสมการ (1) ใหม่ได้ว่า

$$PV_0 = Y_0^L + \sum_1^T [Y_t^L / (1+r)^t] + A_0 \quad \dots\dots\dots (3)$$

เมื่อ A_0 คือ มูลค่าของสินทรัพย์ในช่วงเวลาที่ 0

หากกำหนดให้ค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เกิดจากการทำงานที่คาดว่าจะได้รับ Y^e ในช่วงเวลาที่ 0 เท่ากับค่าเฉลี่ยในช่วงเวลาที่เหลือของรายได้ที่เกิดจากการทำงานในปัจจุบันจะได้ว่า

$$Y_0^e = \sum_1^T (Y_t^L / (1+r)^t) / (T-1)$$

$$\sum_1^T [Y_t^L / (1+r)^t] = (T+1)Y_0^e \quad \dots\dots\dots (4)$$

แทนค่าสมการ (3) ใน (4) จะได้ว่า

$$PV_0 = Y_0^L + (T-1)Y_0^e + A_0 \quad \dots\dots\dots (5)$$

รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต(โดยทำการคาดการณ์ ณ เวลาปัจจุบัน) มีค่าเป็นทวีคูณของรายได้ในช่วงเวลาปัจจุบัน สามารถเขียนในรูปสมการ ได้ดังนี้

$$Y_0^e = bY_0^L; b > 0 \quad \dots\dots\dots (6)$$

แทนค่าสมการ (5) ด้วยสมการ (6) แล้วนำไปแทนค่าในสมการที่ จะได้สมการการบริโภค ดังนี้

$$C_t = a[1 + b(T - 1)]Y_t^L + aA_t \quad \dots\dots\dots (7)$$

จากสมการข้างต้นจะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งๆ จะขึ้นอยู่กับรายได้ที่เกิดจากการทำงานและมูลค่าของสินทรัพย์ในงวดเวลานั้น ในระยะสั้นมูลค่าของสินทรัพย์ค่อนข้างคงที่ ทำให้ค่า aA_t คงที่ เมื่อระดับรายได้จากการทำงานเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคจะมีพฤติกรรมการบริโภคไปตามเส้นการบริโภคที่มีลักษณะตัดกับแกนค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ณ ระดับเท่ากับ aA_t โดยมีความลาดชันของเส้นเท่ากับ $a[1 + b(T - 1)]$ ทำให้ทราบว่าในระยะสั้นความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ได้สัดส่วนกัน แต่ในระยะยาวครัวเรือนจะมีเงินออมเพิ่มขึ้น ทำให้มูลค่าของสินทรัพย์เพิ่มขึ้นด้วย ค่า aA_t จึงเพิ่มขึ้น เส้นการบริโภคในระยะสั้นจะเคลื่อนสูงขึ้นจากตำแหน่งเดิม ทำให้ค่าโน้มเอียงในการบริโภค (APC) ในระยะยาวไม่ลดลง ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้ในระยะยาวจะเป็นความสัมพันธ์ที่ได้สัดส่วนกัน เส้นการบริโภคในระยะยาวจึงเป็นเส้นที่ลากออกจากจุดกำเนิด (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2549)

ทฤษฎีการบริโภคสัมพันธ์กับรายได้ถาวร (Permanent Income Theory of Consumption)

ตามแนวคิดของ Milton Friedman มีสาระคล้ายกับแนวคิดของทฤษฎีรายได้โดยเปรียบเทียบในแง่ของ การบริโภคในช่วงปัจจุบันขึ้นอยู่กับสิ่งที่เป็นอยู่ปัจจุบันรวมกับรายได้ในอนาคตมากกว่ารายได้ในปัจจุบัน โดยสรุปแล้วครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับกระแสรายได้ในระยะยาวที่คาดว่าจะได้รับ

$$PV = R_1 + \frac{R_2}{1+i}$$

เมื่อ	PV	คือ ค่าปัจจุบันของรายได้ที่คาดว่าจะได้รับ
	R_1	คือ รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในช่วงเวลาที่ 1
	R_2	คือ รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในช่วงเวลาที่ 2
	i	คือ อัตราดอกเบี้ย

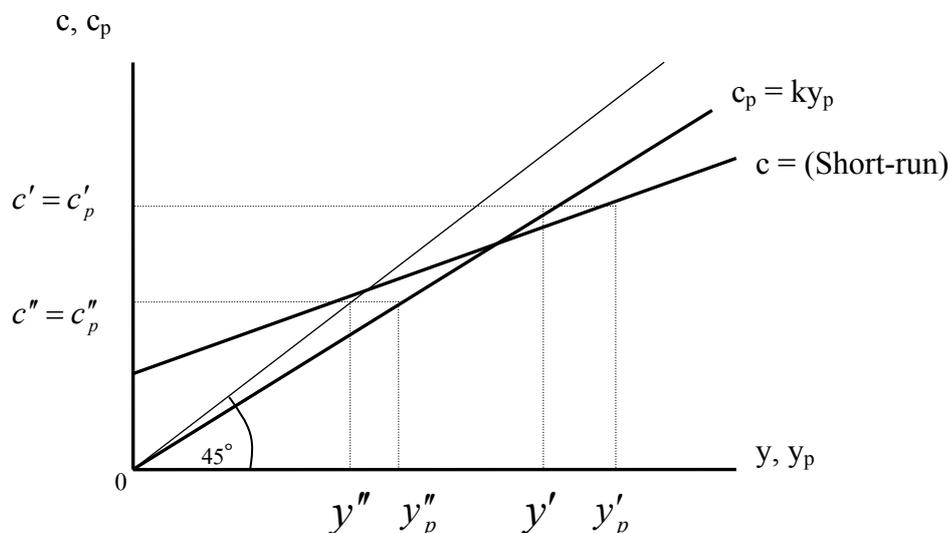
รายได้ทั้งหมดในช่วงเวลาหนึ่ง ประกอบไปด้วยรายได้ถาวร (Permanent income) หรือ y_p^i และรายได้ชั่วคราว (Transitory income) หรือ y_t^i ซึ่งรายได้ชั่วคราวอาจมีค่าเป็นบวกหรือลบหรือเป็นศูนย์ก็ได้และเป็นส่วนที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างรายได้ในปัจจุบันและรายได้ถาวร ดังนั้นจึงสามารถเขียนสมการรายได้ ดังนี้

$$y = y_p^i + y_t^i$$

การบริโภคทั้งหมดในช่วงเวลาหนึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนเช่นเดียวกัน คือ การบริโภคอย่างถาวร (Permanent consumption) หรือ c_p^i และการบริโภคเพียงชั่วคราว (Transitory consumption) หรือ c_t^i ซึ่งการบริโภคเพียงชั่วคราวนี้อาจมีค่าเป็นบวก เป็นลบหรือเป็นศูนย์ก็ได้ ดังในสมการการบริโภค ดังต่อไปนี้

$$c^i = c_p^i + c_t^i$$

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคอย่างถาวรกับรายได้ถาวร คือ $c_p^i = k^i y_p^i$ ฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นตามสมมติฐานรายได้ถาวรนั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคที่เกิดขึ้นจริงและรายได้ที่เกิดขึ้นจริง ส่วนการบริโภคระยะยาว เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคถาวรและรายได้ถาวร ดังแสดงในรูปภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 สมมติฐานรายได้ถาวรและฟังก์ชันการบริโภค

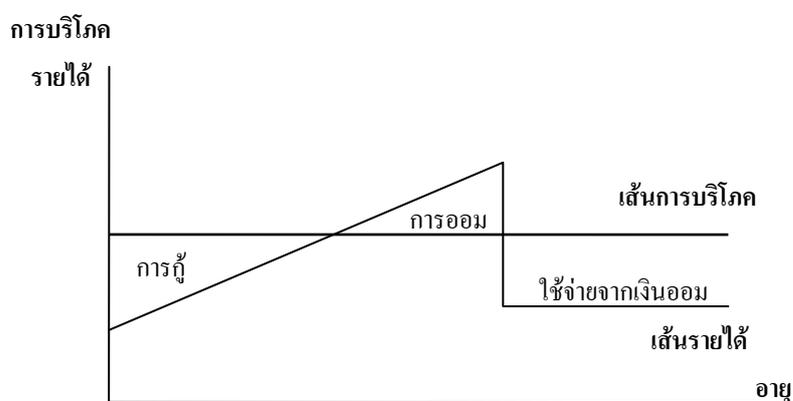
ซึ่งจากทฤษฎีนี้ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร โดยครัวเรือนจะไม่ทำการบริโภคในส่วน of รายได้ชั่วคราว ดังนั้นการออมจึงเป็นเงินส่วนที่เหลือที่ไม่ได้ทำการบริโภค จึงสามารถเกิดได้ทั้งจากส่วนของรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว (ประพันธ์ เสดนนันท์, 2537)

การศึกษาเชิงประจักษ์เชิงจุลภาคการออมภาคครัวเรือนไทย (2548)

เป็นส่วนหนึ่งของงานศึกษาเรื่อง การออมของประเทศไทย : ความพอเพียงและความเสี่ยง (Long-term Saving in Thailand Are we saving enough and what are the risks) จากการศึกษาเชิงประจักษ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย (Econometric Evidence) เป็นการอธิบายลักษณะของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูล Scio-economic survey (SES) ที่ทำการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office: NSO) โดยสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับ รายได้ของครัวเรือน การบริโภคหรือการใช้จ่ายของครัวเรือน และหนี้สินของครัวเรือน โดยการสุ่มตัวอย่างของประชากรทั่วประเทศ โดยดำเนินการสำรวจทุกปีระหว่าง ในการศึกษาโดยใช้ฐานข้อมูลระหว่างปี 2539 – 2547 โดยทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 25,000 คน ในปี พ.ศ.2539 และ 35,000 คน ในปี พ.ศ.2547

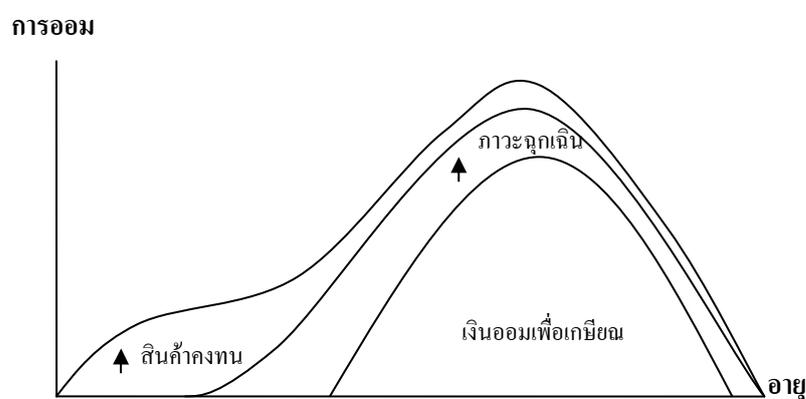
ผลการศึกษาลักษณะการออมของครัวเรือน

The life cycle hypothesis และการออมของครัวเรือน เป็นการออมในวันนี้เพื่อการบริโภคในอนาคต โดยในช่วงแรกของชีวิตจะเป็นผู้กู้ยืม ต่อมาพอมีอายุเพิ่มขึ้นในวัยกลางคนจะมีรายได้มากขึ้นมีเงินเหลือจากการบริโภคจะนำมาชำระหนี้ในช่วงแรกและทำการเก็บออมสำหรับการบริโภคในอนาคต และในช่วงสุดท้ายของชีวิต ดังนั้นการออมของครัวเรือนเป็นการรักษาระดับของการบริโภคตลอดช่วงชีวิตในช่วงเวลาปัจจุบันและอนาคต (smooth consumption)

ภาพที่ 4 แสดงลักษณะการออมของครัวเรือนตามทฤษฎีวัฏจักรชีวิต

จากการศึกษาได้ข้อสรุปที่สำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ได้แก่ ความเสี่ยง การคาดการณ์รายได้ของครัวเรือนในอนาคต ปัจจัยทางด้านประชากร (สมาชิกภายในครอบครัว) และข้อจำกัดในการกู้ยืม

ภาพที่ 5 แสดงองค์ประกอบของเงินออมของครัวเรือน

Permanent Income Theory ระดับการบริโภคของครัวเรือนขึ้นอยู่กับรายได้ถาวรของครัวเรือน ดังนั้นการออมจึงถูกกำหนดโดยระดับรายได้ ครัวเรือน พฤติกรรมในการจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาว (long term income) ที่คาดว่าจะได้รับมากกว่า โดยรายได้ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ รายได้ถาวร (permanent income) และรายได้ชั่วคราว (transitory income) และกำหนดให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคประกอบไปด้วย 2 ส่วนเช่นกัน คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวร (permanent consumption) และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว (transitory consumption) ดังนั้นการออมจึงเป็นเงินส่วนที่เหลือที่ไม่ได้ทำการบริโภค จึงสามารถเกิดได้ทั้งจากส่วนของรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการออมในภาคครัวเรือน ปัจจัยที่ได้นำเข้ามาศึกษาได้แก่ รายได้ ความมั่งคั่งของครัวเรือนหรือการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การประกอบอาชีพ การอยู่อาศัยในชุมชนเมืองและชนบท และเกี่ยวกับระบบสวัสดิการทางสังคมอื่นๆ ซึ่งสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังนี้

การออมครัวเรือน = f(รายได้, ความมั่งคั่ง, อาชีพ, เขตพื้นที่อยู่อาศัย, ระบบประกันสังคม)

จากผลการศึกษาดังกล่าว ได้แสดงผลของการประมาณค่าทางสถิติโดยใช้สมการถดถอยเชิงเส้นอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออม โดยจำแนกปัจจัยทางบวกและปัจจัยทางลบ ดังนี้ **ปัจจัยทางบวก** ได้แก่ ระดับรายได้ ความมั่งคั่งหรือการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินและผู้ประกอบการในที่ดิน กลุ่มอาชีพ(กลุ่มผู้จ้างแรงงาน) และการอยู่อาศัยในพื้นที่ชนบท ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะกำหนดให้ระดับการออมของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น **ปัจจัยทางลบ** ได้แก่ โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค การหรือใช้จ่ายของภาครัฐเกี่ยวกับระบบประกันสังคม (Social Security Programs) ระบบประกันสุขภาพ การอยู่อาศัยในเขตเมือง (Demographic Factors) พฤติกรรมการบริโภคนิยมของคน (Changes in Consumer Behavior Boom in Consumption) ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลทำให้ระดับการออมของครัวเรือนลดลง

จากแนวคิดและทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นสามารถสรุปปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการออมของครัวเรือน ดังนี้ 1) การออมในแนวคิดของ Keynes จากทฤษฎีการบริโภคสัมพันธ์กับรายได้สมบูรณ์ เงินออม คือ เงินส่วนที่เหลือของรายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้จริงหลังจากใช้จ่ายเพื่อการ

$$S = -a + (1-b)Y$$

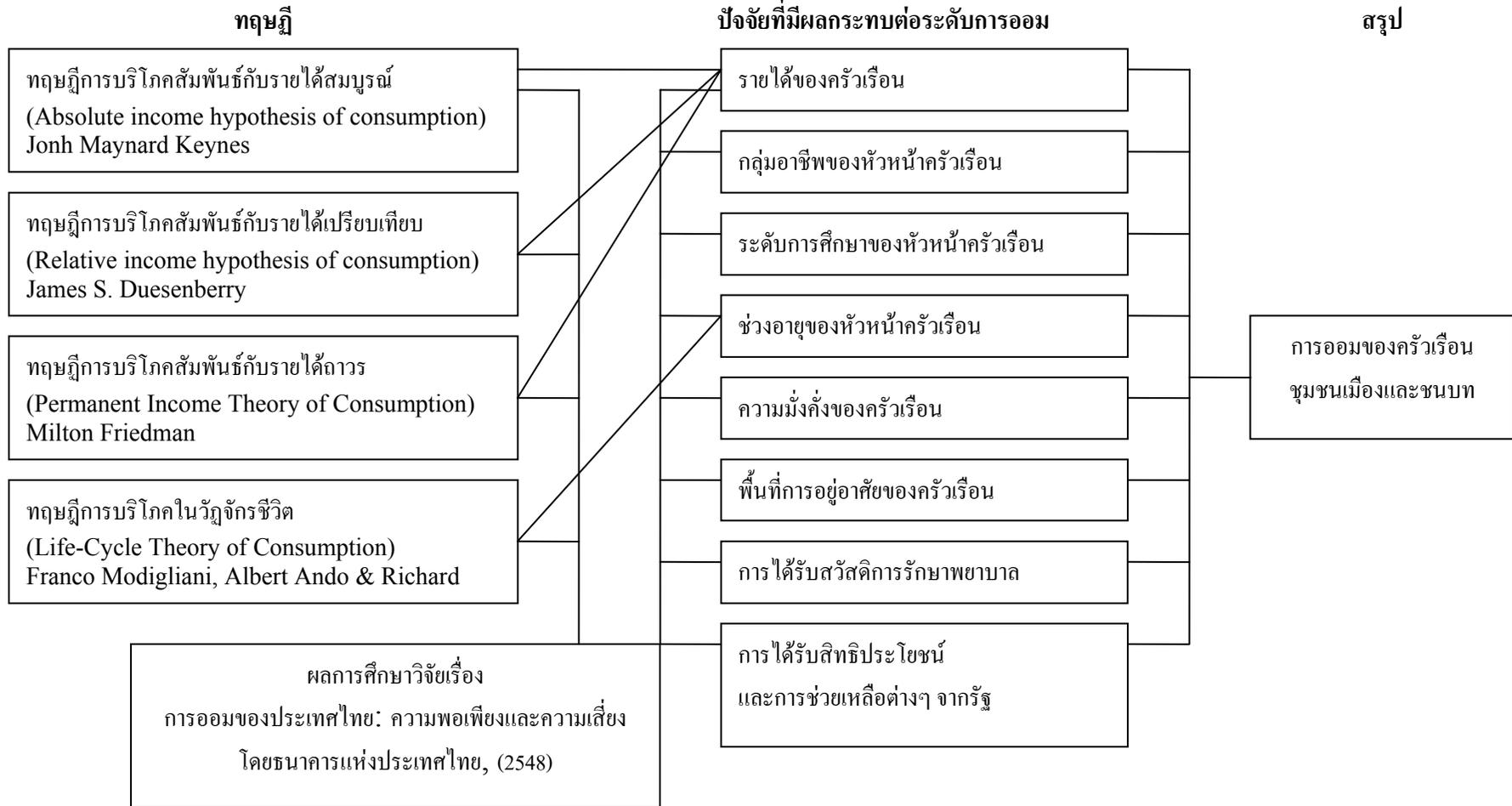
$$S = eY + dY^2 / Y_p$$

$$C_t = a[1 + b(T-1)]Y_t^L + aA_t$$

$$S = f + gY^T + hY^P$$

จากผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการออมในภาคครัวเรือน จากผลการศึกษาดังกล่าว โดยใช้สมการถดถอยเชิงเส้นอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออม โดยจำแนกปัจจัยทางบวกและปัจจัยทางลบ **ปัจจัยทางบวก** ได้แก่ ระดับรายได้ ความมั่งคั่งหรือการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินและผู้ประกอบการในที่ดิน กลุ่มอาชีพ(กลุ่มผู้ใช้แรงงาน) และการอยู่อาศัยในพื้นที่ชนบท ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะกำหนดให้ระดับการออมของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น **ปัจจัยทางลบ** ได้แก่ โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค การหรือใช้จ่ายของภาครัฐเกี่ยวกับระบบประกันสังคม ระบบประกันสุขภาพ การอยู่อาศัยในเขตเมือง พฤติกรรมการบริโภคนิยมของคน ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลทำให้ระดับการออมของครัวเรือนลดลง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ระหว่างปี พ.ศ.2545 ปี พ.ศ.2547 และปี พ.ศ.2549 (ทำการสำรวจทุกๆ 2 ปี) ทำการสำรวจและจัดเก็บโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งลักษณะของข้อมูลเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross section data)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ลักษณะของการศึกษาในเชิงพรรณนาซึ่งนำไปอธิบายผลจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยนำเอาข้อมูลผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ของแต่ละช่วงเวลา มาทำการจัดกลุ่มตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมและจำแนกพื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือน เพื่อเตรียมการสำหรับนำมาวิเคราะห์โดยอาศัยเครื่องมือทางสถิติ โดยสร้างแบบจำลองในรูปแบบการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression model) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดหรือ OLS เพื่อนำมาอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนในแต่ละช่วงเวลามาทำการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท

แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริโภคและการออมที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สามารถนำมาสร้างแบบจำลองในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน อธิบายความสัมพันธ์ ได้ดังต่อไปนี้

$$HS = f(\text{INC, AGE, EDU, SOCIO, WEA, DEBT, SOC, WELF})$$

จากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกำหนดการออมของครัวเรือน
สร้างสมการที่ใช้เป็นแบบจำลองในการศึกษา จำนวน 3 แบบจำลอง ซึ่งจำแนกตามชุดข้อมูลรายปีที่
ทำการสำรวจใน 3 ช่วงเวลา ดังต่อไปนี้

แบบจำลองที่ 1 ข้อมูลจากผลการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคม ปี พ.ศ.2545

$$HS_{iA45} = \beta_0 + \beta_1 INC_{iA45} + \beta_2 AGE_{iA45} + \beta_3 EDU_{iA45} + \beta_4 SOCIO_{iA45} + \beta_5 WEA_{iA45} + \beta_6 DEBT_{iA45} + \beta_7 SSE_{iA45} + \beta_8 SPEN_{iA45} + \epsilon_{iA45}$$

แบบจำลองที่ 2 ข้อมูลจากผลการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคม ปี พ.ศ.2547

$$HS_{iA47} = \beta_0 + \beta_1 INC_{iA47} + \beta_2 AGE_{iA47} + \beta_3 EDU_{iA47} + \beta_4 SOCIO_{iA47} + \beta_5 WEA_{iA47} + \beta_6 DEBT_{iA47} + \beta_7 SSE_{iA47} + \beta_8 SPEN_{iA47} + \epsilon_{iA47}$$

แบบจำลองที่ 3 ข้อมูลจากผลการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคม ปี พ.ศ.2549

$$HS_{iA49} = \beta_0 + \beta_1 INC_{iA49} + \beta_2 AGE_{iA49} + \beta_3 EDU_{iA49} + \beta_4 SOCIO_{iA49} + \beta_5 WEA_{iA49} + \beta_6 DEBT_{iA49} + \beta_7 SSE_{iA49} + \beta_8 SPEN_{iA49} + \epsilon_{iA49}$$

โดยกำหนดให้ตัวแปรดังต่อไปนี้ หมายถึง

HS	คือ	การออมของครัวเรือน (Household Saving)
INC	คือ	รายได้ของครัวเรือน (Household Income)
AGE	คือ	ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน (Age)
EDU	คือ	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (Education)
SOCIO	คือ	สถานะทางเศรษฐกิจหรือชั้นทางเศรษฐกิจ (Socio-Economic class)
WEA	คือ	ความมั่งคั่งหรือความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของครัวเรือน (Wealth)
DEBT	คือ	ภาระหนี้สินของครัวเรือน (Debt)
SSE	คือ	สวัสดิการรักษายาบาล (Social security)
SPEN	คือ	การได้รับประโยชน์หรือการช่วยเหลือจากรัฐ (Social pension)

$\beta_0 - \beta_8$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์
 ϵ คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

สัญลักษณ์อักษรที่อยู่ใต้ตัวแปร (Subscript) หมายถึง

i	คือ	ประเภทข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross section data)
A	คือ	พื้นที่ชุมชนเมืองหรือชนบท
45	คือ	ข้อมูลใน ปี พ.ศ.2545
47	คือ	ข้อมูลใน ปี พ.ศ.2547
49	คือ	ข้อมูลใน ปี พ.ศ.2549

สมมุติฐานการศึกษา

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริโภคและการออมดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สามารถนำมาตั้งสมมุติฐานเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ได้ดังนี้

ทฤษฎีการบริโภคสัมพันธ์กับรายได้สัมบูรณ์ หรือ “ทฤษฎีการบริโภคของเคนส์”

รายได้ของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออมของครัวเรือน (ความสัมพันธ์ทางบวก) กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ครัวเรือนจะมีเงินออมเพิ่มสูงขึ้น เช่นเดียวกัน

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมของครัวเรือน (ความสัมพันธ์ทางลบ) กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง

ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต

ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน กลุ่มวัยทำงาน หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุไม่เกิน 64 ปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออมของครัวเรือน (ความสัมพันธ์ทางบวก) กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีอายุอยู่ในช่วงดังกล่าว ครัวเรือนจะมีเงินออมเป็นบวก กลุ่มวัยชรา ช่วงอายุระหว่าง 65 ปีขึ้นไป มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมของครัวเรือน (ความสัมพันธ์

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการออมของครัวเรือน (ความสัมพันธ์ทางบวก) กล่าวคือ เมื่อระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น (จำนวนปีที่อยู่ในระบบการศึกษา) เพิ่มขึ้น ครัวเรือนจะมีเงินออมเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

การประกอบอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน ครัวเรือนผู้ประกอบอาชีพทุกกลุ่มที่มีรายได้จากการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่อการออมในทิศทางเดียวกันกับการออมของครัวเรือน (ความสัมพันธ์ทางบวก) แต่ขนาดความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับลักษณะของรายได้ หรือผลตอบแทนจากการทำงานของหัวหน้าครัวเรือน

ความมั่งคั่งการเป็นเจ้าของทรัพย์สินของครัวเรือน โดยครัวเรือนที่ครอบครองสินทรัพย์สังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออมของครัวเรือน (ความสัมพันธ์ในทิศทางบวก) กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีจำนวนทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ครัวเรือนก็จะมีการออมเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกัน

ภาระหนี้สินของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมของครัวเรือน (ความสัมพันธ์ทางลบ) กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น การออมของครัวเรือนจะลดลง

การได้รับสวัสดิการรักษายาบาล ได้แก่ บัตรรับรองสิทธิการเข้ารับการรักษาพยาบาล สิทธิการเบิกค่ารักษายาบาลของหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ระบบประกันสุขภาพ 30 บาท ระบบประกันสังคม บัตรประกันสุขภาพเอกชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออมของครัวเรือน (ความสัมพันธ์ในทิศทางบวก) กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนได้รับสวัสดิการรักษายาบาลกลุ่มดังกล่าว ครัวเรือนจะมีการออมเพิ่มขึ้น

การได้รับประโยชน์และการช่วยเหลือจากรัฐ ได้แก่ เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่นักเรียน เงินทุนเพื่อการศึกษา โครงการพักชำระหนี้ และลดภาระหนี้ โครงการธนาคารประชาชน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุนอื่นๆ ที่

ตารางที่ 4 สมมุติฐานอธิบายทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอิสระต่อการออมของครัวเรือน

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือน	สัญลักษณ์	ทิศทางความสัมพันธ์
1. รายได้ของครัวเรือน		
รายได้ที่เป็นตัวเงิน	INMONEY	(+)
รายได้อื่นๆ	INOTHER	(+)
2. ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน	AGE	(+)
หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุไม่เกิน 24 ปี	AGE_1	(-)
หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 25 – 34 ปี	AGE_2	(+)
หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 35 – 44 ปี	AGE_3	(+)
หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 45 – 54 ปี	AGE_4	(+)
หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 55 – 64 ปี	AGE_5	(+)
หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 65 – 74 ปี	AGE_6	(-)
หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 75 – 84 ปี	AGE_7	(-)
หัวหน้าครัวเรือนที่มีตั้งแต่ 85 ปีขึ้นไป	AGE_8	(-)
3. ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	EDU	(+)
4. อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน		
<u>สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน</u>		
ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นเจ้าของที่ดิน	SCLASS_1	(+)
ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเช่าที่ดิน	SCLASS_2	(+)
ผู้ประกอบการ/นายจ้าง/ค้าขาย/นักธุรกิจ/อุตสาหกรรม	SCLASS_3	(+)
ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร	SCLASS_4	(+)
กลุ่มแรงงาน คนงานเกษตร/คนงานทั่วไป	SCLASS_5	(+)
ลูกจ้าง พนักงาน	SCLASS_6	(+)
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ	SCLASS_7	(+)
5. ความมั่งคั่งการเป็นเจ้าของทรัพย์สินของครัวเรือน		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือน	สัญลักษณ์	ทิศทางความสัมพันธ์
มูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง	WMOVA	(+)
มูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง	WIMMOVA	(+)
มูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง	WASSET	(+)
6. ภาระหนี้สินของครัวเรือน	DEBT	(-)
7. การได้รับสวัสดิการรักษายาบาลและสิทธิประโยชน์ต่างๆ		
<u>สวัสดิการรักษายาบาล</u>		
สิทธิเบิกค่ารักษายาบาลกลุ่มราชการ/รัฐวิสาหกิจ	WGOVE	(+)
ระบบประกันสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค	30BAHT	(+)
ระบบประกันสังคม	SSECURI	(+)
บัตรประกันสุขภาพเอกชน	HINSUR	(+)
สวัสดิการจัดโดยนายจ้าง	WEMPL	(+)
<u>การได้รับสิทธิประโยชน์และการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ (โดยไม่ต้องใช้คืน)</u>		
เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา	PELDER	(+)
อาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่เด็กนักเรียน	SLUNCH	(+)
การช่วยเหลือของรัฐ/เงินทุนเพื่อการศึกษา	SCHOLAR	(+)
<u>การได้รับสิทธิประโยชน์และการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ (โดยต้องใช้คืน)</u>		
โครงการพักชำระหนี้ ลดภาระหนี้	REHAB	(+)
โครงการกู้ยืมเพื่อการศึกษาของรัฐ	LOANED	(+)
โครงการธนาคารประชาชน	PBANK	(+)
กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง	VFUND	(+)
กองทุนอื่นๆ ที่รัฐจัดตั้ง	OTLOAN	(+)

หมายเหตุ: (+) หมายถึง ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการออมของครัวเรือน

(-) หมายถึง ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทางลบต่อการออมของครัวเรือน

บทที่ 4

การสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 ซึ่งเดิมใช้ชื่อว่า “การสำรวจรายการใช้จ่ายของครอบครัว” แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2511 – 2512 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม” ในระยะแรกการสำรวจนี้ได้จัดทำทุกระยะ 5 ปี แต่เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของข้อมูลด้านนี้ ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายแก้ปัญหาความยากจน คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อ 8 กันยายน พ.ศ.2530 ให้สำนักงานสถิติแห่งชาติทำการสำรวจทุกระยะ 2 ปี

การสำรวจนี้ครอบคลุมรวมครัวเรือนที่อยู่อาศัยทั้งในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งไม่รวมบุคคลที่พักอยู่ในโรงแรม หอพัก โรงเรียนประจำ วัด กรมกองทหาร เรือนจำ สถานสงเคราะห์ โรงพยาบาล สถาบันอื่นๆในประเภทเดียวกันนี้ ครัวเรือนทูตผู้แทนจากต่างประเทศ และผู้อยู่อาศัยในประเทศไทยชั่วคราว

การสำรวจข้อมูลมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ รายจ่ายของครัวเรือน ภาวะหนี้สิน ลักษณะที่อยู่อาศัย การเป็นเจ้าของสินทรัพย์ถาวรประเภท รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์และหนี้สิน

การรายงานผลการสำรวจได้จัดพิมพ์เผยแพร่ รวม 6 ฉบับ คือ รายงานฉบับทั่วราชอาณาจักร ฉบับกรุงเทพมหานครฯ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ ฉบับภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

วิธีการสำรวจข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนการสุ่มตัวอย่าง ที่ใช้เป็นแบบ Stratified Two-stage sampling โดยมีจังหวัดเป็น สตราตัมชุมชนรวมอาคาร (ในเขตเทศบาล)/ หมู่บ้าน (นอกเขตเทศบาล) เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง และครัวเรือนส่วนบุคคลเป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่สอง

1. การจัดสตราตัม จังหวัดเป็นสตราตัม ซึ่งมีทั้งสิ้น 76 สตราตัม และในแต่ละสตราตัม (จังหวัด) ได้ทำการแบ่งออกเป็น 2 สตราตัมย่อย ตามลักษณะการปกครอง คือ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล
2. การเลือกตัวอย่างขั้นที่หนึ่งในแต่ละสตราตัมย่อยหรือในแต่ละเขตการปกครอง ได้ทำการเลือกชุมชนรวมอาคารต่อหมู่บ้าน ตัวอย่างที่อิสระต่อกัน โดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนของชุมชนรวมอาคารต่อหมู่บ้านนั้นๆ
3. การเลือกตัวอย่างขั้นที่สอง เป็นการเลือกครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่าง จากบัญชีรายชื่อครัวเรือนซึ่งได้จากการนับจดจากชุมชนรวมอาคารต่อหมู่บ้านตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ โดยกำหนดขนาดตัวอย่าง ดังนี้

3.1 ในเขตเทศบาล กำหนด 15 ครัวเรือนตัวอย่างต่อชุมชนรวมอาคาร

3.2 นอกเขตเทศบาล กำหนด 10 ครัวเรือนตัวอย่างต่อหมู่บ้าน

ก่อนที่จะทำการเลือกครัวเรือนบุคคลตัวอย่าง ได้มีการจัดเรียงลำดับครัวเรือนใหม่ ตามขนาดของครัวเรือน (จำนวนสมาชิก) และประเภทครัวเรือนเชิงเศรษฐกิจ (กำหนดตามอาชีพและสถานภาพการทำงานของผู้มีรายได้สูงสุดในครัวเรือน)

วิธีการประมาณผล การเสนอผลของการสำรวจได้เสนอผลการสำรวจในระดับจังหวัด ส่วนในระดับภาค คือ ตอนพิเศษ (กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ) ภาคกลาง (ยกเว้นตอนพิเศษ) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ นั้นได้จำแนกตามเขตการปกครอง คือ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการประมวลผล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการสำรวจ การเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติ อยู่ในความรับผิดชอบของกองบริหาร จัดเก็บข้อมูลสถิติ และสำนักงานสถิติจังหวัด โดยใช้วิธีจัดส่งพนักงานเจ้านับ ซึ่งเป็นข้าราชการ และลูกจ้างประจำคร่าวของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ส่วนกลางและจังหวัด ต่างๆ ทั่วประเทศ ไปสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกของครัวเรือนที่ได้รับเลือกเป็นตัวอย่าง แล้วบันทึกข้อมูลลงในแบบสอบถาม ซึ่งมี 2 แบบ คือ แบบสำรวจรายได้ (สศส.2) บันทึกข้อมูล เกี่ยวกับองค์ประกอบของครัวเรือน เช่น ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและสภาพทางเศรษฐกิจของ ครัวเรือน แบบสำรวจการใช้จ่ายของครัวเรือน (สศส.3) บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ ค่าใช้จ่าย บริการ และ ค่าอาหารสำหรับบริโภคในรอบ 7 วัน

คาบเวลาการปฏิบัติงานเก็บข้อมูล เนื่องจากรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนบางประเภท มักจะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล เพื่อที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงได้แบ่งตัวอย่างครัวเรือนทั้งหมดเป็น 12 กลุ่มเท่าๆ กัน ซึ่งในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยครัวเรือนที่ กระจายอยู่ในทุกจังหวัด ทั่วประเทศ และทำการสัมภาษณ์กลุ่มหนึ่งในเวลา 1 เดือน ติดต่อกันเป็น เวลา 12 เดือน การสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างทำในเดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ.2545

คาบเวลาที่อ้างอิง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าและบริการเป็นข้อมูลของเดือนตามปฏิทินก่อน เดือนสัมภาษณ์ เช่น ไปสัมภาษณ์เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 “เมื่อเดือนที่แล้ว” คือ ตั้งแต่วันที่ 1-31 มกราคม พ.ศ.2545 ค่าใช้จ่าย ที่ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยๆ จะเป็นข้อมูลของ 12 เดือนก่อนเดือนสัมภาษณ์ นับจากเดือนก่อน เดือนไปสัมภาษณ์ย้อนหลังเป็นเวลา 12 เดือน เช่น เดือนที่สัมภาษณ์ คือ เดือน มีนาคม พ.ศ.2545 “ในระหว่าง 12 เดือนที่แล้ว” คือ ระหว่าง เดือนมีนาคม พ.ศ.2544 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 แล้วนำมาเฉลี่ยเป็นค่าใช้จ่ายต่อเดือน โดยนำไปหารด้วย 12 รายได้ของ ครัวเรือน เป็นข้อมูลของ 12 เดือนก่อนเดือนไปสัมภาษณ์แล้วนำมาเฉลี่ยเป็นรายได้ต่อเดือน

การควบคุมคุณภาพของงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและใกล้เคียงความเป็นจริง หลังจาก การสัมภาษณ์เสร็จแล้ว พนักงานเจ้านับได้ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลที่ บันทึกไว้ หากพบว่าข้อมูลที่ได้ยังไม่ครบถ้วน จะทำการสัมภาษณ์ซ้ำและตรวจสอบแบบสอบถาม จะ

การประมวลผล

1. บรรณาธิการและลงรหัส แบบสอบถามที่บันทึกเรียบร้อยแล้ว และได้ผ่านการตรวจสอบในขั้นแรกดังกล่าวข้างต้นแล้ว พนักงานจะทำการบรรณาธิการและลงรหัส โดยจะตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนและแนบนำของข้อมูลอย่างละเอียด พร้อมทั้งลงรหัสรายการต่างๆรวมทั้งการคำนวณข้อมูลให้เป็นรายเดือน เช่น ค่าใช้จ่ายบางรายการที่บันทึกไว้ต่อปีและรายได้ต่อปี คำนวณให้เป็นค่าใช้จ่ายและรายได้ต่อเดือน รายได้จากการทำการเกษตรหรือธุรกิจอื่นๆ คำนวณโดยใช้มูลค่าผลผลิตต่อปีหักด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และมูลค่าของผลผลิตที่นำมาใช้ในการบริโภคของครัวเรือน เพื่อหารรายได้ที่เป็นตัวเงินต่อปี สำหรับแบบสอบถามที่บันทึกและทำการบรรณาธิการและลงรหัสแล้ว จะส่งมายังส่วนกลางและเจ้าหน้าที่ในส่วนกลางจะตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และความแนบนำของรายการต่างๆอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะส่งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อดำเนินการประมวลผล

2. การเดินตารางประมวลผล ข้อมูลที่ได้จะถูกบันทึกและถ่ายทอดลงเครื่องประมวลผลเพื่อทำการประมวลผล

ข้อจำกัดของข้อมูล ข้อมูลของการสำรวจจากตัวอย่างมีความคลาดเคลื่อนหลายประการ ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการใช้ตัวอย่าง (Sampling Error) โดยไม่ได้สัมภาษณ์ประชากรทั้งหมด และความคลาดเคลื่อนที่ไม่ได้เกิดเฉพาะการใช้ระเบียบวิธีการสำรวจ (Non-Sampling Error) ซึ่งความคลาดเคลื่อนนี้มีหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น ไม่ได้ข้อมูลจากครัวเรือนตัวอย่างครบทุกครัวเรือน ผู้ตอบสัมภาษณ์ไม่ตอบหรือไม่ให้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริง ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการบันทึกข้อมูลและการลงรหัส และความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่าของข้อมูลที่ขาดหายไป

โดยทั่วไปครัวเรือนมักจะรายงานข้อมูลทั้งรายได้และรายจ่ายต่ำกว่าความเป็นจริง อย่างไรก็ตาม ข้อมูลของรายได้จะต่ำกว่าความเป็นจริงมากกว่ารายจ่าย ซึ่งจะต่ำกว่าความเป็นจริงมากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับแหล่งที่มาของรายได้ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับ ค่าจ้าง เงินเดือน จะมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากกว่าข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจส่วนตัว สำหรับข้อมูลรายจ่ายที่ต่ำกว่าความเป็นจริงนั้น เพราะผู้ตอบสัมภาษณ์อาจจะลืมค่าใช้จ่ายบางรายการที่ได้เกิดขึ้นในคาบเวลาระยะเวลาอ้างอิง สำหรับค่าใช้จ่ายบางประเภทนั้น ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องคั้นที่มีแอลกอฮอล์ บุหรี่และยาสูบ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบันเทิงอื่นๆ ผู้ที่ตอบแบบสัมภาษณ์อาจจะไม่เต็มใจที่จะให้คำตอบหรืออาจจะให้คำตอบที่ต่ำกว่าความเป็นจริง

มูลค่าที่ประมาณขึ้นสำหรับรายการใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น มูลค่าสินค้าที่ครัวเรือนผลิตและบริโภคเอง หรือ ได้มาโดยไม่ต้องจ่ายเงินนั้นเป็นค่าประมาณ โดยครัวเรือนที่ตอบสัมภาษณ์ประมาณตามราคาขายปลีกในท้องถิ่นนั้น หากครัวเรือนต้องจ่ายเงินซื้อ ส่วนค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่เจ้าของอยู่เองนั้น เป็นค่าประมาณค่าเช่าต่อเดือน ซึ่งครัวเรือนจะได้รับถ้าให้เช่าบ้านที่อยู่นั้น

การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนระหว่างปี พ.ศ.2545 พ.ศ.2547 และ พ.ศ.2549 ในส่วนนี้จะเป็นการสำรวจข้อมูลครัวเรือนที่กระจายตามเขตพื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือนรายภูมิภาคและรายปี ซึ่งรายละเอียดผลการสำรวจอ้างอิงไว้ในภาคผนวก

1. การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2545 เป็นการสำรวจครั้งที่ 16 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจข้อมูลครัวเรือนทั่วประเทศจำนวน 34,785 ครัวเรือน จำแนกเป็นครัวเรือนชุมชนเมือง จำนวน 21,565 ครัวเรือน และชนบท จำนวน 13,220 ครัวเรือน โดยมีช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคมจนถึงเดือนธันวาคมของปี พ.ศ.2545
2. การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 เป็นการสำรวจครั้งที่ 17 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจข้อมูลครัวเรือนทั่วประเทศจำนวน 34,843

3. การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2549 เป็นการสำรวจครั้งที่ 18 ของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจข้อมูลครัวเรือนทั่วราชอาณาจักร จำนวน 44,918 ครัวเรือน จำแนกเป็นครัวเรือนชุมชนเมือง จำนวน 27,939 ครัวเรือน และชนบท จำนวน 16,947 ครัวเรือน โดยมีช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคมจนถึงเดือนธันวาคมของปี พ.ศ.2549

ตารางที่ 5 จำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาคและเขตการปกครอง รายปี

ภาค	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
พ.ศ.2545	21,565	13,220	34,785
ตอนพิเศษ	1,946	0	1,946
กลาง (ยกเว้นตอนพิเศษ)	6,036	4,331	10,367
เหนือ	4,657	3,314	7,971
ตะวันออกเฉียงเหนือ	5,931	3,112	9,043
ใต้	2,995	2,463	5,458
พ.ศ.2547	21,928	12,915	34,843
ตอนพิเศษ	2,061	0	2,061
กลาง (ยกเว้นตอนพิเศษ)	6,144	4,230	10,374
ภาคเหนือ	4,832	3,304	8,136
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5,947	3,081	9,028
ภาคใต้	2,944	2,300	5,244
พ.ศ.2549	27,939	16,979	44,918
ตอนพิเศษ	2,762	0	2,762
กลาง (ยกเว้นตอนพิเศษ)	7,263	5,638	12,901
ภาคเหนือ	6,797	4,435	11,232
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	7,507	4,343	11,850
ภาคใต้	3,610	2,563	6,173

หมายเหตุ: ตอนพิเศษ คือ กรุงเทพมหานครฯและ 3 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานีและสมุทรปราการ
ที่มา: ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

สรุปผลการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

สรุปผลการสำรวจปี พ.ศ.2545

รายได้ของครัวเรือนและแหล่งที่มาของรายได้ จากผลการสำรวจในปี พ.ศ.2545 พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 13,736 บาทต่อครัวเรือน หรือ 3,913 บาทต่อคน โดยเป็นรายได้ประจำ (รวมรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน) ประมาณร้อยละ 98.3 ที่เหลือเป็นรายได้ที่เป็นตัวเงินอื่นๆ ร้อยละ 1.7

เมื่อพิจารณาแหล่งที่มาของรายได้ของครัวเรือนทั่วประเทศ พบว่า ร้อยละ 42.0 ของรายได้ทั้งสิ้นมาจากค่าจ้างและเงินเดือน ร้อยละ 19.1 มาจากกำไรจากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร ร้อยละ 10.5 เป็นกำไรสุทธิจากการทำการเกษตร ส่วนรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ) มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 15.9 ที่เหลือนอกจากนี้เป็นรายได้จากแหล่งอื่นๆ

ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ (นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ) มีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 28,239 บาทต่อครัวเรือน โดยที่รายได้ส่วนใหญ่กว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.0) ของรายได้ทั้งสิ้น มาจากค่าจ้างและเงินเดือน รองลงมาร้อยละ 21.5 เป็นกำไรจากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร ครัวเรือนในภาคกลางและภาคใต้ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 14,128 และ 12,487 บาท ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เฉลี่ยลดหลั่นลงมา คือ ประมาณเดือนละ 9,530 และ 9,279 บาท โดยรายได้ส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 31-42) ของครัวเรือนในทุกภาค มาจากค่าจ้างและเงินเดือน รองลงมาเป็นรายได้จากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร (ประมาณร้อยละ 17-19) ของรายได้ทั้งสิ้น ยกเว้น ครัวเรือนในภาคใต้ที่มีรายได้จากกำไรจากการทำการเกษตรสูงกว่ารายได้จากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร (รายละเอียดจากตารางภาคผนวกที่ 3 และ 4)

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนและประเภทของค่าใช้จ่าย ในปี พ.ศ.2545 ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 10,889 บาทต่อครัวเรือน หรือ 3,102 บาทต่อคน (ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เป็นการสะสมทุน เช่น การซื้อ เช่าซื้อบ้าน ที่ดิน และของมีค่าอื่นๆ) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 79.3 ของรายได้ทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนประมาณร้อยละ 88.2 ซึ่งได้แก่ ค่าภาษี ค่าของขวัญ เงินบริจาค เบี้ยประกันภัย เงินซื้อสลากกินแบ่ง ดอกเบี้ย

ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าครัวเรือนในภาคอื่นๆ มาก คือ เฉลี่ยประมาณเดือนละ 21,087 บาทต่อครัวเรือน ครัวเรือนในภาคกลางและภาคใต้มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณเดือนละ 11,227 บาท และ 10,701 บาท ตามลำดับ สำหรับภาคเหนือมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 7,747 บาทต่อครัวเรือน ขณะที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการใช้จ่ายต่ำกว่าภาคอื่นๆ คือ ประมาณเดือนละ 7,550 บาทต่อครัวเรือน ครัวเรือนในทุกภาคมีแผนการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคในหมวดต่างๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารและเครื่องคั้น ค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสาร ซึ่งครัวเรือนในภาคต่างๆ มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายหมวดอาหารและเครื่องคั้นอยู่ระหว่าง ร้อยละ 34-39 ขณะที่ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายหมวดดังกล่าวสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.1 ขณะที่ภาคอื่นๆ มีสัดส่วนอยู่ระหว่าง ร้อยละ 19-21 ส่วนค่าใช้จ่ายหมวดยานพาหนะและค่าบริการสื่อสารนั้น ทุกภาคมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายอยู่ระหว่าง ร้อยละ 15-20 (รายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ 5 และ 6)

หนี้สินของครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2545 ครัวเรือนทั่วประเทศมีหนี้สินโดยเฉลี่ยประมาณ 82,485 บาทต่อครัวเรือน ในจำนวนหนี้สินดังกล่าวนี้ เป็นหนี้สินที่กู้มาเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนประมาณ 52,403 บาท (ร้อยละ 63.5) ใช้ในธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร 16,597 (ร้อยละ 20.1) ใช้ในการทำการเกษตร 12,071 (ร้อยละ 14.7) และกู้มาเพื่อใช้สำหรับวัตถุประสงค์อื่นๆ ประมาณ 1,413 บาท (ร้อยละ 1.7)

เมื่อพิจารณารายภาค พบว่า ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ มีหนี้สินโดยเฉลี่ยประมาณ 157,730 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นจำนวน 2 เท่าของจำนวนหนี้สินของครัวเรือนในภาคอื่นๆ ที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ระหว่าง 57,000 -76,000 บาท โดยทั่วไปแล้ว พบว่า หนี้สินส่วนใหญ่ของครัวเรือนในทุกภาค เป็นหนี้สินที่กู้มาเพื่อใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือน รองลงมา คือ เพื่อใช้ในการเกษตร ยกเว้น ครัวเรือนในภาคใต้และ

รายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินของครัวเรือน ตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน

ผลจากการสำรวจในปี พ.ศ.2545 พบว่า ครัวเรือนลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ มาก คือ ประมาณ 33,963 บาทต่อเดือน ซึ่งคิดเป็นประมาณ 6 เท่าของรายได้ของครัวเรือนคนงานเกษตรที่มีรายได้ต่ำที่สุด ขณะเดียวกันครัวเรือนกลุ่มนี้ก็มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 24,902 บาท ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 73.3 ของรายได้ทั้งสิ้น กลุ่มที่มีรายได้สูงสุดรองลงมา ได้แก่ ครัวเรือนผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร และครัวเรือนเสมียนพนักงาน พนักงานขายและให้บริการ ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 18,970 และ 15,122 บาทต่อครัวเรือน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 13,896 และ 12,662 บาทต่อครัวเรือน ตามลำดับ สำหรับครัวเรือนกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ได้แก่ ครัวเรือนผู้ถือครองทำการเกษตร ครัวเรือนคนงานทั่วไป และครัวเรือนผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ โดยเฉพาะครัวเรือนคนงานเกษตรมีรายได้ต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ เฉลี่ยเพียงเดือนละ 5,467 บาท และมีค่าใช้จ่ายเดือนละ 5,431 บาท

หากพิจารณาความพอเพียงของรายได้ที่นำมาใช้จ่ายในครัวเรือนตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนทุกกลุ่มมีรายได้มากกว่าใช้จ่าย (ไม่รวมค่าใช้จ่ายเพื่อการสะสมทุน) โดยที่ครัวเรือนคนงานเกษตร และครัวเรือนคนงานทั่วไปมีเงินเหลือจากการใช้จ่ายน้อยกว่าครัวเรือนกลุ่มอื่นๆ

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับหนี้สินของครัวเรือนตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคม จะเห็นว่าจำนวนหนี้สินของครัวเรือนกลุ่มต่างๆ เป็นปฏิภาคโดยตรงกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนแต่ละกลุ่ม กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง ก็จะมีหนี้สินมากเช่นเดียวกัน ครัวเรือนลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหารที่มีรายได้สูงที่สุดนั้นมีหนี้สินเฉลี่ยประมาณ 249,700 บาทต่อครัวเรือน สำหรับครัวเรือนผู้ดำเนินธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตรและครัวเรือนเสมียนพนักงาน พนักงานขายและให้บริการ มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 153,132 และ 78,019 บาทต่อครัวเรือน ตามลำดับ สำหรับครัวเรือนคนงานเกษตรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำที่สุดนั้น พบว่า มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำที่สุด ประมาณ 18,786 บาท(รายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ 8)

สรุปผลการสำรวจปี พ.ศ.2547

รายได้ของครัวเรือนและแหล่งที่มาของรายได้ ครัวเรือนในประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 18.9 ล้านครัวเรือน และมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 3.4 คน โดยครัวเรือนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (5.9 ล้านครัวเรือนหรือร้อยละ 31.1) ขณะที่ภาคใต้มีครัวเรือนอยู่น้อยที่สุด (2.3 ล้านครัวเรือนหรือร้อยละ 12.4) ซึ่งทั้งสองภาคดังกล่าวมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.7 คน ซึ่งสูงกว่าภาคอื่นๆ (รายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ 10)

ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 14,963 บาทต่อครัวเรือน หรือ 4,337 บาทต่อคน (เป็นรายได้ของครัวเรือนในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมาแล้วนำมาเฉลี่ยต่อเดือน) โดยเป็นรายได้ประจำร้อยละ 98.8 หรือ 14,778 บาท ซึ่งประกอบด้วยรายได้ที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน รายได้ที่เป็นตัวเงินส่วนใหญ่มาจากค่าจ้างและเงินเดือน (ร้อยละ 43.8) รองลงมาเป็นกำไรจากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร ร้อยละ 17.8 กำไรจากการทำการเกษตร ร้อยละ 10.7 และเงินที่ได้รับจากการช่วยเหลือ ร้อยละ 9.4 สำหรับรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน คิดเป็นร้อยละ 15.7 ของรายได้ทั้งหมด

เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ มีรายได้เฉลี่ยสูงที่สุด คือ เดือนละ 28,135 บาท รองลงมา คือ ครัวเรือนในภาคกลาง ภาคใต้และภาคเหนือ มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 16,355 14,469 และ 10,885 บาท ตามลำดับ สำหรับครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าภาคอื่นๆ (10,139 บาท) รายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนในทุกภาคมาจากค่าจ้างและเงินเดือน โดยเฉพาะครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีสัดส่วนของรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนสูงถึง ร้อยละ 60.2 สำหรับแหล่งที่เป็นรายได้หลักอันดับรองลงมาจะเป็นรายได้จากกำไรจากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร (ร้อยละ 17-19) ยกเว้น ครัวเรือนในภาคใต้จะเป็นรายได้จากกำไรจากการทำการเกษตร (รายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ 11 และ 12)

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนและประเภทของค่าใช้จ่าย ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเดือนละ 12,297 บาทต่อครัวเรือน หรือ 3,564 บาทต่อคน (ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เป็นการเก็บออมหรือสะสมทุน เช่น ค่าซื้อหรือเช่าซื้อบ้าน ที่ดินหรือของมีค่าอื่นๆ) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.2 ของรายได้ทั้งสิ้น (ดูรายละเอียดในตาราง 17) ในจำนวนนี้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ร้อยละ 88.5 และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคอีก ร้อยละ 11.5 ซึ่งได้แก่ ภาษี ดอกเบี้ย ค่าเบี้ยประกัน เงิน

ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าครัวเรือนในภาคอื่นๆ คือ เฉลี่ยประมาณเดือนละ 21,716 บาท ครัวเรือนในภาคกลาง ภาคใต้และภาคเหนือมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 13,270 12,891 และ 9,361 บาท ตามลำดับ ขณะที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าภาคอื่นๆ (8,484 บาท) ซึ่งสอดคล้องกับรายได้ที่ต่ำกว่าภาคอื่นๆ เช่นเดียวกัน ครัวเรือนในทุกภาคมีลักษณะการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ มีค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 26-35) รองลงมาเป็น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสาร (ร้อยละ 19-23) และค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน (ร้อยละ 18-22) ตามลำดับ ยกเว้น ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีส่วนของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสูงกว่าค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะฯ โดยมีข้อสังเกตว่า ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มสูงกว่าภาคอื่นๆ (ร้อยละ 18.8) (รายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ 13 และ 14)

หากพิจารณาความพอเพียงของรายได้ที่นำมาใช้จ่ายในครัวเรือนตามภาคต่างๆ โดยดูจากอัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายต่อรายได้ พบว่า ครัวเรือนในทุกภาคมีรายได้สูงกว่าใช้จ่าย (ไม่รวมค่าใช้จ่ายเพื่อการเก็บออมหรือสะสมทุน เช่น เช่าซื้อบ้านหรือที่ดิน ของมีค่าอื่นๆ) โดยเฉพาะครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีสัดส่วนของเงินรายได้ที่เหลือจ่ายสำหรับนำไปชำระหนี้และเพื่อการเก็บออมในปี 2547 มากที่สุด (ร้อยละ 23) ส่วนครัวเรือนในภาคใต้มีรายได้เหลือจากการใช้จ่ายในสัดส่วนที่ต่ำที่สุด (ร้อยละ 11)

หนี้สินของครัวเรือน ครัวเรือนทั่วประเทศ มีหนี้สินโดยเฉลี่ย 104,571 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นประมาณ 7 เท่าของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ในจำนวนนี้เป็นหนี้สินเพื่อการใช้จ่ายในครัวเรือน 68,747 บาท (ร้อยละ 65.7) ซึ่งเป็นหนี้ที่เกิดจากการซื้อหรือเช่าซื้อบ้านและที่ดิน ร้อยละ 36.5 และค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค ร้อยละ 29.2 นอกจากนี้ยังมีหนี้สินที่กู้มาเพื่อใช้ทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร จำนวน 15,888 บาท (ร้อยละ 15.2) และกู้ยืมมาเพื่อใช้ในการทำการเกษตร 16,952

เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ครั้วเรือ่นในกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ มีหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนสูงที่สุด คือ 155,622 บาท และมีสัดส่วนของหนี้สินเพื่อการใช้จ่ายในครั้วเรือ่นสูงกว่าภาคอื่นๆ คือ ร้อยละ 78.3 สำหรับครั้วเรือ่นในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน 115,184 94,893 92,126 และ 83,278 บาท ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนของหนี้สินเพื่อการใช้จ่ายในครั้วเรือ่นอยู่ระหว่าง ร้อยละ 56-64 และมีข้อสังเกตว่า ครั้วเรือ่นในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ รวมทั้งภาคกลางและภาคเหนือ มีสัดส่วนของหนี้สินเพื่อใช้ในการซื้อหรือเช่าซื้อบ้านและที่ดินค่อนข้างสูง คือ ร้อยละ 54.0 39.2 และ 32.5 ตามลำดับ และสูงกว่าการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภค ขณะที่ครั้วเรือ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีหนี้สินเพื่อการอุปโภคและบริโภคสูงกว่าภาคอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด (ร้อยละ 38.5) (รายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ 15)

รายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินของครั้วเรือ่น ตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครั้วเรือ่น เมื่อพิจารณารายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินของครั้วเรือ่นตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคม (กำหนดตามอาชีพและสถานภาพการทำงานของผู้มีรายได้สูงสุดในครอบครัว) พบว่า ครั้วเรือ่นลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร เป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงที่สุด คือ เฉลี่ยเดือนละ 37,080 บาท โดยมีการใช้จ่ายและจำนวนหนี้สินสูงตามระดับรายได้ด้วยเช่นกัน คือ ใช้จ่าย 26,783 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 72.2 ของรายได้) และมีหนี้สินเฉลี่ย 318,913 บาทต่อครั้วเรือ่น (9 เท่าของรายได้ต่อเดือน) รองลงมา คือ ครั้วเรือ่นผู้ดำเนินธุรกิจของตัวเองที่ไม่ใช่การเกษตร และครั้วเรือ่นเสมียนพนักงาน พนักงานขายและให้บริการ ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 19,056 และ 16,225 บาท มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 15,138 และ 14,229 บาท โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 166,056 และ 96,163 บาทต่อครั้วเรือ่นตามลำดับ สำหรับกลุ่มครั้วเรือ่นคนงานเกษตรมีรายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ คือ มีรายได้เฉลี่ยเพียงเดือนละ 6,421 บาท ใช้จ่ายเดือนละ 6,499 บาท (ร้อยละ 101.2 ของรายได้) และมีหนี้สินเฉลี่ย 27,383 บาทต่อครั้วเรือ่น (4 เท่าของรายได้ต่อเดือน)

เมื่อพิจารณาความพอเพียงของรายได้ที่นำมาใช้จ่ายในครั้วเรือ่นตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคม พบว่า ครั้วเรือ่นเกือบทุกกลุ่มมีรายได้มากกว่ารายจ่าย (ไม่คิดรวมค่าใช้จ่ายเพื่อการออมและ

เปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินของครัวเรือนปี พ.ศ.2547 กับปี พ.ศ.2545 เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในปี พ.ศ.2547 กับปี พ.ศ.2545 พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศเพิ่มขึ้นจาก 13,736 บาท เป็น 14,963 บาท ในปี พ.ศ.2547 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4.4 ต่อปี และมีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากเดือนละ 10,889 บาท เป็น 12,297 บาท ซึ่งคิดเป็นอัตราเพิ่มขึ้น ร้อยละ 6.3 ต่อปี เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ครัวเรือนในเกือบทุกภาคต่างก็มีรายได้และค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายสูงกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ กล่าวคือ ครัวเรือนในภาคต่างๆ นั้นมีอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้อยู่ระหว่าง ร้อยละ 4-8 ในขณะที่การใช้จ่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 6-10 ต่อปี ยกเว้น ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ ที่มีรายได้ลดลง ร้อยละ 0.2 แต่มีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 ต่อปี (รายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ 17 และ 18)

หากพิจารณารายได้ที่แท้จริง (Real income) โดยปรับรายได้ของครัวเรือนในปี พ.ศ.2547 ตามราคาในปี พ.ศ.2545 โดยใช้ดัชนีราคาผู้บริโภค พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้น คิดเป็นอัตราร้อยละ 2.1 ต่อปี โดยที่ครัวเรือนในภาคต่างๆ มีรายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 2-5 ต่อปี (ยกเว้น ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ)

สำหรับหนี้สินของครัวเรือน โดยรวมทั่วประเทศในปี พ.ศ.2547 เพิ่มขึ้นคิดเป็นอัตราร้อยละ 12.6 ต่อปี เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2545 โดยจำนวนหนี้สินที่เพิ่มสูงขึ้นส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนและเพื่อใช้ในการเกษตร เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ครัวเรือนเกือบทุกภาคมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะครัวเรือนในภาคเหนือและภาคกลางมีหนี้สินเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 28.4 และ 22.9 ต่อปี ตามลำดับ ยกเว้น ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีหนี้สินลดลงเล็กน้อย (รายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ 19) หากพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนของหนี้สินต่อรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนเกือบทุกภาคมีสัดส่วนดังกล่าว เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2545 ยกเว้นครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ ที่มีสัดส่วนลดลงจาก 5.6 เท่าในปี พ.ศ.2545 เป็น 5.5 เท่า ในปี พ.ศ.2547

เมื่อพิจารณาครัวเรือนตามกลุ่มสถานะทางเศรษฐกิจ พบว่า ครัวเรือนทุกกลุ่มต่างมี รายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเพิ่มสูงขึ้น เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2545 โดยที่ครัวเรือนเกือบทุกกลุ่มมีการ ใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ ยกเว้นครัวเรือนลูกจ้างที่ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร เพียงกลุ่มเดียวที่ใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่า ครัวเรือนคนงาน เกษตรมีรายได้และค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในอัตราสูงสุด คือ รายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 8.4 และค่าใช้จ่าย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 9.4 ต่อปี ขณะที่ครัวเรือนกลุ่มอื่นๆ มีรายได้เพิ่มขึ้นในอัตรา ร้อยละ 2-6 และ ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4-8 ต่อปี ยกเว้น ครัวเรือนผู้ดำเนินงานธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตรที่แม้ จะมียาได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่ก็มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.4 ต่อปี ส่วนทางด้านหนี้สินของ ครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนลูกจ้างที่ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น มากถึง ร้อยละ 36.7 ต่อปี ขณะที่ครัวเรือนผู้ถือครองทำการเกษตรที่เช่าที่ดิน ครัวเรือนคนงานเกษตร และคนงานทั่วไป และครัวเรือนที่ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ มีหนี้สินเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20-22 สำหรับครัวเรือนผู้ดำเนินงานธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตรมีหนี้สินเพิ่มขึ้นในอัตราต่ำที่สุดเพียง ร้อยละ 4.1 ต่อปี (รายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ 20)

สรุปผลการสำรวจปี พ.ศ.2549

รายได้ของครัวเรือน ในปี พ.ศ.2549 ครัวเรือนทั่วประเทศมียาได้เฉลี่ยเดือนละ 17,787 บาท รายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการทำงานซึ่งประมาณร้อยละ 72.7 ประกอบด้วย ค่าจ้าง เงินเดือน (ร้อยละ 40.0) กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจ (ร้อยละ 20.4) และจากการทำการเกษตร (ร้อยละ 12.3) ส่วนรายได้ที่ไม่ได้เกิดจากการทำงาน ที่สำคัญ คือ เงินที่ได้รับจากการช่วยเหลือจากรัฐหรือ บุคคลอื่นนอกครัวเรือน (ร้อยละ 9.4) ส่วนรายได้รูปสวัสดิการ/สินค้าและบริการต่างๆ (ร้อยละ 14.6) นอกจากนี้ยังมีรายได้จากทรัพย์สิน เช่น ดอกเบี้ย (ร้อยละ 1.9) เป็นต้น

รายจ่ายของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือนซึ่งไม่รวมรายจ่ายเพื่อการออมและสะสมทุน เช่น เช่าซื้อบ้าน ที่ดิน และของมีค่าต่างๆ การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 14,311 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 88.7 เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบมากที่สุดร้อยละ 32.1 รองลงมาได้แก่ ค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ภายในบ้าน (ร้อยละ 21.7) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและการเดินทาง (ร้อยละ 18.0) การสื่อสาร (ร้อยละ 3.5) ส่วน ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและค่ารักษาพยาบาลไม่ต่างกันคือมีเพียงร้อยละ 2.0 และ 2.1 ตามลำดับ

หนี้สินของครัวเรือน ในปี พ.ศ.2549 ครัวเรือนส่วนบุคคลในประเทศไทยเกินครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 64.4) มีหนี้สิน โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 116,585 บาทต่อครัวเรือน โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 64.7) เป็นหนี้ที่นำมาใช้ในครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย หนี้ที่ใช้ในการซื้อบ้านและที่ดินร้อยละ 33.7 รองลงมาเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค (ร้อยละ 27.6) และใช้ในการศึกษา ซึ่งมีเพียงร้อยละ 3.4 ส่วนที่เหลือเป็นหนี้ที่ใช้เพื่อทำธุรกิจ (ร้อยละ 18.3) ใช้ทำการเกษตร (ร้อยละ 14.2) และหนี้สินอื่นๆ เช่น หนี้จากการค้าประกัน ค่าชดเชยค่าเสียหาย อีกประมาณร้อยละ 2.8

การเปลี่ยนแปลงรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินของครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงต่อปีของรายได้ และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนทั่วประเทศ พบว่า ผลสำรวจในปี พ.ศ.2549 ทั้งรายได้และค่าใช้จ่ายต่างก็มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2547 อย่างไรก็ตาม ภาวะการณ์เป็นหนี้ของครัวเรือนมีแนวโน้มที่ดีขึ้น เนื่องจากอัตราร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ จากที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2547 (ร้อยละ 62.4 ในปี พ.ศ.2545 เป็นร้อยละ 66.47 ในปี พ.ศ.2547) กลับมีแนวโน้มลดลงเป็นร้อยละ 64.4 ในปี พ.ศ.2549 ในขณะที่ หนี้สินต่อรายได้ก็ลดลงจาก 7.0 เท่า ในปี พ.ศ.2547 มาอยู่ที่ 6.6 เท่าในปี พ.ศ.2549 อย่างไรก็ตาม มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนทั้งสิ้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

การกระจายรายได้ของครัวเรือน ในการวิเคราะห์การกระจายรายได้ โดยได้จัดแบ่งครัวเรือนทั่วประเทศเป็น 10 กลุ่มเท่าๆ กันและนำมาเรียงลำดับตามรายได้ประจำต่อคนต่อเดือนจากน้อยไปมาก (กลุ่มที่ 1 มีรายได้ต่ำสุด และกลุ่มที่ 10 มีรายได้สูงสุด) พบว่า ครัวเรือนกลุ่มที่ 10 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดกลุ่มเดียวเท่านั้นที่มีส่วนแบ่งของรายได้เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2547 คือ มีส่วนแบ่งของรายได้ทั้งสิ้นเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 33.1 ในปี พ.ศ.2547 เป็นร้อยละ 35.2 ในปี พ.ศ.2549 ขณะที่กลุ่มที่ 1-8 เป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า มีส่วนแบ่งของรายได้ลดลงทุกกลุ่ม และกลุ่มที่ 9 มีส่วนแบ่งเท่าเดิม

เมื่อพิจารณารายได้เฉลี่ยต่อประชากรในแต่ละกลุ่ม พบว่า มีเพียงครัวเรือนกลุ่มที่ 1 เท่านั้นที่มีรายได้ประจำต่อคนต่อเดือนลดลง คือ ลดลงจาก 830 บาทในปี พ.ศ.2547 มาเป็น 797 บาทในปี พ.ศ.2549 ขณะที่ครัวเรือนกลุ่มอื่นๆที่มีรายได้สูงกว่า (กลุ่มที่ 2-10) มีรายได้ประจำต่อคนต่อเดือนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะครัวเรือนกลุ่มที่ 10 ที่มีรายได้สูงสุด มีรายได้ประจำต่อคนต่อเดือน 23,793 บาท หรือคิดเป็น 29.9 เท่าของครัวเรือนในกลุ่มที่ 1 และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ

สรุปผลการสำรวจทุกช่วงเวลา

รายได้ของครัวเรือนและแหล่งที่มาของรายได้ จากผลการสำรวจ ทั้งสามช่วงเวลา พบว่า ระหว่างปี พ.ศ.2545 พ.ศ.2547 พ.ศ.2549 ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้โดยเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น (รายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 13,736 14,963 และ 17,787 บาทต่อครัวเรือนตามลำดับ) โดยแหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 98 เป็นรายได้ประจำ (รายได้ที่เป็นตังเงิน ประมาณร้อยละ 80 และส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 15 เป็นรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน) นอกจากนี้อีกประมาณ ร้อยละ 1-2 เป็นรายรับอื่นๆ ที่เป็นตัวเงิน (รายละเอียดในตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 รายได้ของครัวเรือนและแหล่งที่มาของรายได้ จำแนกข้อมูลรายปี

แหล่งที่มาของรายได้	ปี พ.ศ.2545		ปี พ.ศ.2547		ปี พ.ศ.2549	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
รายได้ทั้งสิ้น	13,736	100.0	14,963	100.0	17,787	100.0
รายได้ประจำ	13,508	98.3	14,778	98.8	17,537	98.6
รายได้ที่เป็นตัวเงิน	11,318	82.4	12,423	83.0	14,946	84.0
ค่าจ้างและเงินเดือน	5,772	42.0	6,558	43.8	12,929	72.7
กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจส่วนตัวที่ไม่ใช่การเกษตร	2,626	19.1	2,668	17.8	7,109	40.0
กำไรสุทธิจากการทำการเกษตร	1,437	10.5	1,591	10.7	3,628	20.4
รายได้จากทรัพย์สิน	219	1.6	1,412	9.4	2,193	12.3
เงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ	1,263	9.2	194	1.3	1,671	9.4
รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน	2,190	15.9	2,354	15.7	2,591	14.6
รายรับที่เป็นตัวเงินอื่นๆ	228	1.7	186	1.3	251	1.4

ที่มา: ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนและประเภทของค่าใช้จ่าย จากผลการสำรวจ ทั้งสามช่วงเวลา พบว่า ระหว่างปี พ.ศ.2545 พ.ศ.2547 พ.ศ.2549 ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น (ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 10,889 12,279 และ 14,311 บาทต่อครัวเรือนตามลำดับ) โดย

ตารางที่ 7 ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน และประเภทของค่าใช้จ่าย จำแนกข้อมูลรายปี

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ปี พ.ศ.2545		ปี พ.ศ.2547		ปี พ.ศ.2549	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	10,889	100.0	12,297	100.0	14,311	100.0
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	9,601	88.2	10,885	88.5	12,701	88.7
อาหารและเครื่องดื่ม	3,654	33.5	3,769	30.6	4,601	32.1
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	143	1.3	206	1.7	4,221	29.5
ยาสูบ	104	1.0	107	0.9	251	1.7
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	354	3.3	2,671	21.7	129	0.9
ที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน						
(รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ)	2,295	21.1	2,511	20.4	3,106	21.7
ค่าตรวจรักษาพยาบาลและค่ายา	252	2.3	385	3.1	408	2.9
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	294	2.7	320	2.6	405	2.8
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ						
และค่าบริการสื่อสาร	1,928	17.7	262	2.2	305	2.1
การบันเทิงและการอ่าน	217	2.0	266	2.2	3,084	21.5
การศึกษา	257	2.4	237	1.9	283	2.0
เบ็ดเตล็ด	103	0.9	151	1.2	510	3.6
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	1,288	11.8	1,411	11.5	1,610	11.3

ที่มา: ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

หนี้สินของครัวเรือน จากผลการสำรวจ ทั้งสามช่วงเวลา พบว่า ระหว่างปี พ.ศ.2545 พ.ศ. 2547 พ.ศ.2549 ครัวเรือนทั่วประเทศมีจำนวนหนี้สินโดยเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น (จำนวนหนี้สินโดยเฉลี่ย ประมาณ 82,485 104,571 และ 116,585 บาทต่อครัวเรือนตามลำดับ) ซึ่งทุกภูมิภาคต่างมีจำนวนหนี้สินเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน โดยสัดส่วนจำนวนหนี้สินระหว่างครัวเรือนในเขตเทศบาล มีจำนวนหนี้สินมากกว่าในชนบท แต่ทั้งนี้กลับพบว่า ครัวเรือนนอกเขตเทศบาล มีจำนวนหนี้สินเพิ่มสูงขึ้นในสัดส่วนที่มากกว่าครัวเรือนในเขตเทศบาล (รายละเอียดในตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกข้อมูลรายภาคและเขตการปกครอง รายปี

ภาคและเขตการปกครอง	พ.ศ.2545 หน่วย: บาท	พ.ศ.2547 หน่วย: บาท	พ.ศ.2549 หน่วย: บาท
ทั่วราชอาณาจักร	82,485	104,571	116,585
กรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด กลาง	157,730	155,622	115,212
ในเขตเทศบาล	76,278	115,184	113,475
นอกเขตเทศบาล	101,205	123,362	128,541
เหนือ	66,209	111,862	107,548
ในเขตเทศบาล	57,535	94,893	114,201
นอกเขตเทศบาล	100,849	130,723	185,622
ตะวันออกเฉียงเหนือ	46,212	85,540	96,007
ในเขตเทศบาล	66,034	83,278	101,882
นอกเขตเทศบาล	155,648	190,233	223,280
ใต้	48,008	61,770	78,202
ในเขตเทศบาล	76,124	92,126	114,179
นอกเขตเทศบาล	133,424	130,491	185,209
นอกเขตเทศบาล	59,258	80,801	89,494

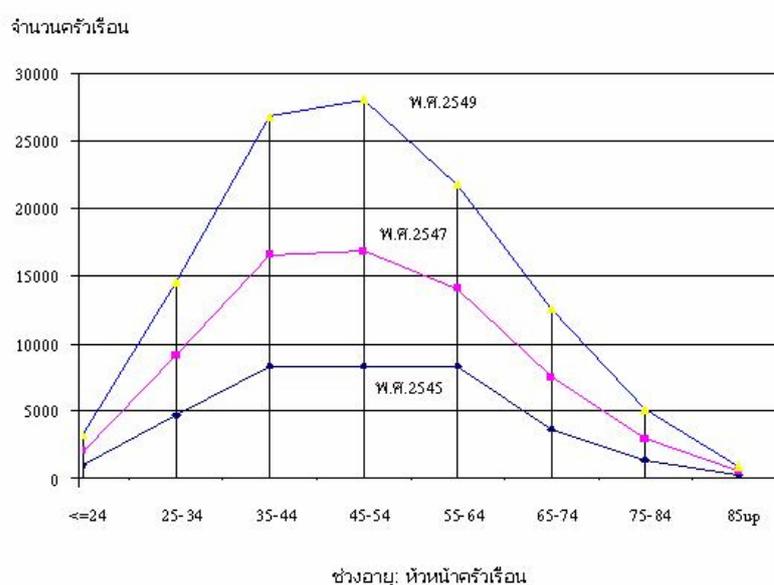
ที่มา: ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน จากผลการสำรวจ ทั้งสามช่วงเวลา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 23-25 มีอายุอยู่ระหว่าง 45-54 รองมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 25-44 ปี และ 55-64 ปี ประมาณร้อยละ 20 ซึ่งลักษณะการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ถึงแม้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงเวลาจะมีจำนวน ไม่เท่ากัน (รายละเอียดในตารางที่ 8 และ ภาพที่ 7)

ตารางที่ 9 ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกข้อมูลรายปี

ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน	พ.ศ.2545		พ.ศ.2547		พ.ศ.2549	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
age_1(<=24 ปี)	1,041	2.89	995	2.95	1,291	2.98
age_2 (25-34 ปี)	4,708	13.07	4,446	13.20	5,420	12.52
age_3 (35-44 ปี)	8,321	23.11	8,261	24.53	10,228	23.62
age_4 (45-54 ปี)	8,302	23.06	8,514	25.29	11,227	25.93
age_5 (55-64 ปี)	8,302	23.06	5,814	17.27	7,634	17.63
age_6 (65-74 ปี)	3,677	10.21	3,832	11.38	4,989	11.52
age_7 (75-84 ปี)	1,406	3.90	1,555	4.62	2,136	4.93
age_8 (85 ปีขึ้นไป)	252	0.70	255	0.76	377	0.87
รวม	36,009	100.00	33,672	100.00	43,302	100.00

ที่มา: ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

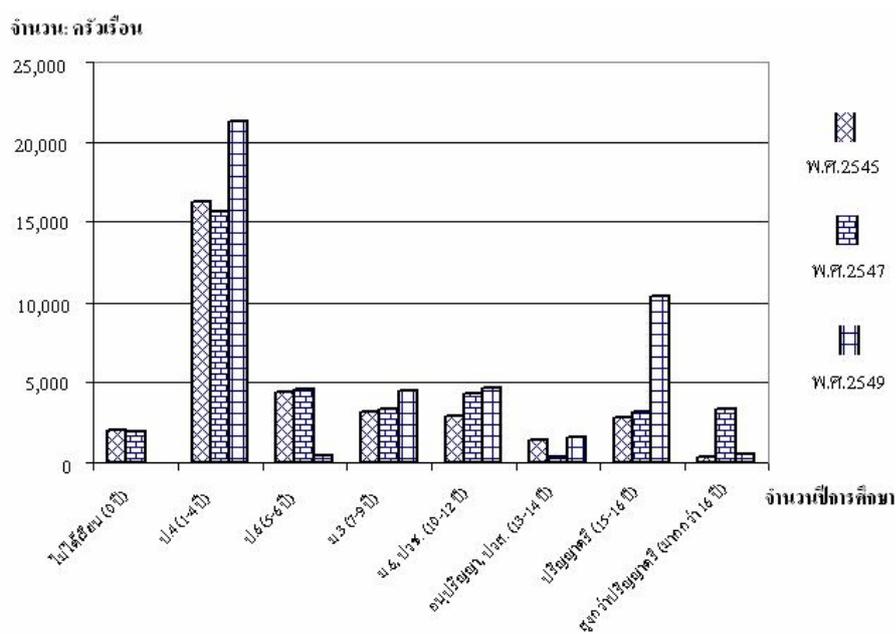
ภาพที่ 7 การกระจายของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน รายปี

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จากผลการสำรวจ ทั้งสามช่วงเวลา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ มากกว่าร้อยละ 42 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 (ป.4) แต่ทั้งนี้ พบว่าระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนปี พ.ศ.2549 ลักษณะการกระจายของข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 10 ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามพื้นที่ชุมชน รายปี

จำนวนปีการศึกษา	พ.ศ.2545		พ.ศ.2547		พ.ศ.2549	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน (0 ปี)	2,032	6.11	1,962	5.36	-	0.00
ประถมศึกษา ป.4 (1-4 ปี)	16,308	49.03	15,657	42.75	21,308	49.27
ประถมศึกษา ป.6 (5-6 ปี)	4,419	13.29	4,541	12.40	353	0.82
มัธยมศึกษาตอนต้น ม.3 (7-9 ปี)	3,125	9.40	3,368	9.20	4,497	10.40
มัธยมศึกษาตอนปลาย ม.6, ปวช. (10-12 ปี)	2,917	8.77	4,335	11.84	4,650	10.75
อนุปริญญา, ปวส. (13-14 ปี)	1,446	4.35	289	0.79	1,593	3.68
ปริญญาตรี (15-16 ปี)	2,730	8.21	3,105	8.48	10,308	23.84
สูงกว่าปริญญาตรี (มากกว่า 16 ปี)	285	0.86	3,365	9.19	536	1.24
รวม	33,262	100.00	36,622	100.00	43,245	100.00

ที่มา: ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ภาพที่ 8 ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน รายปี

สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน จากข้อมูลทั้งสามช่วงเวลา พบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนแต่ละชั้นเศรษฐกิจ มีการกระจายตัวในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันทุกช่วงเวลา และการกระจายตัวของข้อมูลกลุ่มตัวอย่างระหว่างพื้นที่ชุมชน มีสัดส่วนของข้อมูลกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันมากนัก และเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกช่วงเวลา (รายละเอียดในตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนจำแนกตามพื้นที่ชุมชน รายปี

สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน	พ.ศ.2545		พ.ศ.2547		พ.ศ.2549	
	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ผู้ถือครองทำการเกษตรโดยเป็นผู้เช่าที่ดิน	3,999		3,816		4,929	
ชุมชนเมือง	1,105	27.63	1,089	28.54	1,864	37.82
ชนบท	2,894	72.37	2,727	71.46	3,065	62.18
ผู้ถือครองทำการเกษตรโดยเป็นเจ้าของที่ดิน	1,112		1,122		1,254	
ชุมชนเมือง	321	28.87	349	31.11	496	39.55
ชนบท	791	71.13	773	68.89	758	60.45
ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร	7,813		7,809		10,280	
ชุมชนเมือง	6,066	77.64	6,079	77.85	7,243	70.46
ชนบท	1,747	22.36	1,730	22.15	3,037	29.54
ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร	4,001		4,265		5,528	
ชุมชนเมือง	3,253	81.30	3,407	79.88	4,235	76.61
ชนบท	748	18.70	858	20.12	1,293	23.39
คนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป	2,275		2,210		1,854	
ชุมชนเมือง	855	37.58	805	36.43	825	44.50
ชนบท	1,420	62.42	1,405	63.57	1,029	55.50
ลูกจ้าง พนักงาน	9,281		9,398		11,871	
ชุมชนเมือง	6,334	68.25	6,483	68.98	7,981	67.23
ชนบท	2,947	31.75	2,915	31.02	3,890	32.77
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ	4,805		5,052		6,852	
ชุมชนเมือง	2,997	62.37	3,185	63.04	4,325	63.12
ชนบท	1,808	37.63	1,867	36.96	2,527	36.88

ที่มา: ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

โดยสรุปจากผลการสำรวจทั้งสามช่วงเวลาดังกล่าว จำนวนกลุ่มตัวอย่างของครัวเรือน ในช่วงหลัง ได้มีการสำรวจครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้สัดส่วนของ ครัวเรือนระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลในแต่ละช่วงเวลา มีสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกัน มากนัก ข้อมูลสถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ได้แก่ รายได้ ค่าใช้จ่าย และภาระหนี้สินของ ครัวเรือนในทุกช่วงเวลา โดยเฉลี่ยมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นทุกๆ ปี ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนจาก กลุ่มตัวอย่าง โดยช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน ระหว่าง 35-44 ปี และ 45-54 ปี เป็นกลุ่มที่มีจำนวน ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดทุกๆ ช่วงเวลา ขณะที่การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่เกิน กว่าร้อยละ 42 หัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา แต่ทั้งนี้ พบว่า ในปี พ.ศ.2549 หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ประมาณร้อยละ 24 ซึ่งมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้น มากกว่า 3 เท่า ของข้อมูลปี พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2547

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์

ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ซึ่งมีลักษณะของข้อมูลเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (cross-section data) การวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ประกอบด้วย ข้อมูลในปี พ.ศ.2545 พ.ศ.2547 และ พ.ศ. 2549 การวิเคราะห์โดยสร้างแบบจำลองในรูปแบบการถดถอยเชิงเส้น (Regression model) ตามแนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการบริโภคและการออม ดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 เพื่อนำมาอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนในแต่ละช่วงเวลาและนำมาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท

การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ประกอบด้วยแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 3 แบบจำลอง จำแนกตามชุดข้อมูลรายปีดังต่อไปนี้

1. แบบจำลองที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ.2545
2. แบบจำลองที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ.2547
3. แบบจำลองที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ.2549

แบบจำลองที่ 1: ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนปี พ.ศ.2545

การวิเคราะห์แบบจำลองที่ 1 เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ.2545 โดยสร้างแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้น (OLS) ดังต่อไปนี้

แบบจำลอง 1.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ.2545

$$\begin{aligned}
 HS_{i45} = & \beta_0 + \beta_1 INMONEY_{i45} + \beta_2 INMONEY(AREA)_{i45} + \beta_3 AGE_{i45} + \beta_4 AGE(AREA)_{i45} \\
 & + \beta_5 EDU_{i45} + \beta_6 EDU(AREA)_{i45} + \beta_7 SOSIO_{i45} + \beta_8 SOSIO(AREA)_{i45} + \beta_9 WMOVA_{i45} \\
 & + \beta_{10} WMOVA(AREA)_{i45} + \beta_{11} WIMMOVA_{i45} + \beta_{12} WIMMOVA(AREA)_{i45} + \beta_{13} WASSET_{i45} \\
 & + \beta_{14} WASSET(AREA)_{i45} + \beta_{15} DEBT_{i45} + \beta_{16} DEBT(AREA)_{i45} + \beta_{17} 30BAHT_{i45} \\
 & + \beta_{18} 30BAHT(AREA)_{i45} + \beta_{19} WGOVE_{i45} + \beta_{20} WGOVE(AREA)_{i45} + \beta_{21} PELDER_{i45} \\
 & + \beta_{22} PELDER(AREA)_{i45} + \beta_{23} SLUNCH_{i45} + \beta_{24} SLUNCH(AREA)_{i45} + \beta_{25} SCHOLAR_{i45} \\
 & + \beta_{26} SCHOLAR(AREA)_{i45} + \beta_{27} REHAB_{i45} + \beta_{28} REHAB(AREA)_{i45} + \beta_{29} PBANK_{i45} \\
 & + \beta_{30} PBANK(AREA)_{i45} + \beta_{31} VFUND_{i45} + \beta_{32} VFUND(AREA)_{i45} + \beta_{33} AREA_{i45} + \varepsilon_{i45}
 \end{aligned}$$

โดยกำหนดค่าให้

HS	คือ	การออมของครัวเรือนต่อเดือน
AREA	คือ	พื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือน เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ชุมชนเมืองและชนบท
INMONEY	คือ	รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน
AGE	คือ	กลุ่มช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร AGE_1 ถึง AGE_8
AGE_1	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุไม่เกิน 24 ปี
AGE_2	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 25 – 34 ปี
AGE_3	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 35 – 44 ปี
AGE_4	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 45 – 54 ปี
AGE_5	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 55 – 64 ปี

AGE_6	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 65 – 74 ปี
AGE_7	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 75 – 84 ปี
AGE_8	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 85 ปีขึ้นไป
EDU	คือ	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (จำนวนปีที่เข้ารับการศึกษ)
SOCIO	คือ	สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน (ชั้นทางเศรษฐกิจ) เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร SCLASS_1 ถึง SCLASS_7
SCLASS_1	คือ	ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นเจ้าของที่ดิน
SCLASS_2	คือ	ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเช่าที่ดิน
SCLASS_3	คือ	ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร
SCLASS_4	คือ	ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร
SCLASS_5	คือ	คนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป
SCLASS_6	คือ	ผู้ทำงานประกอบอาชีพเป็นเสมียน พนักงาน พนักงานขายและให้บริการ ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต
SCLASS_7	คือ	ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ
WMOVA	คือ	มูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง
WIMOVA	คือ	มูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง
WASSET	คือ	มูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง
DEBT	คือ	จำนวนหนี้สินของครัวเรือนทั้งสิ้น
30BAHT	คือ	ระบบประกันสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค
WGOVE	คือ	บัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล
PELDER	คือ	การได้รับผลประโยชน์ (โดยไม่ต้องคืน) จากการช่วยเหลือของรัฐ เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา
SLUNCH	คือ	การได้รับผลประโยชน์ (โดยไม่ต้องคืน) จากการช่วยเหลือของรัฐ อาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่เด็กนักเรียน
SCHOLAR	คือ	การได้รับผลประโยชน์ (โดยไม่ต้องคืน) จากการช่วยเหลือของรัฐ เงินทุนเพื่อการศึกษา
REHAB	คือ	การเข้าร่วม โครงการพักชำระหนี้ ลดภาระหนี้
PBANK	คือ	การกู้ยืมเงินกองทุน (ต้องใช้คืน) ที่รัฐจัดให้ จำนวนสมาชิกที่กู้ยืมเงินจาก โครงการธนาคารประชาชน
VFUND	คือ	การกู้ยืมเงินกองทุน (ต้องใช้คืน) ที่รัฐจัดให้

		จำนวนสมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
β_0 ถึง β_{33}	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร
ε	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อน

สัญลักษณ์อักษรที่อยู่ใต้ตัวแปร (Subscript) หมายถึง

i	คือ	ประเภทข้อมูลภาคตัดขวาง (cross-section data)
45	คือ	ข้อมูลการสำรวจ ปี พ.ศ.2545

การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (OLS)

ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของตัวแปรตามแบบจำลองในสมการถดถอยเชิงเส้น (OLS) ในแบบจำลองที่ 1.1 ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

Number of obs	33,195.00
F(55, 33139)	1,271.60
Prob > F	0.0000
R-squared	0.6785
Adj R-squared	0.6780
Root MSE	7,531.30

Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test for heteroskedasticity

chi2(55)	142019.24
Prob > chi2	0.0000

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทปี พ.ศ.2545 โดยมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 33,195 ครัวเรือน จากแบบจำลองในสมการ (1.1) พบว่า ตัวแปรทั้งหมดของแบบจำลองมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองคิดเป็นร้อยละ 68 (ค่า R^2 และ Adj R^2 เท่ากับ 0.678) โดยมีค่า F-Statistic

การทดสอบความแปรปรวนของข้อมูล (Variance) ผลปรากฏว่าค่า Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test โดยค่า chi2 เท่ากับ 0.00 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรในแบบจำลองมีความแปรปรวนของข้อมูล ไม่คงที่ มีปัญหา heteroskedasticity

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลองการถดถอยเชิงเส้น (Ordinary Least Squares: OLS) พบปัญหาความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ จากปัญหาดังกล่าว ได้ทำการแก้ปัญหาโดยเปลี่ยนมาใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (Weight Least Squares: WLS) โดยถ่วงน้ำหนักตัวแปรในแบบจำลอง 1.1 กับค่าความแปรปรวนของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INMONEY) ดังแสดงในแบบจำลองที่ 1.1.1 ดังต่อไปนี้

แบบจำลอง 1.1.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ. 2545 ถ่วงน้ำหนักด้วยความแปรปรวนของรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน

$$\begin{aligned} HS_{i45}/\sigma^2 = & \beta_0/\sigma^2 + \beta_1 INMONEY_{i45}/\sigma^2 + \beta_2 INMONEY(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_3 AGE_{i45}/\sigma^2 \\ & + \beta_4 AGE(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_5 EDU_{i45}/\sigma^2 + \beta_6 EDU(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_7 SOSIO_{i45}/\sigma^2 \\ & + \beta_8 SOSIO(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_9 WMOVA_{i45}/\sigma^2 + \beta_{10} WMOVA(AREA)_{i45}/\sigma^2 \\ & + \beta_{11} WIMMOVA_{i45}/\sigma^2 + \beta_{12} WIMMOVA(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_{13} WASSET_{i45}/\sigma^2 \\ & + \beta_{14} WASSET(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_{15} DEBT_{i45}/\sigma^2 + \beta_{16} DEBT(AREA)_{i45}/\sigma^2 \\ & + \beta_{17} 30BAHT_{i45}/\sigma^2 + \beta_{18} 30BAHT(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_{19} WGOVE_{i45}/\sigma^2 \\ & + \beta_{20} WGOVE(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_{21} PELDER_{i45}/\sigma^2 + \beta_{22} PELDER(AREA)_{i45}/\sigma^2 \\ & + \beta_{23} SLUNCH_{i45}/\sigma^2 + \beta_{24} SLUNCH(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_{25} SCHOLAR_{i45}/\sigma^2 \\ & + \beta_{26} SCHOLAR(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_{27} REHAB_{i45}/\sigma^2 + \beta_{28} REHAB(AREA)_{i45}/\sigma^2 \\ & + \beta_{29} PBANK_{i45}/\sigma^2 + \beta_{30} PBANK(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_{31} VFUND_{i45}/\sigma^2 \\ & + \beta_{32} VFUND(AREA)_{i45}/\sigma^2 + \beta_{33} AREA_{i45}/\sigma^2 + \varepsilon_{i45} \end{aligned}$$

โดยกำหนดให้

σ^2 คือ ค่าความแปรปรวน (Variance) ของรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INMONEY)

การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (WLS)

ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของตัวแปรตามแบบจำลองในสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (WLS) ในแบบจำลองที่ 1.1.1 ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

Number of obs	33,195.00
F(55, 33139)	4,716.43
Prob > F	0.0000
R-squared	0.8867
Adj R-squared	0.8865
Root MSE	15,110.00

Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test for heteroskedasticity

chi2(55)	34834.07
Prob > chi2	0.0000

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทปี พ.ศ.2545 โดยมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 33,195 ครัวเรือน จากแบบจำลองในสมการ (1.1.1) พบว่า ตัวแปรทั้งหมดของแบบจำลองมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองคิดเป็นร้อยละ 89 (ค่า R^2 และ Adj R^2 เท่ากับ 0.887) โดยมีค่า F-Statistic เท่ากับ 4,716.43 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 99 แสดงว่า ตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระในแบบจำลองทั้งหมดมีความสัมพันธ์กัน

การทดสอบความแปรปรวนของข้อมูล (Variance) ผลปรากฏว่าค่า Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test โดยค่า chi2 เท่ากับ 0.00 ซึ่งแสดงว่าตัวในแบบจำลองมีความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ เกิดปัญหา heteroskedasticity

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (Weight Least Squares: WLS) โดยถ่วงน้ำหนักเทียบกับค่าความแปรปรวนของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ผลปรากฏว่ายังเกิดปัญหาความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ จากปัญหาดังกล่าว

พื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือนระหว่างชุมชนเมืองและชนบท(AREA) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม กล่าวคือ ทั้งสองชุมชนปัจจัยพื้นที่การอยู่อาศัย ส่งผลต่อการออมของครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน(INMONEY) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.83 กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนจะมีเงินออมเพิ่มขึ้น 0.83 บาท เปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบทจากรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือน (INCOME(AREA)) ส่งผลต่อการออมของครัวเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งครัวเรือนในชนบทมีการตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชุมชนเมือง ค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.13 กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทมีรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนในชนบทจะมีเงินออมเพิ่มขึ้นมากกว่าในชุมชนเมือง 0.13 บาท

ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุไม่เกิน 24 ปี (AGE_1) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 3,539.37 กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในช่วงอายุดังกล่าว ครัวเรือนจะมีเงินออม 3,539.37 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างชุมชน พบว่า ทั้งสองพื้นที่ไม่มีความแตกต่างกัน ขณะที่ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มอื่นๆ และระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -583.68 กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีระดับการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น 1 ปี ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง 583.68 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง

สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน(ชั้นทางเศรษฐกิจ)

ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นเจ้าของที่ดิน (CLASS_1) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการ
ออมของครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบ ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นเจ้าของที่ดินระหว่างชุมชนเมือง
และชนบท (CLASS_1(AREA)) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ค่า
สัมประสิทธิ์เท่ากับ -3,533.64 โดยครัวเรือนในชนบทมีการตอบสนองต่อการออมมากกว่าในชุมชน
เมือง

ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นผู้เช่าที่ดิน (CLASS_2) ระหว่างชุมชนเมืองและชนบท
ส่งผลกระทบต่อการออมไม่แตกต่างกัน

ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร (CLASS_3) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม
ของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -5,226.94 โดยผู้ดำเนินธุรกิจ
ของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตรระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_3(AREA)) ไม่มีความ
แตกต่างกัน

ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร (CLASS_4) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม
ของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -8,875.74 โดยผู้ปฏิบัติงาน
วิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหารระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_4(AREA)) ไม่มีความ
แตกต่างกัน

คนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป (CLASS_5) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน
ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -2,229.84

กลุ่มลูกจ้างหรือพนักงาน (CLASS_6) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -2,879.10 โดยกลุ่มลูกจ้างหรือพนักงาน ระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_6(AREA)) ไม่มีความแตกต่างกัน

ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ (CLASS_7) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -3,094.60 โดยกลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_7(AREA)) ไม่มีความแตกต่างกัน

ความมั่งคั่งหรือการครอบครองทรัพย์สินของครัวเรือน

มูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WMOVA) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทไม่มีความแตกต่างกัน

มูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WIMMOVA) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.035 โดยมูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครองระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (WIMMOVA(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.048 กล่าวคือ ครัวเรือนที่ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในชนบท มีการตอบสนองต่อการออมของครัวเรือนสูงกว่าในชุมชนเมือง

มูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WASSET) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -1,688.53 โดยมูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครองระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (WASSET(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -543.47 กล่าวคือ ครัวเรือนที่ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในชนบท มีการตอบสนองต่อการออมของครัวเรือนสูงกว่าในชุมชนเมือง

การได้รับสวัสดิการรักษายาบาล

โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (30BAHT) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -1,201.32 โดยการได้รับสวัสดิการจากโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรกระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (30BAHT(AREA)) มีความแตกต่าง

บัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล (WGOVE) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -4,626.85 โดยการได้รับบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาลระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (WGOVE(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1,249.88 กล่าวคือ ครัวเรือนได้รับบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาลในชุมชนเมือง มีการตอบสนองต่อการออมสูงกว่าในชนบท

การได้รับประโยชน์หรือการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ (ไม่ต้องใช้คืน)

เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา (PELDER) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทไม่มีความแตกต่างกัน

โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมนมแก่เด็กนักเรียน (SLUNCH) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1,282.66 โดยครัวเรือนที่ได้รับความช่วยเหลือจากโครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมนมแก่เด็กนักเรียนระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (SLUNCH(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -1,629.63 กล่าวคือ ครัวเรือนในชุมชนเมืองตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชนบท

เงินทุนเพื่อการศึกษา (SCHOLAR) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทไม่มีความแตกต่างกัน

การได้รับประโยชน์หรือการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ (ต้องใช้คืน)

โครงการพักรักษาหรือลดภาระหนี้ (REHAB) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 2,235.76 โดยครัวเรือนที่ได้รับความช่วยเหลือจากโครงการพักรักษาหรือลดภาระหนี้ระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (REHAB(AREA)) ไม่มีความแตกต่างกัน

โครงการธนาคารประชาชน (PBANK) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1,971.48 โดยครัวเรือนที่ได้รับความช่วยเหลือจากโครงการธนาคารประชาชนระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (PBANK(AREA)) ไม่มีความแตกต่างกัน

กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง (VFUND) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1,813.56 โดยครัวเรือนที่ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (VFUND(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -904.09 กล่าวคือ ครัวเรือนในชุมชนเมืองตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชนบท (ดูรายละเอียดในตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ผลการประมาณค่า WLS ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน พ.ศ.2545

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t-test	ระดับความเชื่อมั่น	
	Coefficient	S.E.		P-Value	
CONS	2313.050	1600.451	1.450	0.148	
AREA	-3520.232	2659.554	-1.320	0.186	
INMONEY	0.825	0.002	343.010	0.000	***
INMONEY(AREA)	0.128	0.005	23.580	0.000	***
AGE_1 (<=24)	3539.371	1526.768	2.320	0.020	**
AGE_1(AREA)	1617.694	2904.799	0.560	0.578	
AGE_2 (25-34)	1583.049	1393.820	1.140	0.256	
AGE_2(AREA)	2590.998	2485.540	1.040	0.297	
AGE_3 (35-44)	730.881	1377.893	0.530	0.596	
AGE_3(AREA)	1582.595	2441.298	0.650	0.517	
AGE_4 (45-54)	-1127.450	1370.638	-0.820	0.411	
AGE_4(AREA)	2364.426	2426.262	0.970	0.330	
AGE_5 (55-64)	-1423.963	1374.731	-1.040	0.300	
AGE_5(AREA)	1959.952	2433.831	0.810	0.421	
AGE_6 (65-74)	-638.686	1390.968	-0.460	0.646	
AGE_6(AREA)	2476.344	2458.975	1.010	0.314	
AGE_7 (75-84)	30.509	1460.107	0.020	0.983	

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t-test	ระดับความเชื่อมั่น	
	Coefficient	S.E.		P-Value	
AGE_7(AREA)	1466.672	2605.340	0.560	0.573	
AGE_8 (85 up)	(dropped)				
AGE_8(AREA)	(dropped)				
EDU	-583.684	25.110	-23.250	0.000	***
EDU(AREA)	144.768	58.744	2.460	0.014	**
CLASS_1	-393.625	976.881	-0.400	0.687	
CLASS_1(AREA)	-3533.635	1256.976	-2.810	0.005	***
CLASS_2	(dropped)				
CLASS_2(AREA)	-2269.370	1481.267	-1.530	0.126	
CLASS_3	-5226.944	818.093	-6.390	0.000	***
CLASS_3(AREA)	-718.022	1145.030	-0.630	0.531	
CLASS_4	-8875.735	848.139	-10.460	0.000	***
CLASS_4(AREA)	131.197	1250.919	0.100	0.916	
CLASS_5	-2229.842	1144.750	-1.950	0.051	*
CLASS_5(AREA)	(dropped)				
CLASS_6	-2879.104	841.373	-3.420	0.001	***
CLASS_6(AREA)	-236.623	1150.491	-0.210	0.837	
CLASS_7	-3094.604	877.975	-3.520	0.000	***
CLASS_7(AREA)	946.199	1244.086	0.760	0.447	
WMOVA	-0.042	0.037	-1.130	0.260	
WMOVA(AREA)	-0.007	0.080	-0.080	0.933	
WIMMOVA	-0.035	0.007	-5.030	0.000	***
WIMMOVA(AREA)	-0.048	0.018	-2.620	0.009	***
WASET	-1688.525	109.404	-15.430	0.000	***
WASET(AREA)	-546.466	241.312	-2.260	0.024	**
DEBT	-0.001	0.0001	-14.390	0.000	***
DEBT(AREA)	-0.003	0.0005	-5.620	0.000	***
30BAHT	-1201.321	220.980	-5.440	0.000	***
30BAHT(AREA)	1773.980	502.880	3.530	0.000	***
WGOVE	-4626.851	238.448	-19.400	0.000	***

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t-test	ระดับความเชื่อมั่น
	Coefficient	S.E.		P-Value
WGOVE(AREA)	1249.882	515.007	2.430	0.015 **
PELDER	2836.739	2224.790	1.280	0.202
PELDER(AREA)	-1336.630	2819.408	-0.470	0.635
SLUNCH	1282.660	311.789	4.110	0.000 ***
SLUNCH(AREA)	-1629.631	527.495	-3.090	0.002 ***
SCHOLAR	-11.780	2083.418	-0.010	0.995
SCHOLAR(AREA)	-223.865	3057.835	-0.070	0.942
REHAB	2235.761	734.071	3.050	0.002 ***
REHAB(AREA)	-1496.225	1002.029	-1.490	0.135
PBANK	1971.475	830.376	2.370	0.018 **
PBANK(AREA)	-682.082	2313.795	-0.290	0.768
VFUND	1813.561	348.244	5.210	0.000 ***
VFUND(AREA)	-904.091	511.975	-1.770	0.077 *

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90
 ** มีนัยสำคัญ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95
 *** มีนัยสำคัญ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ที่มา: จากการคำนวณและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากสมการ (1.1.1)

แบบจำลองที่ 2: ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนปี พ.ศ.2547

การวิเคราะห์แบบจำลองที่ 2 เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ.2547 โดยสร้างแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้น (OLS) ดังต่อไปนี้

แบบจำลอง 2.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ.2547

$$HS_{i47} = \beta_0 + \beta_1 INMONEY_{i47} + \beta_2 INMONEY(AREA)_{i47} + \beta_3 AGE_{i47} + \beta_4 AGE(AREA)_{i47} + \beta_5 EDU_{i47} + \beta_6 EDU(AREA)_{i47} + \beta_7 SOSIO_{i47} + \beta_8 SOSIO(AREA)_{i47} + \beta_9 WMOVA_{i47}$$

$$\begin{aligned}
& +\beta_{10}WMOVA(AREA)_{i47}+\beta_{11}WIMMOVA_{i47}+\beta_{12}WIMMOVA(AREA)_{i47}+\beta_{13}WASSET_{i47} \\
& +\beta_{14}WASSET(AREA)_{i47}+\beta_{15}DEBT_{i47}+\beta_{16}DEBT(AREA)_{i47}+\beta_{17}30BAHT_{i47} \\
& +\beta_{18}30BAHT(AREA)_{i47}+\beta_{19}WGOVE_{i47}+\beta_{20}WGOVE(AREA)_{i47}+\beta_{21}PELDER_{i47} \\
& +\beta_{22}PELDER(AREA)_{i47}+\beta_{23}SLUNCH_{i47}+\beta_{24}SLUNCH(AREA)_{i47}+\beta_{25}SCHOLAR_{i47} \\
& +\beta_{26}SCHOLAR(AREA)_{i47}+\beta_{27}REHAB_{i47}+\beta_{28}REHAB(AREA)_{i47}+\beta_{29}PBANK_{i47} \\
& +\beta_{30}PBANK(AREA)_{i47}+\beta_{31}VFUND_{i47}+\beta_{32}VFUND(AREA)_{i47}+\beta_{33}AREA_{i47} + \varepsilon_{i47}
\end{aligned}$$

โดยกำหนดให้

HS	คือ	การออมของครัวเรือนต่อเดือน
AREA	คือ	พื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือน เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ชุมชนเมืองและชนบท
INMONEY	คือ	รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน
AGE	คือ	กลุ่มช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร AGE_1 ถึง AGE_8
AGE_1	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุไม่เกิน 24 ปี
AGE_2	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 25 – 34 ปี
AGE_3	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 35 – 44 ปี
AGE_4	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 45 – 54 ปี
AGE_5	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 55 – 64 ปี
AGE_6	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 65 – 74 ปี
AGE_7	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 75 – 84 ปี
AGE_8	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 85 ปีขึ้นไป
EDU	คือ	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (จำนวนปีที่เข้ารับการศึกษ)
SOCIO	คือ	สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน (ชั้นทางเศรษฐกิจ) เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร SCLASS_1 ถึง SCLASS_7
SCLASS_1	คือ	ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นเจ้าของที่ดิน
SCLASS_2	คือ	ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเช่าที่ดิน
SCLASS_3	คือ	ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร
SCLASS_4	คือ	ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร

SCLASS_5	คือ	คนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป
SCLASS_6	คือ	ผู้ทำงานประกอบอาชีพเป็นเสมียน พนักงาน พนักงานขายและให้บริการ ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต
SCLASS_7	คือ	ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ
WMOVA	คือ	มูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง
WIMOVA	คือ	มูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง
WASSET	คือ	มูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง
DEBT	คือ	จำนวนหนี้สินของครัวเรือนทั้งสิ้น
30BAHT	คือ	ระบบประกันสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค
WGOVE	คือ	บัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล
PELDER	คือ	การได้รับผลประโยชน์ (โดยไม่ต้องคืน) จากการช่วยเหลือของรัฐ เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา
SLUNCH	คือ	การได้รับผลประโยชน์ (โดยไม่ต้องคืน) จากการช่วยเหลือของรัฐ อาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่เด็กนักเรียน
SCHOLAR	คือ	การได้รับผลประโยชน์ (โดยไม่ต้องคืน) จากการช่วยเหลือของรัฐ เงินทุนเพื่อการศึกษา
REHAB	คือ	การเข้าร่วม โครงการพักชำระหนี้ ลดภาระหนี้
PBANK	คือ	การกู้ยืมเงินกองทุน (ต้องใช้คืน) ที่รัฐจัดให้ จำนวนสมาชิกที่กู้ยืมเงินจาก โครงการธนาคารประชาชน
VFUND	คือ	การกู้ยืมเงินกองทุน (ต้องใช้คืน) ที่รัฐจัดให้ จำนวนสมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
β_0 ถึง β_{33}	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร
ε	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อน

สัญลักษณ์อักษรที่อยู่ใต้ตัวแปร (Subscript) หมายถึง

i	คือ	ประเภทข้อมูลภาคตัดขวาง (cross-section data)
47	คือ	ข้อมูลการสำรวจ ปี พ.ศ.2547

การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (OLS)

ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของตัวแปรตามแบบจำลองในสมการถดถอยเชิงเส้น (OLS) ในแบบจำลองที่ 2.1 ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

Number of obs	33,398.00
F(55, 33342)	810.27
Prob > F	0.0000
R-squared	0.5720
Adj R-squared	0.5713
Root MSE	9,764.40

Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test for heteroskedasticity

chi2(55)	230749.02
Prob > chi2	0.0000

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทปี พ.ศ.2547 โดยมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 33,398 ครัวเรือน จากแบบจำลองในสมการ (2.1) พบว่า ตัวแปรทั้งหมดของแบบจำลองมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองคิดเป็นร้อยละ 57 (ค่า R^2 และ Adj R^2 เท่ากับ 0.57) โดยมีค่า F-Statistic เท่ากับ 810.27 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 99 แสดงว่า ตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระในแบบจำลองทั้งหมดมีความสัมพันธ์กัน

การทดสอบความแปรปรวนของข้อมูล (Variance) ผลปรากฏว่าค่า Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test โดยค่า chi2 เท่ากับ 0.00 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรในแบบจำลองมีความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ มีปัญหา heteroskedasticity

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลองการถดถอยเชิงเส้น (Ordinary Least Squares: OLS) เกิดปัญหาความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ จากปัญหาดังกล่าว ได้ทำการแก้ปัญหาโดยเปลี่ยนมาใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (Weight Least Squares: WLS)

แบบจำลอง 2.1.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ. 2547 ถ่วงน้ำหนักด้วยความแปรปรวนของรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน

$$\begin{aligned}
 HS_{i47}/\sigma^2 = & \beta_0/\sigma^2 + \beta_1 INMONEY_{i47}/\sigma^2 + \beta_2 INMONEY(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_3 AGE_{i47}/\sigma^2 \\
 & + \beta_4 AGE(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_5 EDU_{i47}/\sigma^2 + \beta_6 EDU(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_7 SOSIO_{i47}/\sigma^2 \\
 & + \beta_8 SOSIO(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_9 WMOVA_{i47}/\sigma^2 + \beta_{10} WMOVA(AREA)_{i47}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{11} WIMMOVA_{i47}/\sigma^2 + \beta_{12} WIMMOVA(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_{13} WASSET_{i47}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{14} WASSET(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_{15} DEBT_{i47}/\sigma^2 + \beta_{16} DEBT(AREA)_{i47}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{17} 30BAHT_{i47}/\sigma^2 + \beta_{18} 30BAHT(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_{19} WGOVE_{i47}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{20} WGOVE(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_{21} PELDER_{i47}/\sigma^2 + \beta_{22} PELDER(AREA)_{i47}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{23} SLUNCH_{i47}/\sigma^2 + \beta_{24} SLUNCH(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_{25} SCHOLAR_{i47}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{26} SCHOLAR(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_{27} REHAB_{i47}/\sigma^2 + \beta_{28} REHAB(AREA)_{i47}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{29} PBANK_{i47}/\sigma^2 + \beta_{30} PBANK(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_{31} VFUND_{i47}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{32} VFUND(AREA)_{i47}/\sigma^2 + \beta_{33} AREA_{i47}/\sigma^2 + \varepsilon_{i47}
 \end{aligned}$$

โดยกำหนดให้

σ^2 คือ ค่าความแปรปรวน (Variance) ของรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INMONEY)

การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (WLS)

ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของตัวแปรตามแบบจำลองในสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (WLS) ในแบบจำลองที่ 2.1.1 ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

Number of obs	33,398.00
F(55, 33342)	2,355.71
Prob > F	0.0000
R-squared	0.7953
Adj R-squared	0.7950

Root MSE 22,096.00

Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test for heteroskedasticity

chi2(55) 135411.66

Prob > chi2 0.0000

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทปี พ.ศ.2545 โดยมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 33,398 ครัวเรือน จากแบบจำลองในสมการ (2.1.1) พบว่า ตัวแปรทั้งหมดของแบบจำลองมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองคิดเป็นร้อยละ 80 (ค่า R^2 และ Adj R^2 เท่ากับ 0.795) โดยมีค่า F-Statistic เท่ากับ 2,355.71 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 99 แสดงว่า ตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระในแบบจำลองทั้งหมดมีความสัมพันธ์กัน

การทดสอบความแปรปรวนของข้อมูล (Variance) ผลปรากฏว่าค่า Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test โดยค่า chi2 เท่ากับ 0.00 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระของแบบจำลองมีความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ มีปัญหา heteroskedasticity

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (Weight Least Squares: WLS) โดยถ่วงน้ำหนักเทียบกับค่าความแปรปรวนของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ผลปรากฏว่ายังคงมีปัญหาความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ จากปัญหาดังกล่าวถึงแม้จะทำการแก้ปัญหาโดยเปลี่ยนมาใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก แต่ข้อมูลก็ยังคงเกิดปัญหา heteroskedasticity เนื่องจากข้อมูลครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมาก (33,398 ครัวเรือน) และมีความหลากหลาย ย่อมส่งผลกระทบต่อความแปรปรวนของข้อมูล ดังนั้น จึงเลือกใช้ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์จากแบบจำลองจากสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (WLS) ที่ให้ผลการประมาณค่าที่ดีกว่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้น (OLS) พิจารณาจากค่า R^2 และ Adj R^2 เพื่อนำมาใช้อธิบายความสัมพันธ์ต่อการออมของครัวเรือนในแต่ละชุมชน ดังต่อไปนี้

พื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือนระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (AREA) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 16,206.74 กล่าวคือ ทั้งสองชุมชนปัจจัยพื้นที่การอยู่อาศัยส่งผลต่อการออมของครัวเรือนแตกต่างกัน

รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน(INMONEY) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.75 กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนจะมีเงินออมเพิ่มขึ้น 0.75 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทจากการรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือน (INCOME(AREA)) พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.13 ซึ่งครัวเรือนในชนบทมีการตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชุมชนเมือง กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทมีรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนในชนบทจะมีเงินออมเพิ่มขึ้นมากกว่าในชุมชนเมือง 0.10 บาท

ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุไม่เกิน 24 ปี (AGE_1) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 5,526.28 กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในช่วงอายุดังกล่าว ครัวเรือนจะมีเงินออม 5,526.28 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนของทั้งสองชุมชน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ขณะที่ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มอื่นๆ และระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -744.92 กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีระดับการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น 1 ปี ครัวเรือนจะมีเงินออมนลดลง 744.92 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท พบว่า ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละชุมชน (EDU(AREA)) มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 194.23 กล่าวคือ ครัวเรือนในชนบทระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนส่งผลกระทบต่อการออมน้อยกว่าในชุมชนเมือง

สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน(ชั้นทางเศรษฐกิจ)

ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นเจ้าของที่ดิน (CLASS_1) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -8,011.05 เมื่อเปรียบเทียบผู้ถือครองทำการเกษตรโดยเป็นเจ้าของที่ดินระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_1(AREA)) พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 7213.16 โดยครัวเรือนในชุมชนเมืองตอบสนองต่อการออมนมากกว่าในชนบท

ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร (CLASS_3) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -11,990.22 โดยผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตรระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_3(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 8,463.52 โดยในชุมชนเมืองตอบสนองต่อการออมมากกว่าในชนบท

ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร (CLASS_4) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -17,251.90 โดยผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหารระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_4(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 12,185.71 โดยในชุมชนเมืองตอบสนองต่อการออมมากกว่าในชนบท

คนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป (CLASS_5) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -9,577.19 โดยคนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไประหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_5(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 9,660.98 โดยในชุมชนเมืองตอบสนองต่อการออมมากกว่าในชนบท

กลุ่มลูกจ้างหรือพนักงาน (CLASS_6) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -11,739.25 โดยกลุ่มลูกจ้างหรือพนักงานระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_6(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 10,582.87 โดยในชุมชนเมืองตอบสนองต่อการออมมากกว่าในชนบท

ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ (CLASS_7) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -11,758.00 โดยกลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_7(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 11,637.66 โดยในชุมชนเมืองตอบสนองต่อการออมมากกว่าในชนบท

ความมั่งคั่งหรือการครอบครองทรัพย์สินของครัวเรือน

มูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WMOVA) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน แต่เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครองระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (WMOVA(AREA)) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.298

มูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WIMMOVA) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.086 โดยมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครองระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (WIMMOVA(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.085 กล่าวคือ ครัวเรือนที่ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในชนบท มีการตอบสนองต่อการออมของครัวเรือนมากกว่าในชุมชนเมือง

มูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WASSET) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -975.72 เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครองระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (WASSET(AREA)) พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

หนี้สินของครัวเรือน (DEBT) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0029 กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง 0.003 บาท เมื่อเปรียบเทียบหนี้สินระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท (DEBT(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.001 กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนทั้งในชุมชนเมืองและชนบทมีหนี้สินเพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนในชนบทจะมีเงินออมลดลงมากกว่าในชุมชนเมือง 0.001 บาท

การได้รับสวัสดิการรักษาพยาบาล

โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (30BAHT) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -4,068.22 โดยการได้รับสวัสดิการจากโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรกระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท (30BAHT(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 3,803.08

บัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล (WGOVE) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -5,883.77 โดยการได้รับบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาลระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (WGOVE(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 2,083.06 กล่าวคือ ครัวเรือนได้รับบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาลในชุมชนเมือง มีการตอบสนองต่อการออมมากกว่าในชนบท

การได้รับประโยชน์หรือการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ (ไม่ต้องใช้คืน)

เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา (PELDER) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทไม่มีความแตกต่างกัน

โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมนมแก่เด็กนักเรียน (SLUNCH) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทไม่มีความแตกต่างกัน

เงินทุนเพื่อการศึกษา (SCHOLAR) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทไม่มีความแตกต่างกัน

การได้รับประโยชน์หรือการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ (ต้องใช้คืน)

โครงการพักชำระหนี้หรือลดภาระหนี้ (REHAB) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทไม่มีความแตกต่างกัน

โครงการธนาคารประชาชน (PBANK) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน แต่เมื่อเปรียบเทียบครัวเรือนที่ได้รับความช่วยเหลือจากโครงการธนาคารประชาชนระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (PBANK(AREA)) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -13,257.26

กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง (VFUND) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทไม่มีความแตกต่างกัน (รายละเอียดในตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ผลการประมาณค่า WLS ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน พ.ศ.2547

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t-test	ระดับความเชื่อมั่น	
	Coefficient	S.E.		P-Value	
CONS	12067.220	2552.814	4.730	0.000	***
AREA	-16206.740	3339.393	-4.850	0.000	***
INMONEY	0.754	0.003	247.270	0.000	***
INMONEY(AREA)	0.103	0.010	10.670	0.000	***
AGE_1 (<=24)	5526.279	2385.046	2.320	0.021	**
AGE_1(AREA)	(dropped)				
AGE_2 (25-34)	3342.285	2194.321	1.520	0.128	
AGE_2(AREA)	67.215	2797.555	0.020	0.981	
AGE_3 (35-44)	2986.027	2173.411	1.370	0.169	
AGE_3(AREA)	-643.396	2735.003	-0.240	0.814	
AGE_4 (45-54)	1004.465	2164.107	0.460	0.643	
AGE_4(AREA)	205.681	2735.439	0.080	0.940	
AGE_5 (55-64)	3243.670	2170.190	1.490	0.135	
AGE_5(AREA)	-804.616	2765.077	-0.290	0.771	
AGE_6 (65-74)	-2225.419	2188.684	-1.020	0.309	
AGE_6(AREA)	3136.935	2831.979	1.110	0.268	
AGE_7 (75-84)	497.131	2261.137	0.220	0.826	
AGE_7(AREA)	-2269.412	3054.815	-0.740	0.458	
AGE_8 (85 up)	(dropped)				
AGE_8(AREA)	-99.000	4564.588	-0.020	0.983	
EDU	-744.919	37.585	-19.820	0.000	***
EDU(AREA)	194.233	84.040	2.310	0.021	**
CLASS_1	-8011.054	1560.263	-5.130	0.000	***
CLASS_1(AREA)	7213.160	1944.780	3.710	0.000	***
CLASS_2	(dropped)				
CLASS_2(AREA)	(dropped)				
CLASS_3	-11990.220	1366.235	-8.780	0.000	***
CLASS_3(AREA)	8463.522	1800.309	4.700	0.000	***
CLASS_4	-17251.900	1407.095	-12.260	0.000	***
CLASS_4(AREA)	12185.710	1922.202	6.340	0.000	***
CLASS_5	-9577.190	1808.015	-5.300	0.000	***
CLASS_5(AREA)	9660.981	2300.857	4.200	0.000	***

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t-test	ระดับความเชื่อมั่น
	Coefficient	S.E.		P-Value
CLASS_6	-11739.250	1390.813	-8.440	0.000 ***
CLASS_6(AREA)	10582.870	1829.241	5.790	0.000 ***
CLASS_7	-11758.000	1434.416	-8.200	0.000 ***
CLASS_7(AREA)	11637.660	1935.240	6.010	0.000 ***
WMOVA	-0.027	0.036	-0.750	0.456
WMOVA(AREA)	-0.298	0.115	-2.600	0.009 ***
WIMMOVA	0.086	0.003	29.420	0.000 ***
WIMMOVA(AREA)	-0.105	0.012	-8.570	0.000 ***
WASET	-975.721	155.622	-6.270	0.000 ***
WASET(AREA)	-104.941	349.289	-0.300	0.764
DEBT	-0.0029	0.0001	-26.570	0.000 ***
DEBT(AREA)	-0.0010	0.0004	-2.470	0.013 **
30BAHT	-4068.217	339.267	-11.990	0.000 ***
30BAHT(AREA)	3803.080	793.808	4.790	0.000 ***
WGOVE	-5883.768	336.894	-17.460	0.000 ***
WGOVE(AREA)	2083.062	716.275	2.910	0.004 ***
PELDER	1957.187	2458.284	0.800	0.426
PELDER(AREA)	660.729	3400.134	0.190	0.846
SLUNCH	-21.430	434.757	-0.050	0.961
SLUNCH(AREA)	500.245	727.571	0.690	0.492
SCHOLAR	2943.566	2278.005	1.290	0.196
SCHOLAR(AREA)	-4652.789	3801.913	-1.220	0.221
REHAB	289.879	1508.152	0.190	0.848
REHAB(AREA)	-1030.094	1931.719	-0.530	0.594
PBANK	-466.691	1728.246	-0.270	0.787
PBANK(AREA)	-13257.260	4150.313	-3.190	0.001 ***
VFUND	404.296	415.872	0.970	0.331
VFUND(AREA)	549.652	656.487	0.840	0.402
หมายเหตุ: *	มีนัยสำคัญ	ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90		
**	มีนัยสำคัญ	ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95		
***	มีนัยสำคัญ	ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99		

ที่มา: จากการคำนวณและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากสมการ (2.1.1)

แบบจำลองที่ 3: ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนปี พ.ศ.2549

การวิเคราะห์แบบจำลองที่ 3 เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ.2549 โดยสร้างแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้น (OLS) ดังต่อไปนี้

แบบจำลอง 3.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ.2549

$$\begin{aligned}
 HS_{i49} = & \beta_0 + \beta_1 INMONEY_{i49} + \beta_2 INMONEY(AREA)_{i49} + \beta_3 AGE_{i49} + \beta_4 AGE(AREA)_{i49} \\
 & + \beta_5 EDU_{i49} + \beta_6 EDU(AREA)_{i49} + \beta_7 SOSIO_{i49} + \beta_8 SOSIO(AREA)_{i49} + \beta_9 WMOVA_{i49} \\
 & + \beta_{10} WMOVA(AREA)_{i49} + \beta_{11} WIMMOVA_{i49} + \beta_{12} WIMMOVA(AREA)_{i49} + \beta_{13} WASSET_{i49} \\
 & + \beta_{14} WASSET(AREA)_{i49} + \beta_{15} DEBT_{i49} + \beta_{16} DEBT(AREA)_{i49} + \beta_{17} 30BAHT_{i49} \\
 & + \beta_{18} 30BAHT(AREA)_{i49} + \beta_{19} WGOVE_{i49} + \beta_{20} WGOVE(AREA)_{i49} + \beta_{21} PELDER_{i49} \\
 & + \beta_{22} PELDER(AREA)_{i49} + \beta_{23} SLUNCH_{i49} + \beta_{24} SLUNCH(AREA)_{i49} + \beta_{25} SCHOLAR_{i49} \\
 & + \beta_{26} SCHOLAR(AREA)_{i49} + \beta_{27} REHAB_{i49} + \beta_{28} REHAB(AREA)_{i49} + \beta_{29} PBANK_{i49} \\
 & + \beta_{30} PBANK(AREA)_{i49} + \beta_{31} VFUND_{i49} + \beta_{32} VFUND(AREA)_{i49} + \beta_{33} AREA_{i49} + \varepsilon_{i49}
 \end{aligned}$$

โดยกำหนดค่าให้

HS	คือ	การออมของครัวเรือนต่อเดือน
AREA	คือ	พื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือน เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ชุมชนเมืองและชนบท
INMONEY	คือ	รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน
AGE	คือ	กลุ่มช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร AGE_1 ถึง AGE_8
AGE_1	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุไม่เกิน 24 ปี
AGE_2	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 25 – 34 ปี
AGE_3	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 35 – 44 ปี
AGE_4	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 45 – 54 ปี
AGE_5	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 55 – 64 ปี

AGE_6	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 65 – 74 ปี
AGE_7	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 75 – 84 ปี
AGE_8	คือ	หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 85 ปีขึ้นไป
EDU	คือ	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (จำนวนปีที่เข้ารับการศึกษ)
SOCIO	คือ	สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน (ชั้นทางเศรษฐกิจ) เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร SCLASS_1 ถึง SCLASS_7
SCLASS_1	คือ	ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นเจ้าของที่ดิน
SCLASS_2	คือ	ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเช่าที่ดิน
SCLASS_3	คือ	ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร
SCLASS_4	คือ	ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร
SCLASS_5	คือ	คนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป
SCLASS_6	คือ	ผู้ทำงานประกอบอาชีพเป็นเสมียน พนักงาน พนักงานขายและให้บริการ ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต
SCLASS_7	คือ	ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ
WMOVA	คือ	มูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง
WIMOVA	คือ	มูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง
WASSET	คือ	มูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง
DEBT	คือ	จำนวนหนี้สินของครัวเรือนทั้งสิ้น
30BAHT	คือ	ระบบประกันสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค
WGOVE	คือ	สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ
SSECURI	คือ	ระบบประกันสังคม
HINSUR	คือ	บัตรประกันสุขภาพเอกชน
WEMPL	คือ	สวัสดิการจัดโดยนายจ้าง
PELDER	คือ	การได้รับผลประโยชน์ (โดยไม่ต้องคืน) จากการช่วยเหลือของรัฐ เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา
SLUNCH	คือ	การได้รับผลประโยชน์ (โดยไม่ต้องคืน) จากการช่วยเหลือของรัฐ อาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่นักเรียน
SCHOLAR	คือ	การได้รับผลประโยชน์ (โดยไม่ต้องคืน) จากการช่วยเหลือของรัฐ เงินทุนเพื่อการศึกษา
REHAB	คือ	การเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ ลดภาระหนี้

PBANK	คือ	การกู้ยืมเงินกองทุน (ต้องใช้คืน) ที่รัฐจัดให้ จำนวนสมาชิกที่กู้ยืมเงินจาก โครงการธนาคารประชาชน
VFUND	คือ	การกู้ยืมเงินกองทุน (ต้องใช้คืน) ที่รัฐจัดให้ จำนวนสมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
β_0 ถึง β_{33}	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร
ε	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อน

สัญลักษณ์อักษรที่อยู่ใต้ตัวแปร (Subscript) หมายถึง

i	คือ	ประเภทข้อมูลภาคตัดขวาง (cross-section data)
49	คือ	ข้อมูลการสำรวจ ปี พ.ศ.2549

การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (OLS)

ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของตัวแปรตามแบบจำลองในสมการถดถอยเชิงเส้น (OLS) ในแบบจำลองที่ 3.1 ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

Number of obs	43,224.00
F(69, 43154)	1,149.37
Prob > F	0.0000
R-squared	0.6476
Adj R-squared	0.6470
Root MSE	9,756.70

Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test for heteroskedasticity

chi2(69)	185452.15
Prob > chi2	0.0000

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทปี พ.ศ.2549 โดยมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 43,224 ครัวเรือน จากแบบจำลองใน

การทดสอบความแปรปรวนของข้อมูล (Variance) ผลปรากฏว่าค่า Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test โดยค่า chi2 เท่ากับ 0.00 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรในแบบจำลองมีความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ มีปัญหา heteroskedasticity

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลองการถดถอยเชิงเส้น (Ordinary Least Squares: OLS) เกิดปัญหาความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ จากปัญหาดังกล่าว ได้ทำการแก้ปัญหาโดยเปลี่ยนมาใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (Weight Least Squares: WLS) โดยถ่วงน้ำหนักตัวแปรในแบบจำลอง 3.1 กับค่าความแปรปรวนของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INMONEY) ดังแสดงในแบบจำลองที่ 3.1.1 ดังต่อไปนี้

แบบจำลอง 3.1.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ปี พ.ศ. 2549 ถ่วงน้ำหนักด้วยความแปรปรวนของรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน

$$\begin{aligned}
 HS_{i49}/\sigma^2 = & \beta_0/\sigma^2 + \beta_1 INMONEY_{i49}/\sigma^2 + \beta_2 INMONEY(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_3 AGE_{i49}/\sigma^2 \\
 & + \beta_4 AGE(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_5 EDU_{i49}/\sigma^2 + \beta_6 EDU(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_7 SOSIO_{i49}/\sigma^2 \\
 & + \beta_8 SOSIO(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_9 WMOVA_{i49}/\sigma^2 + \beta_{10} WMOVA(AREA)_{i49}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{11} WIMMOVA_{i49}/\sigma^2 + \beta_{12} WIMMOVA(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_{13} WASSET_{i49}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{14} WASSET(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_{15} DEBT_{i49}/\sigma^2 + \beta_{16} DEBT(AREA)_{i49}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{17} 30BAHT_{i49}/\sigma^2 + \beta_{18} 30BAHT(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_{19} WGOVE_{i49}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{20} WGOVE(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_{21} PELDER_{i49}/\sigma^2 + \beta_{22} PELDER(AREA)_{i49}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{23} SLUNCH_{i49}/\sigma^2 + \beta_{24} SLUNCH(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_{25} SCHOLAR_{i49}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{26} SCHOLAR(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_{27} REHAB_{i49}/\sigma^2 + \beta_{28} REHAB(AREA)_{i49}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{29} PBANK_{i49}/\sigma^2 + \beta_{30} PBANK(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_{31} VFUND_{i49}/\sigma^2 \\
 & + \beta_{32} VFUND(AREA)_{i49}/\sigma^2 + \beta_{33} AREA_{i49}/\sigma^2 + \varepsilon_{i49}
 \end{aligned}$$

โดยกำหนดให้

σ^2 คือ ค่าความแปรปรวน (Variance) ของรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INMONEY)

การประมาณค่าความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (WLS)

ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของตัวแปรตามแบบจำลองในสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (WLS) ในแบบจำลองที่ 3.1.1 ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

Number of obs	43,224.00
F(69, 43154)	3,471.51
Prob > F	0.0000
R-squared	0.8473
Adj R-squared	0.8471
Root MSE	19,802.00

Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test for heteroskedasticity

chi2(69)	163719.39
Prob > chi2	0.0000

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทปี พ.ศ.2545 โดยมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 33,398 ครัวเรือน จากแบบจำลองในสมการ (3.1.1) พบว่า ตัวแปรทั้งหมดของแบบจำลองมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองคิดเป็นร้อยละ 80 (ค่า R^2 และ Adj R^2 เท่ากับ 0.795) โดยมีค่า F-Statistic เท่ากับ 2,355.71 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 99 แสดงว่า ตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระในแบบจำลองทั้งหมดมีความสัมพันธ์กัน

การทดสอบความแปรปรวนของข้อมูล (Variance) ผลปรากฏว่าค่า Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test โดยค่า chi2 เท่ากับ 0.00 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระของแบบจำลองมีความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ มีปัญหา heteroskedasticity

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (Weight Least Squares: WLS) โดยถ่วงน้ำหนักเทียบกับค่าความแปรปรวนของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ผลปรากฏว่ายังคงเกิดปัญหาความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ จากปัญหาดังกล่าว ถึงแม้จะทำการแก้ปัญหามาโดยเปลี่ยนมาใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก แต่ข้อมูลก็ยังคงเกิดปัญหา heteroskedasticity เนื่องจากข้อมูลครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมาก (33,398 ครัวเรือน) และมีความหลากหลาย ย่อมส่งผลต่อความแปรปรวนของข้อมูล ดังนั้น จึงเลือกใช้ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์จากแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (WLS) ที่ให้ผลการประมาณค่าที่ดีกว่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้น (OLS) พิจารณาจากค่า R^2 และ Adj R^2 เพื่อนำมาใช้อธิบายความสัมพันธ์ต่อการออมของครัวเรือนในแต่ละชุมชน ดังต่อไปนี้

พื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือนระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (AREA) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -9,502.95 กล่าวคือ ทั้งสองชุมชน ปัจจัยพื้นที่การอยู่อาศัยส่งผลต่อการออมของครัวเรือนแตกต่างกัน

รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (INMONEY) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.78 กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนจะมีเงินออมเพิ่มขึ้น 0.78 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทจากรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือน (INCOME (AREA)) พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.087 ซึ่งครัวเรือนในชุมชนเมืองมีการตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชนบท กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทมีรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนในชุมชนเมืองจะมีเงินออมเพิ่มขึ้นมากกว่าในชุมชนเมือง 0.09 บาท

ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 35-44 ปี (AGE_3) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -1,496.81 กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในช่วงอายุดังกล่าว ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง 1,496.81 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงอายุดังกล่าวของหัวหน้าครัวเรือนของทั้งสองชุมชน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่าง

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 45-54 ปี (AGE_4) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -2,733.74 กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในช่วงอายุดังกล่าว ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง 2,733.74 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงอายุดังกล่าวของหัวหน้าครัวเรือนของทั้งสองชุมชน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 55-64 ปี (AGE_5) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -2,478.81 กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในช่วงอายุดังกล่าว ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง 2,478.81 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงอายุดังกล่าวของหัวหน้าครัวเรือนของทั้งสองชุมชน พบว่า มีความแตกต่างกัน มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 5,284.38 โดยหัวหน้าครัวเรือนในช่วงอายุดังกล่าวในชนบท ครัวเรือนจะมีเงินออมเพิ่มขึ้น

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 65-74 ปี (AGE_6) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -5,335.04 กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในช่วงอายุดังกล่าว ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง 5,335.04 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงอายุดังกล่าวของหัวหน้าครัวเรือนของทั้งสองชุมชน พบว่า มีความแตกต่างกัน มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 8,114.52 โดยหัวหน้าครัวเรือนในช่วงอายุดังกล่าวในชนบท ครัวเรือนจะมีเงินออมเพิ่มขึ้น

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 75-84 ปี (AGE_7) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -2,207.09 กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในช่วงอายุดังกล่าว ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง 2,207.09 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงอายุดังกล่าวของหัวหน้าครัวเรือนของทั้งสองชุมชน พบว่า มีความแตกต่างกัน มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 8561.40 โดยหัวหน้าครัวเรือนในช่วงอายุดังกล่าวในชนบท ครัวเรือนจะมีเงินออมเพิ่มขึ้น

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -367.94 กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีระดับการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น 1 ปี ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง 367.94 บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท พบว่า ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละชุมชน

สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน(ชั้นทางเศรษฐกิจ)

ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นเจ้าของที่ดิน (CLASS_1) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการ
ออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทไม่มีความแตกต่างกัน

ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นผู้เช่าที่ดิน (CLASS_2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม
ของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทไม่มีความแตกต่างกัน

ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร (CLASS_3) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม
ของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -3,844.25 โดยผู้ดำเนินธุรกิจ
ของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตรระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_3(AREA)) ไม่มีความ
แตกต่างกัน

ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร (CLASS_4) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม
ของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -9,936.66 โดยผู้ปฏิบัติงาน
วิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหารระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_4(AREA)) ไม่มีความ
แตกต่างกัน

คนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป (CLASS_5) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน
ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -4,116.78 โดยคนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป
ระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_5(AREA)) ไม่มีความแตกต่างกัน

กลุ่มลูกจ้างหรือพนักงาน (CLASS_6) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่
ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -4,826.89 โดยกลุ่มลูกจ้างหรือพนักงาน
ระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (CLASS_6(AREA)) ไม่มีความแตกต่างกัน

ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ (CLASS_7) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทไม่มีความแตกต่างกัน

ความมั่งคั่งหรือการครอบครองทรัพย์สินของครัวเรือน

มูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WMOVA) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน แต่เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครองระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (WMOVA(AREA)) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0021

มูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WIMMOVA) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0023 โดยมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครองระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (WIMMOVA(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0016 กล่าวคือ ครัวเรือนที่ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในชุมชนเมือง มีการตอบสนองต่อการออมของครัวเรือนมากกว่าในชนบท

มูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WASSET) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 275.45 เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครองระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (WASSET(AREA)) พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

หนี้สินของครัวเรือน (DEBT) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบหนี้สินระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท (DEBT(AREA)) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0017

การได้รับสวัสดิการรักษาพยาบาล

โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (30BAHT) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 2,073.49 โดยการได้รับสวัสดิการจากโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท (30BAHT(AREA)) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 6,297.101

สิทธิ์เบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ (WGOVE) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบสิทธิ์การเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (WGOVE(AREA)) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -2,788.64

ระบบประกันสังคม (SSECURI) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน แต่เมื่อเปรียบเทียบระบบประกันสังคมระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (SSECURI(AREA)) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 2,315.35

บัตรประกันสุขภาพเอกชน (HINSUR) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -5,687.51 เมื่อเปรียบเทียบบัตรประกันสุขภาพเอกชน ระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (HINSUR(AREA)) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -5,642.67

สวัสดิการจัดโดยนายจ้าง (WEMPL) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ไม่มีความแตกต่างกัน

การได้รับประโยชน์หรือการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ (ไม่ต้องใช้คืน)

เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา (PELDER) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 3,453.41 เมื่อเปรียบเทียบการได้รับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา ระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (PELDER(AREA)) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -4,198.89

โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมนมแก่เด็กนักเรียน (SLUNCH) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ไม่มีความแตกต่างกัน

เงินทุนเพื่อการศึกษา (SCHOLAR) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบการได้รับเงินทุนเพื่อการศึกษาระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (SCHOLAR(AREA)) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -16,203.92

การได้รับประโยชน์หรือการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ (ต้องใช้คืน)

โครงการพักชำระหนี้หรือลดภาระหนี้ (REHAB) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน แต่เมื่อเปรียบเทียบครัวเรือนที่ได้รับความช่วยเหลือจากโครงการธนาคารประชาชนระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (REHAB(AREA)) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -9,334.45

โครงการธนาคารประชาชน (PBANK) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ไม่มีความแตกต่างกัน

กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง (VFUND) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 994.95 เมื่อเปรียบเทียบครัวเรือนที่ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (VFUND(AREA)) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -1,025.25 (รายละเอียดในตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ผลการประมาณค่า WLS ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออมของครัวเรือน พ.ศ.2549

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t-test	ระดับความเชื่อมั่น
	Coefficient	S.E.		P-Value
cons	-3588.754	1626.844	-2.210	0.027 **
AREA	-9502.953	3495.695	-2.720	0.007 ***
INMONEY	0.780	0.002	411.450	0.000 ***
INMONEY(AREA)	-0.087	0.004	-21.060	0.000 ***
AGE_1 (<=24)	(dropped)			
AGE_1(AREA)	765.224	3212.746	0.240	0.812
AGE_2 (25-34)	71.010	855.560	0.080	0.934
AGE_2(AREA)	-653.566	2817.934	-0.230	0.817

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t-test	ระดับความเชื่อมั่น
	Coefficient	S.E.		P-Value
AGE_3 (35-44)	-1496.809	832.695	-1.800	0.072 *
AGE_3(AREA)	-1813.688	2762.409	-0.660	0.511
AGE_4 (45-54)	-2733.744	834.315	-3.280	0.001 ***
AGE_4(AREA)	2667.825	2743.376	0.970	0.331
AGE_5 (55-64)	-2478.807	853.303	-2.900	0.004 ***
AGE_5(AREA)	5284.382	2753.617	1.920	0.055 *
AGE_6 (65-74)	-5335.044	896.927	-5.950	0.000 ***
AGE_6(AREA)	8114.523	2779.702	2.920	0.004 ***
AGE_7 (75-84)	-2207.090	1007.716	-2.190	0.029 **
AGE_7(AREA)	8561.399	2902.948	2.950	0.003 ***
AGE_8 (85 up)	-1262.009	1708.151	-0.740	0.460
AGE_8(AREA) (dropped)				
EDU	-367.936	26.331	-13.970	0.000 ***
EDU(AREA)	664.370	49.979	13.290	0.000 ***
CLASS_1	-528.855	1409.102	-0.380	0.707
CLASS_1(AREA)	-787.987	2072.189	-0.380	0.704
CLASS_2	299.614	1649.280	0.180	0.856
CLASS_2(AREA)	1458.099	2365.430	0.620	0.538
CLASS_3	-3844.246	1327.802	-2.900	0.004 ***
CLASS_3(AREA)	-1677.298	2002.913	-0.840	0.402
CLASS_4	-9936.661	1341.168	-7.410	0.000 ***
CLASS_4(AREA)	3018.094	2059.115	1.470	0.143
CLASS_5	-4116.778	1576.884	-2.610	0.009 ***
CLASS_5(AREA)	1577.292	2327.295	0.680	0.498
CLASS_6	-4826.891	1337.396	-3.610	0.000 ***
CLASS_6(AREA)	1111.470	2015.845	0.550	0.581
CLASS_7	-1866.397	1361.010	-1.370	0.170
CLASS_7(AREA)	-1864.937	2072.762	-0.900	0.368
WMOVA	-0.0004	0.0004	-0.870	0.386
WMOVA(AREA)	-0.0021	0.0008	-2.780	0.005 ***
WIMMOVA	-0.0023	0.0001	-32.090	0.000 ***
WIMMOVA(AREA)	0.0016	0.0002	8.990	0.000 ***

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t-test	ระดับความเชื่อมั่น
	Coefficient	S.E.		P-Value
WASET	275.449	77.208	3.570	0.000 ***
WASET(AREA)	106.055	148.092	0.720	0.474
DEBT	0.0003	0.0003	1.010	0.312
DEBT(AREA)	-0.0017	0.0006	-2.790	0.005 ***
30BAHT	2073.494	466.424	4.450	0.000 ***
30BAHT(AREA)	6297.101	1041.383	6.050	0.000 ***
WGOVE	303.552	487.590	0.620	0.534
WGOVE(AREA)	-2788.639	1096.468	-2.540	0.011 **
SSECURI	-202.956	511.181	-0.400	0.691
SSECURI (AREA)	2315.354	1139.168	2.030	0.042 **
HINSUR	-5687.509	439.675	-12.940	0.000 ***
HINSUR (AREA)	5642.673	1020.807	5.530	0.000 ***
WEMPL	-1472.949	1034.012	-1.420	0.154
WEMPL (AREA)	-294.294	2780.554	-0.110	0.916
PELDER	3453.431	1005.415	3.430	0.001 ***
PELDER(AREA)	-4198.887	1571.486	-2.670	0.008 ***
SLUNCH	-7379.323	10971.750	-0.670	0.501
SLUNCH(AREA)	11421.410	18225.300	0.630	0.531
SCHOLAR	5567.847	5155.314	1.080	0.280
SCHOLAR(AREA)	-16203.920	9561.100	-1.690	0.090 *
REHAB	2243.537	2326.352	0.960	0.335
REHAB(AREA)	-9334.446	3585.768	-2.600	0.009 ***
PBANK	1651.178	1195.399	1.380	0.167
PBANK(AREA)	-2326.096	2111.292	-1.100	0.271
VFUND	994.948	412.454	2.410	0.016

★★ มีนัยสำคัญ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

★★★ มีนัยสำคัญ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ที่มา: จากการคำนวณและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากสมการ (3.1.1)

จากผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน ตามแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (WLS) ในสมการที่ (1.1.1) (2.1.1) และ (3.1.1) นำมาอธิบายทิศทางความสัมพันธ์ของปัจจัยและวิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบของปัจจัยระหว่างพื้นที่ชุมชนเมืองและชนบท โดยจำแนกข้อมูลเป็นรายปี ดังต่อไปนี้

ข้อมูลปี พ.ศ.2545

จากการประมาณค่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน โดยได้จำแนกทิศทางความสัมพันธ์ ปัจจัยเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยทางบวกและปัจจัยทางลบ ดังนี้

ปัจจัยทางบวก ได้แก่ รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (INMONEY) ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน กลุ่มอายุไม่เกิน 24 ปี (AGE_1) โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่เด็กนักเรียน (SLUNCH) โครงการพักรักษาหรือลดภาระหนี้ (REHAB) โครงการธนาคารประชาชน (PBANK) และกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง (VFUND)

ปัจจัยทางลบ ได้แก่ ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) กลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร (CLASS_3) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร (CLASS_4) กลุ่มคนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป (CLASS_5) กลุ่มลูกจ้างและพนักงาน (CLASS_6) กลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ (CLASS_7) จำนวนมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ (WIMMOVA) จำนวนมูลค่าสินทรัพย์ (WASSET) ภาระหนี้สิน (DEBT) โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (30BAHT) บัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล (WGOVE) โครงการพักรักษาหรือลดภาระหนี้ (REHAB) โครงการธนาคารประชาชน (PBANK) และกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง (VFUND)

ผลการศึกษาโดยเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทโดยจำแนกเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออมเหมือนกัน และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออมแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ส่งผลเหมือนกัน ได้แก่ พื้นที่การอยู่อาศัยระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (AREA) ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนทุกช่วงอายุ (AGE_1-AGE_8) สถานะทางเศรษฐกิจสังคมหรือกลุ่มอาชีพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน ได้แก่ รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (INMONEY) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) กลุ่มผู้ถือครองทำการเกษตรโดยเป็นเจ้าของที่ดิน (CLASS_1) จำนวนมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WIMMOVA) จำนวนสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WASSET) ภาระหนี้สินของครัวเรือน (DEBT) โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (30BAHT) บัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล (WGOVE) โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่เด็กนักเรียน (SLUNCH) และเงินกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง (VFUND)

ข้อมูลปี พ.ศ.2547

จากผลการประมาณค่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน โดยได้จำแนกทิศทางความสัมพันธ์ ปัจจัยเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยทางบวกและปัจจัยทางลบ ดังนี้

ปัจจัยทางบวก ได้แก่ รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (INMONEY) ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน กลุ่มอายุไม่เกิน 24 ปี (AGE_1) และจำนวนมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WIMMOVA)

ปัจจัยทางลบ ได้แก่ ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) สถานะทางเศรษฐกิจหรือกลุ่มอาชีพทุกกลุ่ม (CLASS_1-7 ยกเว้น CLASS_2) จำนวนมูลค่าสินทรัพย์ (WASSET) ภาระหนี้สิน (DEBT) โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (30BAHT) และบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล (WGOVE)

จากผลการประมาณค่าของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน โดยเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท โดยจำแนกออกเป็น ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออมเหมือนกัน และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออมแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ส่งผลเหมือนกัน ได้แก่ ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนทุกช่วงอายุ (AGE_1-AGE_8) จำนวนสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WASSET) เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา (PELDER) โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่เด็กนักเรียน (SLUNCH) เงินทุนเพื่อการศึกษา (SCHOLAR) โครงการพักชำระหนี้หรือลดภาระหนี้ (REHAB) และเงินกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง (VFUND)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน ได้แก่ พื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือนระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (AREA) รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (INMONEY) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) สถานะทางเศรษฐกิจหรือกลุ่มอาชีพทุกกลุ่ม (CLASS_1-7 ยกเว้น CLASS_2) จำนวนมูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WMOVA) จำนวนมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WIMMOVA) ภาระหนี้สินของครัวเรือน (DEBT) โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (30BAHT) บัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล (WGOVE) และโครงการธนาคารประชาชน (PBANK)

ข้อมูลปี พ.ศ.2549

จากผลการประมาณค่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน โดยได้จำแนกทิศทางการความสัมพันธ์ ปัจจัยเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยทางบวกและปัจจัยทางลบ ดังนี้

ปัจจัยทางบวก ได้แก่ รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (INMONEY) ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน กลุ่มอายุไม่เกิน 24 ปี (AGE_1) จำนวนสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WASSET) โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (30BAHT) เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา (PELDER) และเงินกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง (VFUND)

ปัจจัยทางลบ ได้แก่ ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนระหว่าง 35-44 ปี (AGE_3) ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนระหว่าง 45-54 ปี (AGE_4) ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนระหว่าง 55-64 ปี (AGE_5) ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนระหว่าง 65-74 ปี (AGE_6) ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนระหว่าง 75-84 ปี (AGE_7) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) กลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร (CLASS_3) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร (CLASS_4) กลุ่มคนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป (CLASS_5) กลุ่มลูกจ้างและพนักงาน (CLASS_6)

จากผลการประมาณค่าของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน โดยเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท โดยจำแนกออกเป็น ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออมเหมือนกัน และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออมแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ส่งผลเหมือนกัน ได้แก่ ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE_1-AGE_4) สถานะทางเศรษฐกิจหรือกลุ่มอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนทุกกลุ่ม (CLASS_1- CLASS_7) จำนวนมูลค่าสินทรัพย์ (WASSET) สวัสดิการจัดโดยนายจ้าง (WEMPL) โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่เด็กนักเรียน (SLUNCH) และ โครงการธนาคารประชาชน (PBANK)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน ได้แก่ พื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือนระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (AREA) รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (INMONEY) ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE_5-AGE_7) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) กลุ่มผู้ถือครองทำการเกษตรโดยเป็นเจ้าของที่ดิน (CLASS_1) จำนวนมูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WMOVA) จำนวนมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WIMMOVA) ภาระหนี้สินของครัวเรือน (DEBT) โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (30BAHT) สิทธิการเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ (WGOVE) บัตรประกันสุขภาพเอกชน (HINSUR) เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา (PELDER) เงินทุนเพื่อการศึกษา (SCHOLAR) โครงการพักชำระหนี้หรือลดภาระหนี้ (REHAB) และเงินกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง (VFUND)

การเปรียบเทียบผลกระทบของปัจจัยต่อการออมของครัวเรือนในแต่ละช่วงเวลา

พื้นที่การอยู่อาศัยของครัวเรือน (AREA) จากข้อมูลผลการสำรวจในปี พ.ศ.2545 ครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทส่งผลต่อการออมไม่แตกต่างกัน แต่ผลการสำรวจในปี พ.ศ.2547 และพ.ศ. 2549 ระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 99)

รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (INMONEY) เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อการออมของครัวเรือนในทุกช่วงเวลา (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีรายได้ที่เป็นตัวเงินเพื่อขึ้น ครัวเรือนจะมีเงินออมเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท พบว่า การออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท มีการตอบสนองต่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 การออมของครัวเรือนในชนบทมีการตอบสนองต่อรายได้ที่เป็นตัวเงินดีกว่าในชุมชนเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์สูงกว่า) แต่ในปี พ.ศ.2549 กลับพบว่า การออมของครัวเรือนในชุมชนเมือง ตอบสนองต่อรายได้ที่เป็นตัวเงินดีกว่าในชนบท

ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุไม่เกิน 24 ปี (AGE_1) จากข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95) ทั้งนี้พบว่าการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ในกลุ่มช่วงอายุดังกล่าวของหัวหน้าครัวเรือนไม่มีความแตกต่างกัน

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี (AGE_2) ข้อมูลในทุกช่วงเวลา ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และเมื่อเปรียบเทียบผลระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการออม พบว่า ในแต่ละพื้นที่ไม่มีความแตกต่างกัน

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 35-44 ปี (AGE_3) ข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ในขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ.2549 พบว่า ในช่วงอายุดังกล่าวเป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90) การเปรียบเทียบการออมระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท พบว่า ทุกช่วงเวลา ในช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มดังกล่าว แต่ละพื้นที่ไม่มีความแตกต่างกัน

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 45-54 ปี (AGE_4) ข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ในขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ.2549 พบว่า ในช่วงอายุดังกล่าวเป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) การเปรียบเทียบ

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 55-64 ปี (AGE_5) ข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ในขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ.2549 พบว่า ในช่วงอายุดังกล่าวเป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท พบว่า เฉพาะในปี พ.ศ.2549 ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มดังกล่าว ส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90) โดยหัวหน้าครัวเรือนช่วงอายุดังกล่าวในชนบทมีการตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชุมชนเมือง

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 65-74 ปี (AGE_6) ข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ในขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ.2549 พบว่า ในช่วงอายุดังกล่าวเป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท พบว่า เฉพาะในปี พ.ศ.2549 ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มดังกล่าว ส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยหัวหน้าครัวเรือนช่วงอายุดังกล่าวในชนบทมีการตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชุมชนเมือง

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 55-64 ปี (AGE_7) ข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน ในขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ.2549 พบว่า ในช่วงอายุดังกล่าวเป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) และการเปรียบเทียบการออมระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท พบว่า เฉพาะในปี พ.ศ.2549 ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มดังกล่าว ส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90) โดยหัวหน้าครัวเรือนช่วงอายุดังกล่าวในชนบทมีการตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชุมชนเมือง

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) ข้อมูลในทุกช่วงเวลาเป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) กล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีระดับการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท พบว่า การออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบทมีการตอบสนองต่อระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ข้อมูลปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ข้อมูลปี พ.ศ.2549 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) ซึ่งในทุกช่วงเวลา การออม

สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนหรือชั้นทางเศรษฐกิจ

ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นเจ้าของที่ดิน (CLASS_1) เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2547 เป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) ส่วนในช่วงเวลาอื่นๆ ไม่มีนัยสำคัญต่อการออม และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทของผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นเจ้าของที่ดิน พบว่า ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) ส่วนในปี พ.ศ.2549 ระหว่างพื้นที่ที่ไม่มีความแตกต่างกัน

ผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นผู้เช่าที่ดิน (CLASS_2) ข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2549 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทของผู้ถือครองทำการเกษตร โดยเป็นผู้เช่าที่ดิน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร (CLASS_3) ข้อมูลในทุกช่วงเวลา เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) กล่าวคือ ครัวเรือนที่เป็นกลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร จะมีการออมลดลง และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทของผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร พบว่า เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2547 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยกลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตรที่อยู่ในชนบทจะมีการออมสูงกว่าในชุมชนเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่า)

ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร (CLASS_4) ข้อมูลในทุกช่วงเวลา เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) กล่าวคือ ครัวเรือนที่เป็นผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร จะมีการออมลดลง และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทของผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร พบว่า เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2547 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยกลุ่มผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการและนักบริหาร ที่อยู่ในชนบทจะมีการออมสูงกว่าในชุมชนเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่า)

คนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป (CLASS_5) ข้อมูลในทุกช่วงเวลา เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน (ข้อมูลปี พ.ศ.2545 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ข้อมูลปี พ.ศ.2547 และพ.ศ. 2549 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) กล่าวคือ ครัวเรือนที่เป็นคนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป จะมีการออมลดลง และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทของคนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป พบว่า เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2547 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยคนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป ที่อยู่ในชนบทจะมีการออมสูงกว่าในชุมชนเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่า)

ลูกจ้างและพนักงาน (CLASS_6) ข้อมูลในทุกช่วงเวลา เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) กล่าวคือ ครัวเรือนที่เป็นลูกจ้างและพนักงาน จะมีการออมลดลง และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทของลูกจ้างและพนักงาน พบว่า เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2547 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยกลุ่มลูกจ้างและพนักงาน ที่อยู่ในชนบทจะมีการออมสูงกว่าในชุมชนเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่า)

ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ (CLASS_7) ข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) กล่าวคือ ครัวเรือนที่เป็นกลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ จะมีการออมลดลง และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทของผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ พบว่า เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2547 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ ที่อยู่ในชนบทจะมีการออมสูงกว่าในชุมชนเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่า)

ความมั่งคั่งหรือการครอบครองทรัพย์สินของครัวเรือน

มูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WMOVA) ข้อมูลในทุกช่วงเวลา ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อมูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง พบว่า ข้อมูลในปี พ.ศ.2547 และพ.ศ.2549 ในแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยมูลค่าสังหาริมทรัพย์ ของครัวเรือนที่อยู่ในชุมชนเมืองจะมีการตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชนบท (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่า)

มูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WIMMOVA) ข้อมูลในทุกช่วงเวลา มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 และพ.ศ.2549 เป็นปัจจัยทางลบต่อการออม ในขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ.2547 เป็นปัจจัยบวกต่อการออมของครัวเรือน และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง พบว่า ข้อมูลทุกช่วงเวลา ในแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยระหว่างปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 มูลค่าอสังหาริมทรัพย์ ของครัวเรือนที่อยู่ในชุมชนเมืองจะมีการตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชนบท (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่า) แต่ในปี พ.ศ.2549 มูลค่าอสังหาริมทรัพย์ ของครัวเรือนที่อยู่ในชนบท จะมีการตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชุมชนเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่า)

มูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง (WASSET) ข้อมูลในทุกช่วงเวลา มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ. 2547 เป็นปัจจัยทางลบต่อการออม ในขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ.2549 เป็นปัจจัยบวกต่อการออมของครัวเรือน และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง พบว่า เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2545 แต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95) มูลค่าสินทรัพย์ ของครัวเรือนที่อยู่ในชุมชนเมืองจะมีการตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชนบท (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่า) ส่วนในช่วงเวลาอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกัน

ภาระหนี้สินของครัวเรือน (DEBT) ข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 เป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีจำนวนหนี้สินเพิ่มขึ้น ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อภาระหนี้สินของครัวเรือน พบว่า ในทุกช่วงเวลา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ปี พ.ศ.2547 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2549 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยภาระหนี้สิน ของครัวเรือนที่อยู่ในชุมชนเมืองจะมีการตอบสนองต่อการออมมากกว่าในชนบท (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่า)

การได้รับสวัสดิการรักษายาบาล

โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (30BAHT) ข้อมูลในทุกช่วงเวลา มีนัยสำคัญต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 เป็นปัจจัยทางลบ

บัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล (WGOVE) จากข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 บัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล ในส่วนนี้หมายถึง สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลของหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ระบบประกันสังคม บัตรประกันสุขภาพเอกชน และสวัสดิการที่จัดโดยนายจ้าง ซึ่งการสำรวจข้อมูลในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ได้จำแนกประเภทของสิทธิ ซึ่งภายหลังได้ทำการจำแนกในการสำรวจข้อมูลปี พ.ศ.2549 โดยข้อมูลจากบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล ปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในครัวเรือนมีบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการได้รับบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล พบว่า ทั้งสองช่วงเวลา ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ 99 ตามลำดับ) โดยการได้รับบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาลของครัวเรือนที่อยู่ในชนบทจะส่งผลกระทบต่อการอมน้อยกว่าในชุมชนเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่า)

สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ (WGOVE) ส่วนนี้มีเฉพาะข้อมูลปี พ.ศ.2549 ไม่มีนัยสำคัญต่อการออมของครัวเรือน แต่เมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการได้รับสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ พบว่า ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95) โดยสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจของครัวเรือนที่อยู่ในชนบทจะส่งผลกระทบต่อการออมมากกว่าในชุมชนเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ) กล่าวคือ ครัวเรือนในชนบทที่ได้รับสิทธิดังกล่าว จะทำให้ครัวเรือนมีเงินออมลดลงมากกว่าในชุมชนเมือง

ระบบประกันสังคม (SSECURI) ส่วนนี้มีเฉพาะข้อมูลปี พ.ศ.2549 ไม่มีนัยสำคัญต่อการออมของครัวเรือน แต่เมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการได้รับระบบประกันสังคม พบว่า ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95) โดยระบบประกันสังคมของครัวเรือนที่อยู่ในชนบทมีการตอบสนองต่อการออมมากกว่าในชุมชนเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์มากกว่า) กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนในชนบทที่ได้รับระบบประกันสังคมจะทำให้ครัวเรือนมีเงินออมเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าในชุมชนเมือง

บัตรประกันสุขภาพเอกชน (HINSUR) ส่วนนี้มีเฉพาะข้อมูลปี พ.ศ.2549 เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) ครัวเรือนที่มีบัตรประกันสุขภาพของเอกชน จะทำให้ครัวเรือนมีเงินออมลดลง และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการมีบัตรประกันสุขภาพของเอกชน พบว่า ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยครัวเรือนที่มีบัตรประกันสุขภาพของเอกชนในชนบท ส่งผลกระทบต่อการอมน้อยกว่าในชุมชนเมือง กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนในชนบทที่มีบัตรประกันสุขภาพของเอกชน จะทำให้ครัวเรือนมีเงินออมลดลงน้อยกว่าในชุมชนเมือง

สวัสดิการจัดโดยนายจ้าง (WEMPL) ส่วนนี้มีเฉพาะข้อมูลปี พ.ศ.2549 ไม่มีนัยสำคัญต่อการออมของครัวเรือน และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการได้รับสวัสดิการที่จัดโดยนายจ้าง พบว่า ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่มีการตอบสนองต่อการออมไม่แตกต่างกัน

การได้รับประโยชน์หรือการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ (โดยไม่ต้องใช้คืน)

เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา (PELDER) เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2549 เป็นปัจจัยทางบวกต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยครัวเรือนที่ได้รับการช่วยเหลือจากเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา ครัวเรือนจะมีเงินออมเพิ่มขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการได้รับการช่วยเหลือจากเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา พบว่า ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 แต่ละพื้นที่ไม่มีความแตกต่างกัน ขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ.2549 ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ

โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมนมแก่เด็กนักเรียน (SLUNCH) เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2545 เป็นปัจจัยบวกที่มีนัยสำคัญต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) ขณะที่ในช่วงเวลาอื่นๆ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการได้รับการช่วยเหลือจากโครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมนมแก่เด็กนักเรียน พบว่า ในปี พ.ศ.2545 ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ที่มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยครัวเรือนในชุมชนเมืองจะตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชนบท (ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์มีค่ามากกว่า) ขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ. 2547 และพ.ศ.2549 ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่

เงินทุนเพื่อการศึกษา (SCHOLAR) ข้อมูลในทุกช่วงเวลา ไม่มีนัยสำคัญต่อการออมของครัวเรือน แต่เมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการได้รับการช่วยเหลือจากเงินทุนเพื่อการศึกษา พบว่า ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ที่มีการตอบสนองต่อการออมไม่แตกต่างกัน ขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ.2549 ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ที่มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกัน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90) โดยครัวเรือนในชุมชนเมืองจะตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชนบท (ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์มีค่ามากกว่า)

การได้รับประโยชน์หรือการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ (โดยต้องใช้คืน)

โครงการพักชำระหนี้หรือลดภาระหนี้ (REHAB) เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2545 เป็นปัจจัยทางบวกที่มีนัยสำคัญต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) ขณะที่ในช่วงเวลาอื่นๆ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการได้รับการช่วยเหลือจากโครงการพักชำระหนี้หรือลดภาระหนี้ พบว่า ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ที่มีการตอบสนองต่อการออมไม่แตกต่างกัน ขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ.2549 ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ที่มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกัน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยครัวเรือนในชุมชนเมืองจะตอบสนองต่อการออมดีกว่าในชนบท (ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์มีค่ามากกว่า) กล่าวคือ ครัวเรือนในชนบทที่มีหนี้สินได้รับประโยชน์โดยเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ ซึ่งการพักชำระหนี้ไม่ใช่เป็นการปลดหนี้แต่เป็นการขยายเวลาชำระหนี้สิน

โครงการธนาคารประชาชน (PBANK) เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2545 เป็นปัจจัยบวกที่มีนัยสำคัญต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95) ขณะที่ในช่วงเวลาอื่นๆ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการได้รับการช่วยเหลือจากโครงการธนาคารประชาชน พบว่า ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2549 ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ที่มีการตอบสนองต่อการออมไม่แตกต่างกัน ขณะที่ข้อมูลในปี พ.ศ.2547 ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ที่มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกัน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยครัวเรือนในชนบทจะมีผลกระทบต่อการออมมากกว่าในชุมชนเมือง กล่าวคือ ครัวเรือนในชนบทจะมีภาระหนี้สินจากโครงการธนาคารประชาชน (ใช้ประโยชน์โดยการกู้ยืมเงิน) ส่งผลต่อการออมมากกว่าในชุมชนเมือง

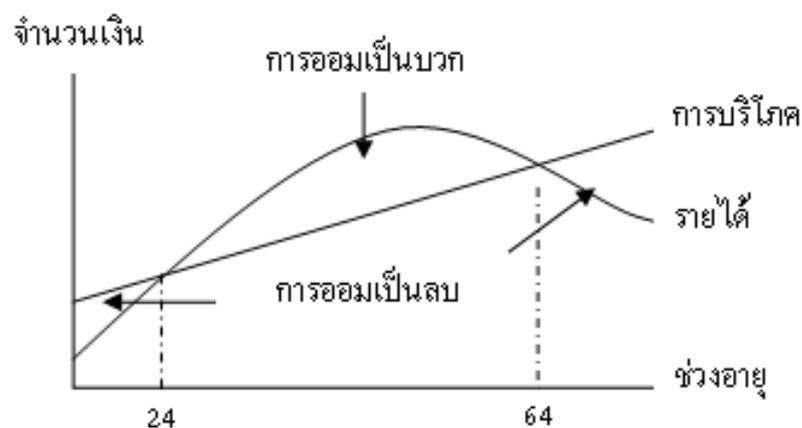
เงินกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง (VFUND) เฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2549 เป็นปัจจัยบวกที่มีนัยสำคัญต่อการออมของครัวเรือน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และ 95 ตามลำดับ) และเมื่อเปรียบเทียบการออมระหว่างชุมชนเมืองและชนบทต่อการได้รับการช่วยเหลือจากเงินกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง พบว่า ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2549 ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ที่มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกัน (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90) โดยในปี พ.ศ.2545 ครัวเรือนในชุมชนเมืองจะตอบสนองต่อการออมมากกว่าในชนบท (ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์สูงกว่า) ขณะที่ในปี พ.ศ.2549 ครัวเรือนในชนบทจะตอบสนองต่อการออมมากกว่าในชุมชนเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์สูงกว่า) ส่วนข้อมูลในปี พ.ศ.2547 ครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ที่มีการตอบสนองต่อการออมไม่แตกต่างกัน (รายละเอียดในตารางที่ 9 และ 10)

สรุปผลของปัจจัยต่อการออมของครัวเรือน

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท โดยเลือกใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (WLS) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนมีขนาดใหญ่ และข้อมูลมีการกระจายตัวมาก (มีความแปรปรวนของข้อมูลสูง) ซึ่งส่งผลต่อความแม่นยำในการคาดประมาณ ซึ่งจากผลการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษา โดยจำแนกเป็นกลุ่มปัจจัย ดังต่อไปนี้

รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เป็นปัจจัยทางบวกต่อการออมของครัวเรือน และในแต่ละชุมชนมีการตอบสนองต่อการออมในสัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในทุกช่วงเวลา ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน โดยข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีนัยสำคัญต่อการออมของครัวเรือนและก็ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ชุมชนเมืองและชนบท (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน) แต่ข้อมูลในปี พ.ศ.2549 ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนระหว่าง 35 – 84 ปี เป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือนและระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ในช่วงอายุ 55-84 ปี มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ ทั้งนี้เหตุผลที่ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน เกี่ยวกับช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน ตามทฤษฎีวิถีจักรชีวิตโดยตั้งสมมุติฐานให้ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มคนวัยทำงานเป็นปัจจัยบวกต่อการออม และกลุ่มวัยก่อนการทำงานและหลังการปลดเกษียณเป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ภาพที่ 7) แต่จากผลการประมาณค่าตามช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนทั้งสามช่วงเวลา ผลลัพธ์กลับกลายเป็นช่วงอายุส่วนใหญ่เป็นปัจจัยลบต่อการออม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตามทฤษฎีวิถีจักรชีวิตได้อธิบายถึงลักษณะการบริโภคและใช้จ่ายของบุคคลเพียงคนเดียว มิใช่เป็นการบริโภคของกลุ่มคนในครัวเรือน เนื่องจากในครัวเรือนประกอบด้วยบุคคลในวัยต่างๆ รวมกันในครอบครัว (วัยทำงาน วัยเด็กและวัยชรา) ทำให้การใช้ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนเพียงคนเดียวจึงไม่อาจอธิบายถึงลักษณะการบริโภคและใช้จ่ายของครัวเรือนได้ทั้งหมด ทำให้การประมาณค่าความสัมพันธ์ต่อการออมของครัวเรือนไม่เป็นไปตามทฤษฎี

ภาพที่ 9 สมมุติฐานเกี่ยวกับช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนต่อการออม

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ข้อมูลในทุกช่วงเวลาเป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยด้านการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับรายได้(เป็นธรรมชาติของข้อมูล) และอาจเป็นผลจากรายได้ของครัวเรือนเป็นรายได้ของสมาชิกทุกๆ คนในครอบครัวซึ่งระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ผลการประมาณค่าจึงกลับกลายเป็นปัจจัยทางลบต่อการออม ขณะที่การเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ชุมชนเมืองและชนบททุกช่วงเวลา การออมของครัวเรือนต่อระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความแตกต่างกัน (เป็นไปตามสมมติฐาน)

สถานะทางสังคมของครัวเรือน (ชั้นทางเศรษฐกิจ) เนื่องจากการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติได้จัดครัวเรือนเป็นกลุ่มๆ โดยพิจารณาจากแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือน สถานภาพการทำงาน ประเภทของกิจการในเชิงเศรษฐกิจและกลุ่มอาชีพ เป็นหลัก ดังนั้นความสัมพันธ์ของแต่ละกลุ่มชั้นทางเศรษฐกิจจึงส่งผลไปในทางเดียวกับรายได้และอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งในแต่ละกลุ่มชั้นทางเศรษฐกิจก็จะแสดงให้เห็นถึงการกระจายรายได้ในแต่ละช่วงเวลาอีกนัยหนึ่ง โดยผลจากการประมาณค่าความสัมพันธ์กลุ่มชั้นทางเศรษฐกิจต่อการออมของครัวเรือน สรุปได้ดังนี้

ผู้ถือครองทำการเกษตรโดยเป็นเจ้าของที่ดิน ในปี พ.ศ.2547 เป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทส่งผลต่อการออมไม่แตกต่างกัน (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน)

ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร คนงานเกษตรและลูกจ้างทั่วไป กลุ่มลูกจ้างและพนักงาน และกลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน(ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน) และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน(เป็นไปตามสมมติฐาน)

ความมั่งคั่งและการครอบครองทรัพย์สินของครัวเรือน

จำนวนมูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง ในทุกช่วงเวลา ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม การเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบทในปี พ.ศ.2547 และพ.ศ.2549 ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (เป็นไปตามสมมติฐาน)

จำนวนมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง ในปี พ.ศ.2547 เป็นปัจจัยทางบวกต่อการออม(เป็นไปตามสมมุติฐาน) ขณะที่ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2549 กลับเป็นปัจจัยทางลบ(ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน) และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท เฉพาะในปี พ.ศ. 2545 ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ(เป็นไปตามสมมุติฐาน) ส่วนช่วงเวลาอื่นๆ ส่งผลต่อการออมไม่แตกต่างกัน

มูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน(ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน) ขณะที่ในปี พ.ศ.2549 เป็นปัจจัยทางบวกต่อการออม(เป็นไปตามสมมุติฐาน) และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท เฉพาะในปี พ.ศ. 2545 ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ(เป็นไปตามสมมุติฐาน) ส่วนช่วงเวลาอื่นๆ ส่งผลต่อการออมไม่แตกต่างกัน

จำนวนหนี้สินของครัวเรือน ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน (เป็นไปตามสมมุติฐาน) และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ในทุกช่วงเวลา ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)

การได้รับสวัสดิการรักษายาบาล

จากข้อมูลผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนระหว่างปี พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2547 ไม่ได้จำแนกกลุ่มผู้มีสิทธิเบิกค่ารักษายาบาลจากหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ บัตรประกันสังคม และบัตรประกันสุขภาพเอกชน โดยทำการสำรวจรวมกัน ภายใต้ชื่อปัจจัยกลุ่มผู้มีบัตรรับรองสิทธิการรักษายาบาล ดังนั้น ในการอธิบายผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 จึงต้องอธิบายรวมทั้งสามกลุ่มเข้าด้วยกัน และมาจำแนกกลุ่มตามประเภทของสิทธิเมื่อปี พ.ศ.2549 ซึ่งผลการประมาณค่าทั้งสามช่วงเวลา ดังต่อไปนี้

บัตรรับรองสิทธิการเข้ารับการรักษายาบาล ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 เป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน) และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ทั้งสองช่วงเวลาดังกล่าว ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)

สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ(เฉพาะปี พ.ศ.2549) ไม่มี
 นัยสำคัญต่อการออม และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ในช่วงเวลาดังกล่าว
 ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)

ระบบประกันสังคม (เฉพาะปี พ.ศ.2549) ไม่มีนัยสำคัญต่อการออม และการเปรียบเทียบ
 ระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ในช่วงเวลาดังกล่าว ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
 (เป็นไปตามสมมุติฐาน)

บัตรประกันสุขภาพเอกชน (เฉพาะปี พ.ศ.2549) เป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน
 (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน) และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ในช่วงเวลาดังกล่าว
 ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)

ระบบประกันสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค ข้อมูลในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 เป็นปัจจัย
 ทางลบต่อการออมของครัวเรือน (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน) ส่วนข้อมูลในปี พ.ศ.2549 เป็นปัจจัย
 ทางบวกต่อการออมของครัวเรือน (เป็นไปตามสมมุติฐาน) และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมือง
 และชนบท ในทุกช่วงเวลา ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)

โดยสรุปเกี่ยวกับการได้รับสวัสดิการรักษายาบาลโดยเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมือง
 และชนบท ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างชัดเจนในทุกสิทธิการรักษายาบาล

การได้รับประโยชน์และการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ

เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์และการช่วยเหลือต่างๆ จากภาครัฐจำแนกออกเป็นสองกลุ่ม
 ได้แก่ การได้รับประโยชน์และการช่วยเหลือ (โดยไม่ต้องจ่ายคืน) ได้แก่ เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ
 คนชรา โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่เด็กนักเรียน เงินทุนเพื่อการศึกษา โครงการพัก
 ชำระหนี้หรือลดภาระหนี้ การได้รับประโยชน์และการช่วยเหลือ (ต้องจ่ายคืน) ได้แก่ โครงการ
 ธนาคารประชาชน เงินกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รายละเอียดดังต่อไปนี้

เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา เฉพาะในปี พ.ศ.2549 เป็นปัจจัยทางบวกต่อการออมของ
 ครัวเรือน (เป็นไปตามสมมุติฐาน) และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท เฉพาะในปี

โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่เด็กนักเรียน เฉพาะในปี พ.ศ.2545 เป็นปัจจัยทางบวกต่อการออมของครัวเรือน (เป็นไปตามสมมุติฐาน) และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท เฉพาะในปี พ.ศ.2545 ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (เป็นไปตามสมมุติฐาน) ส่วนในช่วงเวลาอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่

เงินทุนเพื่อการศึกษา ไม่มีนัยสำคัญต่อการออมและระหว่างพื้นที่ส่งผลต่อการออมไม่แตกต่างกัน (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)

โครงการพักชำระหนี้หรือลดภาระหนี้ เฉพาะในปี พ.ศ.2545 เป็นปัจจัยทางบวกต่อการออมของครัวเรือน (เป็นไปตามสมมุติฐาน) และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท เฉพาะในปี พ.ศ.2549 ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (เป็นไปตามสมมุติฐาน) ส่วนในช่วงเวลาอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่

โครงการธนาคารประชาชน เฉพาะในปี พ.ศ.2545 เป็นปัจจัยทางบวกต่อการออมของครัวเรือน (เป็นไปตามสมมุติฐาน) และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท เฉพาะในปี พ.ศ.2547 ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (เป็นไปตามสมมุติฐาน) ส่วนในช่วงเวลาอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่

เงินกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2549 เป็นปัจจัยทางบวกต่อการออมของครัวเรือน (เป็นไปตามสมมุติฐาน) และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2549 ส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (เป็นไปตามสมมุติฐาน) ส่วนในปี พ.ศ.2547 ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ (รายละเอียดในตารางที่ 15 และ 16)

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบผลกระทบของปัจจัยต่อการออมของครัวเรือนในแต่ละช่วงเวลา

ตัวแปรอิสระ	พ.ศ.2545 ค่าสัมประสิทธิ์	(H ₀)	พ.ศ.2547 ค่าสัมประสิทธิ์	(H ₀)	พ.ศ.2549 ค่าสัมประสิทธิ์	(H ₀)
AREA	-3520.232	✗	-16206.740 ***	✓	-9502.953 ***	✓
INMONEY	0.825 ***	✓	0.754 ***	✓	0.780 ***	✓
AGE_1 (<=24)	3539.371 **	✓	5526.279 **	✓	(dropped)	-
AGE_2 (25-34)	1583.049	-	3342.285	-	71.010	-
AGE_3 (35-44)	730.881	-	2986.027	-	-1496.809 *	✗
AGE_4 (45-54)	-1127.450	-	1004.465	-	-2733.744 ***	✗
AGE_5 (55-64)	-1423.963	-	3243.670	-	-2478.807 ***	✗
AGE_6 (65-74)	-638.686	-	-2225.419	-	-5335.044 ***	✓
AGE_7 (75-84)	30.509	-	497.131	-	-2207.090 **	✓
AGE_8 (85 up)	(dropped)	-	(dropped)	✗	-1262.009	-
EDU	-583.684 ***	✗	-744.919 ***	✗	-367.936 ***	✗
CLASS_1	-393.625	-	-8011.054 ***	✗	-528.855	-
CLASS_2	(dropped)	-	(dropped)	-	299.614	-
CLASS_3	-5226.944 ***	✗	-11990.220 ***	✗	-3844.246 ***	✗
CLASS_4	-8875.735 ***	✗	-17251.900 ***	✗	-9936.661 ***	✗
CLASS_5	-2229.842 *	✗	-9577.190 ***	✗	-4116.778 ***	✗
CLASS_6	-2879.104 ***	✗	-11739.250 ***	✗	-4826.891 ***	✗
CLASS_7	-3094.604 ***	✗	-11758.000 ***	✗	-1866.397	-
WMOVA	-0.042	-	-0.027	-	-0.0004	-
WIMMOVA	-0.035 ***	✗	0.086 ***	✓	-0.0023 ***	✗
WASET	-1688.525 ***	✗	-975.721 ***	✗	275.449 ***	✓
DEBT	-0.001 ***	✗	-0.0029 ***	✗	0.0003	-
30BAHT	-1201.321 ***	✗	-4068.217 ***	✗	2073.494 ***	✓
WGOVE	-4626.851 ***	✗	-5883.768 ***	✗	303.552	-
SSECURI	ไม่มีข้อมูล	-	ไม่มีข้อมูล	-	-202.956	-
HINSUR	ไม่มีข้อมูล	-	ไม่มีข้อมูล	-	-5687.509 ***	✓
WEMPL	ไม่มีข้อมูล	-	ไม่มีข้อมูล	-	-1472.949	-
PELDER	2836.739	-	1957.187	-	3453.431 ***	✓
SLUNCH	1282.660 ***	✓	-21.430	-	-7379.323	-
SCHOLAR	-11.780	-	2943.566	-	5567.847	-

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	พ.ศ.2545 ค่าสัมประสิทธิ์	(H ₀)	พ.ศ.2547 ค่าสัมประสิทธิ์	(H ₀)	พ.ศ.2549 ค่าสัมประสิทธิ์	(H ₀)
REHAB	2235.761 ***	✓	289.879	-	2243.537	-
PBANK	1971.475 **	✓	-466.691	-	1651.178	-
VFUND	1813.561 ***	✓	404.296	-	994.948 **	✓

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90
 ** มีนัยสำคัญ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95
 *** มีนัยสำคัญ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99
 ✓ ยอมรับ (H₀) เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้
 ✗ ปฏิเสธ (H₀) ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

ที่มา: จากการคำนวณและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากสมการ (1.1.1) (2.1.1) และ (3.1.1)

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบผลกระทบของปัจจัยต่อการออมของครัวเรือนระหว่างชุมชนแต่ละช่วงเวลา

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ Coefficient	(H ₀)	ค่าสัมประสิทธิ์ Coefficient	(H ₀)	ค่าสัมประสิทธิ์ Coefficient	(H ₀)
AREA	-3520.232	✗	-16206.740 ***	✓	-9502.953 ***	✓
INMONEY(AREA)	0.128 ***	✓	0.103 ***	✓	-0.087 ***	✓
AGE_1(AREA)	1617.694	✗	(dropped)	-	765.224	✗
AGE_2(AREA)	2590.998	✗	67.215	✗	-653.566	✗
AGE_3(AREA)	1582.595	✗	-643.396	✗	-1813.688	✗
AGE_4(AREA)	2364.426	✗	205.681	✗	2667.825	✗
AGE_5(AREA)	1959.952	✗	-804.616	✗	5284.382 *	✓
AGE_6(AREA)	2476.344	✗	3136.935	✗	8114.523 ***	✓
AGE_7(AREA)	1466.672	✗	-2269.412	✗	8561.399 ***	✓
AGE_8(AREA)	(dropped)	-	-99.000	-	(dropped)	-
EDU(AREA)	144.768 **	✓	194.233 **	✓	664.370 ***	✓
CLASS_1(AREA)	-3533.635 ***	✓	7213.160 ***	✓	-787.987	✗
CLASS_2(AREA)	-2269.370	✗	(dropped)	-	1458.099	✗
CLASS_3(AREA)	-718.022	✗	8463.522 ***	✓	-1677.298	✗
CLASS_4(AREA)	131.197	✗	12185.710 ***	✓	3018.094	✗

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	(H ₀)	ค่าสัมประสิทธิ์	(H ₀)	ค่าสัมประสิทธิ์	(H ₀)
	Coefficient		Coefficient		Coefficient	
CLASS_5(AREA)	(dropped)	-	9660.981 ***	✓	1577.292	✗
CLASS_6(AREA)	-236.623	✗	10582.870 ***	✓	1111.470	✗
CLASS_7(AREA)	946.199	✗	11637.660 ***	✓	-1864.937	✗
WMOVA(AREA)	-0.007	✗	-0.298 ***	✓	-0.0021 ***	✓
WIMMOVA(AREA)	-0.048 ***	✓	-0.105 ***	✓	0.0016 ***	✓
WASSET(AREA)	-546.466 **	✓	-104.941	✗	106.055	✗
DEBT(AREA)	-0.003 ***	✓	-0.0010 **	✓	-0.0017 ***	✓
30BAHT(AREA)	1773.980 ***	✓	3803.080 ***	✓	6297.101 ***	✓
WGOVE(AREA)	1249.882 **	✓	2083.062 ***	✓	-2788.639 **	✓
SSECURI (AREA)	ไม่มีข้อมูล	-	ไม่มีข้อมูล	-	2315.354 **	✓
HINSUR (AREA)	ไม่มีข้อมูล	-	ไม่มีข้อมูล	-	5642.673 ***	✓
WEMPL (AREA)	ไม่มีข้อมูล	-	ไม่มีข้อมูล	-	-294.294	✗
PELDER(AREA)	-1336.630	✗	660.729	✗	-4198.887 ***	✓
SLUNCH(AREA)	-1629.631 ***	✓	500.245	✗	11421.410	✗
SCHOLAR(AREA)	-223.865	✗	-4652.789	✗	-16203.920 *	✓
REHAB(AREA)	-1496.225	✗	-1030.094	✗	-9334.446 ***	✓
PBANK(AREA)	-682.082	✗	-13257.260 ***	✓	-2326.096	✗
VFUND(AREA)	-904.091 *	✓	549.652	✗	1025.248 *	✓

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

** มีนัยสำคัญ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

*** มีนัยสำคัญ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

✓ ขอมรับ (H₀) เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

✗ ปฏิเสธ (H₀) ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

ที่มา: จากการคำนวณและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากสมการ (1.1.1) (2.1.1) และ (3.1.1)

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การออมมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งการพัฒนาในทุกๆ ด้านล้วนจำเป็นต้องอาศัยแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ลงทุนพัฒนา จากแหล่งที่มาของเงินทุนนั้นคือการออมภายในประเทศ ถ้าในประเทศไม่มีเงินออมหรือมีเงินออมแต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการสำหรับลงทุนแล้วนั้น ภาคธุรกิจเอกชนหรือภาครัฐที่ต้องการเงินทุนจำเป็นต้องไปกู้ยืมเงินทุนจากต่างประเทศมาใช้ลงทุนแทน ในกรณีนี้หากมีการกู้ยืมเงินทุนจากต่างประเทศในปริมาณที่มากเกินไปย่อมส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศได้ในอนาคต หากเกิดการผันผวนของค่าเงินซึ่งจะกระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยน ทำให้นักลงทุนต้องแบกรับภาระหนี้สินที่ทวีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ดังเช่นที่เคยเกิดวิกฤตทางการเงินในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ.2540 ที่ผ่านมา

สถานการณ์ของการออมภายในประเทศ โดยพิจารณาจากช่องว่างการออมต่อการลงทุน จากแนวโน้มของช่องว่างการออมที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง การลดลงของช่องว่างการออมและการลงทุนในประเทศ ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจที่บ่งชี้ให้เห็นปัญหาที่อาจจะเกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในอนาคต จากกระแสการใช้จ่ายหรือการลงทุนในประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาการออมภายในประเทศให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อปรับสมดุลของระบบเศรษฐกิจให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม

จากปัญหาการออมภายในประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าการลงทุน เหตุผลส่วนหนึ่งเกิดจากการออมของภาคครัวเรือนมีแนวโน้มลดลง เพื่อเป็นการรักษาระดับการออมให้เพิ่มขึ้นเท่าทันกับการลงทุนภายในประเทศ ควรเร่งแก้ไขปัญหาการออมที่ลดลงของภาคครัวเรือน โดยใช้นโยบายหรือมาตรการสร้างแรงจูงใจที่ทำให้ครัวเรือนหันมาเก็บออมเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาการออมของภาคครัวเรือนจำเป็นต้องมีการพิจารณาถึงปัจจัยสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน เพื่อให้การใช้นโยบายหรือมาตรการกระตุ้นการออมถ้าฤทธิผลสามารถเพิ่มการออมของภาคครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท โดยใช้ข้อมูลจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ระหว่างปี

สรุปผลการวิจัย

รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ทุกช่วงเวลาเป็นปัจจัยทางบวกต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างพื้นที่ชุมชนเมืองและชนบท มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยครัวเรือนในชนบทจะมีเงินออมเพิ่มขึ้นมากกว่าในชุมชนเมือง เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นในจำนวนที่เท่าๆ กัน

ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน โดยข้อมูลปี พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2547 ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีนัยสำคัญต่อการออมของครัวเรือน และไม่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ชุมชนเมืองและชนบท ยกเว้น บางช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน (ปี พ.ศ.2549 โดยช่วงอายุระหว่าง 35 – 84 ปี เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน และระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ในช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนระหว่าง 55-84 ปี มีความแตกต่างกันระหว่างชุมชนเมืองและชนบท) สาเหตุที่ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานตามทฤษฎีวัฏจักรชีวิต (ภาพที่ 7) เป็นผลจากการประมาณค่าแต่ละช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยลบต่อการออม เป็นเพราะ ตามทฤษฎีวัฏจักรชีวิตได้อธิบายลักษณะการบริโภคและการใช้จ่ายของบุคคลเพียงคนเดียว แต่จากองค์ประกอบของครัวเรือน ประกอบด้วยบุคคล ช่วงอายุต่างๆ ที่หลากหลายรวมกันอยู่ เช่น เด็ก คนทำงาน และคนชรา ทำให้การเลือกใช้ช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนเพียงคนเดียว จึงไม่อาจอธิบายการใช้จ่ายของครัวเรือนที่ส่งผลต่อการออมได้ทั้งหมด ส่งผลให้การประมาณค่าความสัมพันธ์ต่อการออมของครัวเรือนไม่เป็นไปตามทฤษฎี

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ข้อมูลทุกช่วงเวลาเป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยด้านการศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ (เป็นธรรมชาติของข้อมูล) และอาจเป็นผลจากรายได้ของครัวเรือนเป็นรายได้ของสมาชิกทุกๆ คนของครอบครัวรวมกัน ซึ่งระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนจึงทำให้ ผลการประมาณค่ากลับกลายเป็นปัจจัยทางลบต่อการออม การเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ชุมชนเมืองและชนบท ทุกช่วงเวลา พบว่า การออมของครัวเรือนต่อระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน แต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน

สถานะทางสังคมของครัวเรือน (ชั้นทางเศรษฐกิจ) แต่ละกลุ่มชั้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน โดยทุกกลุ่มเป็นปัจจัยทางลบต่อการออม (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน เนื่องจากชั้นทางเศรษฐกิจ จัดลำดับชั้นจาก กลุ่มระดับรายได้และกลุ่มอาชีพ เป็นหลัก) และระหว่างชุมชนเมืองและชนบทในแต่ละชั้นทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ พบว่า แต่ละพื้นที่ชุมชนส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน

ความมั่งคั่งและการครอบครองทรัพย์สินของครัวเรือน

จำนวนมูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง ทุกช่วงเวลา ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการออม แต่การเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบทปี พ.ศ.2547 และพ.ศ.2549 พบว่า แต่ละพื้นที่ชุมชนส่งผลต่อการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ยกเว้น ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร) โดยเฉพาะผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร กลุ่มลูกจ้างทั่วไป (รายวัน ไม่ประจำ) ลูกจ้างประจำหรือพนักงาน โดยกลุ่มดังกล่าว ครัวเรือนชนบทมีการออมสูงกว่าชุมชนเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้ครัวเรือนชุมชนเมืองจะมีรายได้ที่สูงกว่าชนบท แต่ก็ประสบปัญหาค่าครองชีพที่สูงกว่าเช่นเดียวกัน ซึ่งทำให้รายได้และการออม โดยเปรียบเทียบ ครัวเรือนในชนบทมีปริมาณที่สูงกว่าชุมชนเมือง

จำนวนมูลค่าสังหาริมทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง พบว่า แต่ละช่วงเวลาผลของปัจจัยต่อการออมมีความแตกต่างกัน โดยปี พ.ศ.2547 เป็นปัจจัยทางบวกต่อการออม ขณะที่ปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2549 กลับเป็นปัจจัยทางลบ และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท พบว่า เฉพาะปี พ.ศ. 2545 แต่ละพื้นที่ชุมชนส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน ส่วนช่วงเวลาอื่นๆ แต่ละชุมชนส่งผลต่อการออมไม่แตกต่างกัน

มูลค่าสินทรัพย์ที่ครัวเรือนครอบครอง พบว่า แต่ละช่วงเวลา ผลของปัจจัยต่อการออมมีความแตกต่างกัน โดยปี พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2547 เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน ขณะที่ปี พ.ศ.2549 เป็นปัจจัยทางบวกต่อการออม เมื่อเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท พบว่า เฉพาะปี พ.ศ. 2545 แต่ละพื้นที่ชุมชนส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน ส่วนช่วงเวลาอื่นๆ แต่ละชุมชนส่งผลต่อการออมไม่แตกต่างกัน

จำนวนหนี้สินของครัวเรือน เป็นปัจจัยทางลบต่อการออมของครัวเรือน และการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท พบว่า ทุกช่วงเวลา แต่ละพื้นที่ชุมชนส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน

การได้รับสวัสดิการรักษายาบาล โดยส่วนใหญ่เป็นปัจจัยลบต่อการออมของครัวเรือน ยกเว้น โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ข้อมูลปี พ.ศ.2549 ที่กลับเป็นปัจจัยด้านบวกต่อการออม ขณะที่การเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท พบว่า ทุกช่วงเวลา แต่ละพื้นที่ชุมชนส่งผลต่อการออมแตกต่างกัน

การได้รับประโยชน์และการช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ จำแนกออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ การได้รับประโยชน์และการช่วยเหลือ (โดยไม่ต้องจ่ายเงิน) ได้แก่ เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่เด็กนักเรียน เงินทุนเพื่อการศึกษา โครงการพักชำระหนี้หรือลดภาระหนี้ เฉพาะที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการออมของครัวเรือน ซึ่งเป็นปัจจัยทางบวกต่อการออมทั้งหมด และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท พบว่า เฉพาะบางช่วงเวลาเท่านั้นที่มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกัน การได้รับประโยชน์และการช่วยเหลือ (ต้องจ่ายเงิน) ได้แก่ โครงการธนาคารประชาชน เงินกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เฉพาะที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการออมของครัวเรือน ซึ่งเป็นปัจจัยทางบวกต่อการออมทั้งหมด และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและชนบท พบว่า เฉพาะบางช่วงเวลาเท่านั้นที่มีการตอบสนองต่อการออมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนมากที่สุด คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ทั้งนี้ จากการศึกษา พบว่า การออมของครัวเรือนชุมชนเมืองและชนบทมีการตอบสนองต่อรายได้แตกต่างกัน โดยครัวเรือนชนบทจะมีการออมเพิ่มขึ้นมากกว่า เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นจำนวนที่เท่ากันกับครัวเรือนชุมชนเมือง ดังนั้นการส่งเสริมการออมของครัวเรือน อาจ ใช้วิธีการส่งเสริมหรือพัฒนาผ่านช่องทางปัจจัยด้านพื้นที่ระหว่างชุมชนเมืองและชนบท อาทิ การส่งเสริมให้ครัวเรือนลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น(การเพิ่มรายได้ทางอ้อม) ซึ่งครัวเรือนชนบทส่วนใหญ่จะมีศักยภาพในการผลิตสินค้าเพื่อการบริโภค จะช่วยลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือนได้อีกทางหนึ่ง ทำให้ครัวเรือนมีเงินเหลือเก็บออมเพิ่มมากขึ้น

2. จากผลการศึกษา พบว่า ครัวเรือนชนบทได้รับผลกระทบจากภาระหนี้สินต่อการออมของครัวเรือนรุนแรงกว่าชุมชนเมือง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครัวเรือนชนบท มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบน้อยกว่าครัวเรือนชุมชนเมือง จากผลดังกล่าวทำให้ครัวเรือนชนบทต้องแบกรับภาระดอกเบี้ยแพงมากกว่าปรกติ ที่ผ่านมารัฐได้จัดแก้ไขปัญหาโดยจัดโครงการช่วยเหลือ อาทิ โครงการธนาคารประชาชน หรือเงินกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง ซึ่งในระยะสั้นจะมีส่วนช่วยลดภาระหนี้ทำให้ครัวเรือนมีการออมเพิ่มขึ้น (ลดภาระดอกเบี้ยเงินกู้จากเงินทุนนอกระบบ) แต่จะต้องมีความระมัดระวัง ว่าการช่วยเหลือดังกล่าวจะไม่เป็นการเพิ่มภาระหนี้สินให้แก่ครัวเรือน จากการใช้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ อาจส่งผลให้ครัวเรือนมีการใช้จ่ายเงินเกินความจำเป็น และนำเงินไปใช้ที่ผิดวัตถุประสงค์ของกองทุน

3. จากการศึกษาปัจจัยด้านการได้รับสวัสดิการรักษาพยาบาล พบว่า โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค โดยครัวเรือนชนบทมีการตอบสนองต่อการออมมากกว่าชุมชนเมือง ทั้งนี้เพราะครัวเรือนส่วนใหญ่ในชนบทประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบ ประกันสังคม จึงไม่ได้รับสวัสดิการดังกล่าว ส่วนใหญ่จึงเข้ารับสวัสดิการจากโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค ซึ่งทำให้โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค จึงมีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนชนบทมากกว่าชุมชนเมือง และผลของโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค จะช่วยให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนหรือครัวเรือน ทำให้ไม่ต้องเดือดร้อนจากค่าใช้จ่ายของบริการสุขภาพที่มีความจำเป็นในยามเจ็บป่วยเพราะค่าใช้จ่ายสูง จึงนับเป็นแนวทางในการยกระดับความเป็นอยู่และแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน จึงถือเป็นการช่วยพัฒนาการออมของครัวเรือนทางอ้อม แต่ปัจจุบันโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคได้มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนการให้บริการ โดยไม่ต้องจ่าย 30 บาทเมื่อเข้ารับบริการ และใช้ชื่อใหม่ว่า “ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า” โดยมีสำนักงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากผลการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ซึ่งในการสำรวจไม่ได้ทำการจัดเก็บข้อมูลการออมของครัวเรือน ดังนั้น ข้อมูลการออมที่ใช้ในการศึกษาจึงเป็นการนำเอาข้อมูลด้านรายได้ของครัวเรือน (รายได้ที่เป็นตัวเงิน รายได้อื่นๆ และรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน) หักด้วยค่าใช้จ่ายของครัวเรือน (ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค รวมด้วยค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่การอุปโภคบริโภค) สำหรับใช้ในการศึกษา ซึ่งผลดังกล่าวจะส่งผลทำให้ค่าความเชื่อมั่นของแบบจำลอง (R^2 และ $Adj R^2$) มีค่าความสัมพันธ์สูง

2. การศึกษาผลกระทบของปัจจัยต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท เนื่องจากข้อมูลของครัวเรือนมีจำนวนมากและมีความหลากหลายของข้อมูล ทำให้เกิดปัญหาความแปรปรวนของข้อมูลไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ดังนั้นในการศึกษาจึงเลือกใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (Weight Least Squares: WLS) โดยถ่วงน้ำหนักกับค่าความแปรปรวนของรายได้ของครัวเรือน แต่ถึงอย่างไรปัญหาความแปรปรวนของข้อมูลก็คงยังมีอยู่ซึ่งสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป ควรเลือกครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างรายพื้นที่ หรือรายภาค เพื่อเป็นการลดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และขจัดปัญหาความแปรปรวนของข้อมูลบางส่วนออกไป แล้วจึงใช้แบบจำลองเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก ทำการประมาณค่า ซึ่งจะทำให้ค่าคาดประมาณมีความแม่นยำยิ่งขึ้น

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือนกับการออม ตามทฤษฎีวัฏจักรชีวิต อาจให้ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับทฤษฎี ทั้งนี้เพราะตามแนวคิดของทฤษฎีวัฏจักรชีวิต อธิบายถึงลักษณะการบริโภคในช่วงชีวิตของบุคคลเพียงคนเดียว ซึ่ง

4. จากปัจจัยที่ใช้ในแบบจำลองมีจำนวนมาก เนื่องจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการดูความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการออมจึงยอมให้เกิดปัญหาตัวแปรทับซ้อนหรือตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน (Multicollinearity Problem) ข้อมูลสถิติทางเศรษฐศาสตร์และสังคมศาสตร์มักจะเจอปัญหานี้อยู่เสมอ โดยตัวแปรจะมีความสัมพันธ์กันโดยธรรมชาติ เช่น ช่วงอายุกับรายได้ และการศึกษากับรายได้ เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อค่าประมาณค่าไม่ค่อยเที่ยงตรง ถ้าหากต้องการใช้แบบจำลองเพื่อการคาดประมาณมูลค่าการออมของครัวเรือน ควรเลือกใช้ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันเองตัวใดตัวหนึ่ง เช่น สถานะทางสังคมและสถานภาพการทำงาน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้การคาดประมาณการออมมีความแม่นยำยิ่งขึ้น

5. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในชุมชนเมืองและชนบท ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ประมาณค่าความสัมพันธ์ ข้อมูลบางช่วงเวลามีทิศทางที่แตกต่างออกไปจากช่วงเวลาอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลเป็นการสำรวจจากครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำการสำรวจทุกๆ 2 ปี (การสำรวจข้อมูลจะเป็นกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนใหม่ๆทุกปี มีจำนวนน้อยมากที่ทำการสำรวจซ้ำกลุ่มครัวเรือนเดิม) ดังนั้น เมื่อมีกลุ่มตัวอย่างของครัวเรือนบวกกับสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนได้เปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลกระทบต่อปัจจัยอิสระต่างๆ ในแบบจำลองทำให้ผลการประมาณค่าในบางช่วงเวลามีทิศทางความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กัลยา วาณิชย์บัญชา. 2548. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2550. สถิติเศรษฐกิจและการเงิน ไตรมาส 3/2550. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายสนับสนุนการบริหาร ธนาคารแห่งประเทศไทย

_____. 2547. ภาวะหนี้ครัวเรือนไทย: ความเสี่ยงและนโยบาย. (Online).

www.bot.or.th/BOTHomepage/DataBank/Econcond/seminar/yearly/9-14-2004-Th-i-11/paper1.pdf, 4 พฤศจิกายน 2549.

_____. 2548. การออมในประเทศไทย: ความพอเพียงและความเสี่ยง. (Online).

www.bot.or.th/BOTHomepage/DataBank/Econcond/seminar/yearly/symposium2005/paper/5SavingBOT_paper.pdf, 4 พฤศจิกายน 2549

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ. 2549. หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประพันธ์ เสวตนันท์. 2537. ทฤษฎีเศรษฐศาสตรมหาศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. 2548. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของประเทศไทย.

(Online). www.fpo.go.th/fseg/Source/Research/ListResearch.php, 18 พฤศจิกายน 2549.

_____. 2549. สถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดุลยภาพการเงิน การออม และการลงทุน. (Online).

www.fpo.go.th/fseg/Index.php?body=../Source/Data/DataIndex, 26 สิงหาคม 2549.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. 2549. รายงานสภาวะการณ์การออมภาคครัวเรือนของไทยในปัจจุบัน. (Online). www.fpo.go.th/fseg/Index.php?body=Source/Article/ArticleIndex.php, 18 พฤศจิกายน 2549.

_____. 2546. เศรษฐศาสตร์น่ารู้. (Online). www.fpo.go.th/fseg/Index, 19 ธันวาคม 2549.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (Online). www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=62, 12 กันยายน 2550

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2546. รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2545 ทั่วประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

_____. 2548. รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 ทั่วประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

_____. 2550. รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2549 ทั่วประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ศรีสุข โรจน์อุณหวงศ์. 2539. การออมต่อระดับรายได้ของครัวเรือนไทยระหว่างชนบทและเมือง ปี พ.ศ.2535/2536. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อุสาคี แซ่มสุวรรณ. 2544. ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ.2527-2541. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Eugene A.Dioulio. 1997. **Macroeconomics**. 3rd ed. New York: McGRAW-HILL

ภาคผนวก

การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ปี พ.ศ.2545

การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2545 เป็นการสำรวจครั้งที่ 16 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจข้อมูลครัวเรือนทั่วราชอาณาจักร จำนวน 34,785 ครัวเรือน โดยมีช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคมจนถึงเดือนธันวาคมของปี พ.ศ.2545

กลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละสตราตัมย่อยหรือในแต่ละเขตการปกครอง ได้ทำการเลือกชุมชนรวมอาคารต่อหมู่บ้าน ตัวอย่างที่อิสระต่อกัน โดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนของชุมชนรวมอาคารต่อหมู่บ้านนั้นๆ ซึ่งกระจายไปตามภาคและเขตการปกครอง ดังต่อไปนี้

จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างที่กำหนดให้ทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง

ตารางภาคผนวกที่ 1 จำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง ปีพ.ศ.2545

ภาค	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
ตอนพิเศษ	1,946	0	1,946
กลาง (ยกเว้นตอนพิเศษ)	6,036	4,331	10,367
เหนือ	4,657	3,314	7,971
ตะวันออกเฉียงเหนือ	5,931	3,112	9,043
ใต้	2,995	2,463	5,458
รวม	21,565	13,220	34,785

ที่มา: ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545)

ตารางภาคผนวกที่ 2 จำนวนครัวเรือนในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2545 จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง

ภาค (หน่วย:ครัวเรือน)	เขตการปกครอง					
	ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล		รวม	
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	2,845,800	(3.3)	266,700	(3.7)	3,112,500	(3.3)
- กรุงเทพมหานคร	2,379,400	(3.3)	-	-	2,379,400	(3.3)
- นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ	466,400	(3.2)	266,700	(3.7)	733,100	(3.4)
กลาง	1,024,900	(3.2)	2,389,000	(3.5)	3,413,900	(3.4)
เหนือ	766,800	(3.0)	2,709,600	(3.3)	3,476,400	(3.2)
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,037,300	(3.4)	4,616,700	(3.8)	5,654,000	(3.7)
ใต้	574,900	(3.3)	1,651,000	(3.9)	2,225,900	(3.8)
ทั่วราชอาณาจักร	6,249,700	(3.2)	11,633,000	(3.6)	17,882,700	(3.5)

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545)

ตารางภาคผนวกที่ 3 รายได้ทั้งสิ้นและรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง

ภาคและเขตการปกครอง	รายได้ทั้งสิ้น		รายได้ประจำ		อัตราร้อยละ รายได้ประจำ ต่อรายได้ทั้งสิ้น
	ต่อ ครัวเรือน	ต่อคน	ต่อ ครัวเรือน	ต่อคน	
ทั่วราชอาณาจักร	13,736	3,913	13,508	3,844	98.3
กรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด	28,239	8,509	28,076	8,460	99.4
กลาง	14,128	4,108	13,923	4,048	98.5
ในเขตเทศบาล	16,312	5,130	16,156	5,076	99.0
นอกเขตเทศบาล	13,245	3,742	13,021	3,675	98.3
เหนือ	9,530	2,963	9,287	2,887	97.5
ในเขตเทศบาล	13,952	4,605	13,687	4,523	98.1
นอกเขตเทศบาล	8,374	2,561	8,137	2,491	97.2
ตะวันออกเฉียงเหนือ	9,279	2,489	9,049	2,427	97.5
ในเขตเทศบาล	16,678	4,862	16,406	4,783	98.4
นอกเขตเทศบาล	7,791	2,056	7,569	1,998	97.2
ใต้	12,487	3,305	12,171	3,221	97.5
ในเขตเทศบาล	16,811	5,064	16,564	4,994	98.5
นอกเขตเทศบาล	11,214	2,868	10,878	2,779	97.0

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545)

ตารางภาคผนวกที่ 4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ และภาค

แหล่งที่มาของรายได้	ทั่วประเทศ		ภาค									
			กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด		กลาง		เหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		ใต้	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
อัตราร้อยละของครัวเรือน	100		17.4		19.1		19.4		31.6		12.5	
ขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ย	3.5		3.3		3.4		3.2		3.7		3.8	
รายได้ทั้งสิ้น	13,736	100.0	28,239	100.0	14,128	100.0	9,530	100.0	9,279	100.0	12,487	100.0
รายได้ประจำ	13,508	98.3	28,076	99.4	13,923	98.5	9,287	97.5	9,049	97.5	12,171	97.5
รายได้ที่เป็นตัวเงิน	11,318	82.4	24,370	86.3	11,859	83.9	7,682	80.6	7,087	76.3	10,238	82.0
ค่าจ้างและเงินเดือน	5,772	42.0	15,527	55.0	5,958	42.2	3,301	34.6	2,852	30.7	4,320	34.6
กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจ												
ส่วนตัวที่ไม่ใช่การเกษตร	2,626	19.1	6,068	21.5	2,629	18.6	1,718	18.0	1,543	16.6	2,390	19.1
กำไรสุทธิจากการทำ												
การเกษตร	1,437	10.5	102	0.4	2,130	15.1	1,457	15.3	1,226	13.2	2,572	20.6
รายได้จากทรัพย์สิน	219	1.6	665	2.3	195	1.3	140	1.5	91	1.0	135	1.1
เงินที่ได้รับเป็นการ												
ช่วยเหลือ	1,263	9.2	2,007	7.1	947	6.7	1,066	11.2	1,375	14.8	820	6.6
รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน	2,190	15.9	3,707	13.1	2,065	14.6	1,605	16.9	1,962	21.2	1,933	15.5
รายรับที่เป็นตัวเงินอื่นๆ	228	1.7	162	0.6	205	1.5	243	2.5	230	2.5	316	2.5

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545)

ตารางภาคผนวกที่ 5 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย และภาค

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ทั่วประเทศ		ภาค									
			กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด		กลาง		เหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		ใต้	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
อัตราร้อยละของครัวเรือน	100.0		17.4		19.1		19.4		31.6		12.5	
ขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ย	3.5		3.3		3.4		3.2		3.7		3.8	
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	10,889	100.0	21,087	100.0	11,227	100.0	7,747	100.0	7,550	100.0	10,701	100.0
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	9,601	88.2	18,311	86.8	9,964	88.8	6,777	87.5	6,741	89.3	9,558	89.3
อาหารและเครื่องดื่ม	3,654	33.5	5,783	27.4	3,797	33.8	2,684	34.6	2,978	39.4	3,926	36.7
เครื่องใช้ที่มีแอลกอฮอล์	143	1.3	240	1.2	189	1.7	122	1.6	86	1.2	131	1.2
ยาสูบ	104	1.0	170	0.8	137	1.2	64	0.8	61	0.8	138	1.3
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	354	3.3	567	2.7	338	3.0	288	3.7	271	3.6	418	3.9
ที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ)	2,295	21.1	4,880	23.1	2,397	21.4	1,539	19.9	1,506	19.9	2,022	18.9
ค่าตรวจรักษาพยาบาลและค่ายา	252	2.3	603	2.8	230	2.0	168	2.2	148	2.0	232	2.2
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	294	2.7	544	2.6	299	2.7	217	2.8	220	2.9	274	2.5
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสาร	1,928	17.7	4,156	19.7	2,073	18.5	1,248	16.1	1,122	14.9	1,958	18.3
การบันเทิงและการอ่าน	217	2.0	538	2.6	237	2.1	142	1.8	113	1.5	159	1.5
การศึกษา	257	2.4	736	3.5	181	1.6	185	2.4	126	1.7	203	1.9
เบ็ดเตล็ด	103	0.9	94	0.4	86	0.8	121	1.6	110	1.4	98	0.9
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	1,288	11.8	2,777	13.2	1,262	11.2	970	12.5	809	10.7	1,143	10.7

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545)

ตารางภาคผนวกที่ 6 ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง

ภาค เขตการปกครอง	ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น (บาท)		ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (บาท)		ค่าใช้จ่ายต่อค่าใช้จ่าย ทั้งสิ้น	อัตราร้อยละ ค่าอาหารและเครื่องดื่มต่อ ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค	ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อ รายได้ทั้งสิ้น
	ต่อครัวเรือน	ต่อคน	ต่อครัวเรือน	ต่อคน			
ทั่วราชอาณาจักร	10,889	3,102	9,601	2,732	88.2	38.1	79.3
กรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด กลาง	21,087	6,354	18,311	5,517	86.8	31.6	74.7
ในเขตเทศบาล	11,227	3,264	9,964	2,897	88.8	38.1	79.5
นอกเขตเทศบาล	12,935	4,068	11,373	3,573	87.9	36.2	79.3
เหนือ	10,537	2,977	9,395	2,652	89.2	39.0	79.6
ในเขตเทศบาล	7,747	2,408	6,777	2,107	87.5	39.6	81.3
นอกเขตเทศบาล	10,823	3,572	9,257	3,060	85.5	35.2	77.6
ตะวันออกเฉียงเหนือ	6,942	2,123	6,128	1,876	88.3	41.4	82.9
ในเขตเทศบาล	7,550	2,025	6,741	1,808	89.3	44.2	81.4
นอกเขตเทศบาล	12,032	3,508	10,478	3,054	87.1	36.9	72.1
ใต้	6,648	1,754	5,989	1,581	90.1	46.7	85.3
ในเขตเทศบาล	10,701	2,832	9,558	2,530	89.3	41.1	85.7
นอกเขตเทศบาล	14,002	4,217	12,246	3,692	87.5	36.8	83.3
นอกเขตเทศบาล	9,730	2,488	8,767	2,240	90.1	42.8	86.8

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545)

ตารางภาคผนวกที่ 7 จำนวนหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม
รายภาค และเขตการปกครอง

ภาคและเขตการปกครอง	รวม	วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม			
		ใช้จ่าย ในครัวเรือน	ทำธุรกิจที่ไม่ใช่ การเกษตร	ทำการเกษตร	อื่นๆ
ทั่วราชอาณาจักร	82,485	52,403	16,597	12,071	1,413
กรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด กลาง	157,730	118,790	36,954	1,743	243
ในเขตเทศบาล	76,278	44,670	14,524	16,080	1,005
นอกเขตเทศบาล	101,205	58,881	34,686	5,659	1,979
เหนือ	66,209	38,929	6,379	20,289	612
ในเขตเทศบาล	57,535	30,853	9,938	16,037	708
นอกเขตเทศบาล	100,849	59,862	34,147	5,477	1,362
ตะวันออกเฉียงเหนือ	46,212	23,268	3,608	18,798	537
ในเขตเทศบาล	66,034	40,943	10,601	11,607	2,882
นอกเขตเทศบาล	155,648	103,619	43,791	3,824	4,414
ใต้	48,008	28,336	3,925	13,173	2,574
ในเขตเทศบาล	76,124	41,864	19,101	14,275	885
นอกเขตเทศบาล	133,424	79,516	33,481	18,979	1,448
นอกเขตเทศบาล	59,258	30,781	14,868	12,890	719

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545)

ตารางภาคผนวกที่ 8 รายได้ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามสถานะทางสังคม

สถานะทางเศรษฐกิจสังคม	อัตราร้อยละ ครัวเรือน	ขนาดครัวเรือน โดยเฉลี่ย (คน)	รายได้ เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	ค่าใช้จ่าย เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	หนี้สิน เฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	อัตราร้อยละ ค่าใช้จ่ายต่อ รายได้
ครัวเรือนทั้งหมด	100.0	3.5	13,736	10,889	82,485	79.3
ผู้ถือครองทำการเกษตร						
เป็นเจ้าของที่ดินเป็นส่วนใหญ่	19.0	3.9	8,827	7,470	54,136	84.6
เช่าที่ดินเป็นส่วนใหญ่	4.1	4.0	9,971	7,595	56,899	76.2
ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร	17.1	3.7	18,970	13,893	153,132	73.2
ลูกจ้าง						
ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร	9.1	3.4	33,963	24,902	249,700	73.3
คนงานเกษตร	6.8	3.6	5,467	5,431	18,786	99.3
คนงานทั่วไป	1.6	3.6	7,088	6,541	20,291	92.3
เสมียนพนักงาน พนักงานขาย และให้บริการ	13.2	3.5	15,122	12,662	78,019	83.7
ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต	12.7	3.6	10,499	8,861	27,605	84.4
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ	16.4	2.7	9,189	7,620	34,263	82.9

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545)

การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ปี พ.ศ.2547

การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 เป็นการสำรวจครั้งที่ 17 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจข้อมูลครัวเรือนทั่วประเทศจำนวน 34,843 ครัวเรือน โดยมีช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคมจนถึงเดือนธันวาคมของปี พ.ศ.2547 ซึ่งการสำรวจข้อมูลมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ รายจ่ายของครัวเรือน ภาวะหนี้สิน ลักษณะที่อยู่อาศัย การเป็นเจ้าของสินทรัพย์ถาวรประเภท รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์และหนี้สิน

กลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละสตราตัมย่อยหรือในแต่ละเขตการปกครอง ได้ทำการเลือกชุมชนอาคารต่อหมู่บ้าน ตัวอย่างที่อิสระต่อกัน โดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนของชุมชนอาคารต่อหมู่บ้านนั้นๆ ซึ่งกระจายไปตามภาคและเขตการปกครอง ดังต่อไปนี้

จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างที่กำหนดให้ทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง

ตารางภาคผนวกที่ 9 จำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง ปีพ.ศ.2547

ภาค	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
ตอนพิเศษ	2,061	0	2,061
กลาง (ยกเว้นตอนพิเศษ)	6,144	4,230	10,374
ภาคเหนือ	4,832	3,304	8,136
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5,947	3,081	9,028
ภาคใต้	2,944	2,300	5,244
รวม	21,928	12,915	34,843

ที่มา: ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

ตารางภาคผนวกที่ 10 จำนวนครัวเรือนในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2547 จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง

ภาค	เขตการปกครอง (หน่วย:ครัวเรือน)		
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	3,077,100	297,800	3,374,900
	(3.2)	(3.6)	(3.2)
- กรุงเทพมหานคร	2,560,800	-	2,560,800
	(3.2)	-	(3.2)
- นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ	516,300	297,800	814,100
	(3.1)	(3.6)	(3.3)
กลาง	1,145,300	2,460,900	3,606,200
	(3.1)	(3.5)	(3.4)
เหนือ	803,000	2,899,900	3,702,900
	(3.0)	(3.2)	(3.2)
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,068,800	4,806,400	5,875,200
	(3.4)	(3.7)	(3.7)
ใต้	611,000	1,735,200	2,346,200
	(3.2)	(3.8)	(3.7)
ทั่วราชอาณาจักร	6,705,200	12,200,200	18,905,400
	(3.2)	(3.6)	(3.4)

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

ตารางภาคผนวกที่ 11 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ รายภาค

แหล่งที่มาของรายได้	ภาค											
	ทั่วประเทศ		กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด		กลาง		เหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		ใต้	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
รายได้ทั้งสิ้น	14,963	100.0	28,135	100.0	16,355	100.0	10,885	100.0	10,139	100.0	14,469	100.0
รายได้ประจำ	14,778	98.8	28,011	99.6	16,190	99.0	10,690	98.2	9,933	98.0	14,237	98.4
รายได้ที่เป็นตัวเงิน	12,423	83.0	24,387	86.7	13,833	84.6	8,817	81.0	7,868	77.6	12,039	83.2
ค่าจ้างและเงินเดือน	6,558	43.8	16,944	60.2	7,400	45.2	3,974	36.5	3,165	31.2	4,583	31.7
กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจ												
ส่วนตัวที่ไม่ใช่การเกษตร	2,668	17.8	4,899	17.4	3,169	19.4	1,920	17.7	1,557	15.3	3,004	20.7
กำไรสุทธิจากการทำการเกษตร	1,591	10.7	130	0.5	1,932	11.8	1,558	14.3	1,477	14.6	3,241	22.4
รายได้จากทรัพย์สิน	1,412	9.4	1,963	7.0	1,167	7.2	1,212	11.1	1,555	15.4	1,034	7.2
เงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ	194	1.3	451	1.6	165	1.0	153	1.4	113	1.1	176	1.2
รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน	2,354	15.7	3,624	12.9	2,357	14.4	1,873	17.2	2,066	20.4	2,199	15.2
รายรับที่เป็นตัวเงินอื่นๆ	186	1.3	124	0.4	165	1.0	194	1.8	203	2.0	231	1.6

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

ตารางภาคผนวกที่ 12 รายได้ทั้งสิ้นและรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามภาค
และเขตการปกครอง

ภาคและเขตการปกครอง	รายได้ทั้งสิ้น		รายได้ประจำ		อัตราร้อยละ รายได้ประจำต่อ รายได้ทั้งสิ้น
	ต่อ ครัวเรือน	ต่อคน	ต่อ ครัวเรือน	ต่อคน	
ทั่วราชอาณาจักร	14,963	4,337	14,778	4,285	98.8
กรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด กลาง	28,135	8,820	28,011	8,781	99.6
ในเขตเทศบาล	16,355	4,805	16,190	4,757	99.0
นอกเขตเทศบาล	18,453	5,953	18,301	5,904	99.2
เหนือ	15,502	4,392	15,332	4,343	98.9
ในเขตเทศบาล	10,885	3,438	10,690	3,377	98.2
นอกเขตเทศบาล	15,945	5,297	15,755	5,234	98.8
ตะวันออกเฉียงเหนือ	9,564	2,979	9,369	2,919	98.0
ในเขตเทศบาล	10,139	2,754	9,933	2,698	98.0
นอกเขตเทศบาล	17,163	5,063	16,592	5,001	98.8
ใต้	8,727	2,333	8,522	2,279	97.7
ในเขตเทศบาล	14,469	3,918	14,237	3,855	98.4
นอกเขตเทศบาล	18,514	5,732	18,356	5,683	99.1
นอกเขตเทศบาล	13,274	3,466	13,022	3,400	98.1

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

ตารางภาคผนวกที่ 13 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย รายภาค

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ภาค											
	ทั่วประเทศ		กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด		กลาง		เหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		ใต้	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	12,297	100.0	21,716	100.0	13,270	100.0	9,361	100.0	8,484	100.0	12,891	100.0
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	10,885	88.5	18,816	86.7	11,865	89.4	8,232	87.9	7,634	90.0	11,525	89.4
อาหารและเครื่องดื่ม	3,769	30.6	5,769	26.6	3,984	30.0	2,848	30.4	2,985	35.2	4,271	33.1
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	206	1.7	322	1.5	277	2.1	161	1.7	127	1.5	215	1.7
ยาสูบ	107	0.9	175	0.8	136	1.0	65	0.7	63	0.7	155	1.2
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	2,671	21.7	4,962	22.8	3,022	22.8	2,001	21.4	1,598	18.8	2,938	22.8
ที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ)	2,511	20.4	4,864	22.4	2,720	20.5	1,825	19.5	1,709	20.2	2,270	17.6
ค่าตรวจรักษาพยาบาลและค่ายา	385	3.1	489	2.3	411	3.1	331	3.5	282	3.3	550	4.3
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	320	2.6	510	2.4	357	2.7	253	2.7	240	2.8	321	2.5
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและ												
ค่าบริการสื่อสาร	262	2.2	460	2.1	285	2.1	203	2.2	177	2.1	279	2.1
การบันเทิงและการอ่าน	266	2.2	717	3.3	213	1.6	197	2.1	135	1.6	208	1.6
การศึกษา	237	1.9	457	2.1	305	2.3	191	2.0	129	1.5	199	1.6
เบ็ดเตล็ด	151	1.2	91	0.4	155	1.2	157	1.7	189	2.3	119	0.9
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	1,411	11.5	2,899	13.3	1,405	10.6	1,129	12.1	850	10.0	1,366	10.6

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

ตารางภาคผนวกที่ 14 ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น และค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง

ภาค เขตการปกครอง	ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น (บาท)		ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (บาท)		อัตราร้อยละ		
	ต่อครัวเรือน	ต่อคน	ต่อครัวเรือน	ต่อคน	ค่าใช้จ่ายต่อ	ค่าอาหารและเครื่องดื่มต่อ	ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อ
					ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค	รายได้ทั้งสิ้น
ทั่วราชอาณาจักร	12,297	3,564	10,885	3,155	88.5	34.6	82.2
กรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด กลาง	21,716	6,808	18,816	5,898	86.6	30.7	77.2
ในเขตเทศบาล	13,270	3,899	11,865	3,486	89.4	33.6	81.1
นอกเขตเทศบาล	14,637	4,722	12,993	4,191	88.8	33.0	79.3
เหนือ	12,715	3,602	11,406	3,231	89.7	33.9	82.0
ในเขตเทศบาล	9,361	2,957	8,232	2,600	87.9	34.6	86.0
นอกเขตเทศบาล	12,827	4,261	11,084	3,682	86.4	31.7	80.4
ตะวันออกเฉียงเหนือ	8,456	2,634	7,487	2,332	88.5	35.7	88.4
ในเขตเทศบาล	8,484	2,304	7,634	2,074	90.0	39.1	83.7
นอกเขตเทศบาล	13,333	2,933	11,657	3,439	87.4	32.8	77.7
ใต้	7,509	2,008	6,825	1,825	90.9	41.3	86.0
ในเขตเทศบาล	12,891	3,491	11,525	3,121	89.4	37.1	89.1
นอกเขตเทศบาล	15,660	4,848	13,856	4,291	88.5	34.7	84.6
นอกเขตเทศบาล	12,074	3,153	10,837	2,830	89.8	37.9	91.0

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

ตารางภาคผนวกที่ 15 จำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม รายภาค และเขตการปกครอง

ภาค เขตการปกครอง	รวมหนี้สินทั้งสิ้น		วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม											
			เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน						เพื่อใช้ทำธุรกิจ		เพื่อใช้ทำการเกษตร		หนี้อื่นๆ	
			รวม		ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและที่ดิน		ใช้จ่ายอุปโภคบริโภค		ที่ไม่ใช่การเกษตร					
			บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ทั่วราชอาณาจักร	104,571	100.0	68,747	65.7	38,140	36.5	30,607	29.2	15,888	15.2	16,952	16.2	2,984	2.9
กรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด กลาง	155,622	100.0	121,851	78.3	84,003	54.0	37,848	24.3	27,678	17.8	1,425	0.9	4,668	3.0
ในเขตเทศบาล	115,184	100.0	73,641	63.9	45,165	39.2	28,476	24.7	15,723	13.6	24,488	21.3	1,332	1.2
นอกเขตเทศบาล	123,362	100.0	81,347	65.9	49,406	40.0	31,941	25.9	31,736	25.7	8,967	7.3	1,312	1.1
เหนือ	111,862	100.0	70,510	63.0	43,442	38.8	27,068	24.2	9,219	8.3	30,794	27.5	1,339	1.2
ในเขตเทศบาล	94,893	100.0	57,750	60.9	30,798	32.5	26,952	28.4	11,560	12.2	24,043	25.3	1,540	1.6
นอกเขตเทศบาล	130,723	100.0	87,360	66.9	46,244	35.4	41,116	31.4	31,069	23.8	9,039	6.9	3,255	2.5
ตะวันออกเฉียงเหนือ	85,540	100.0	50,020	58.5	26,765	31.3	23,255	27.2	6,468	7.5	27,960	32.7	1,092	1.3
ในเขตเทศบาล	83,278	100.0	52,490	63.0	20,332	24.4	32,097	38.5	11,981	14.4	16,985	20.4	1,883	2.3
นอกเขตเทศบาล	190,233	100.0	132,798	69.8	65,184	34.3	67,614	35.5	47,432	24.9	5,897	3.1	4,106	2.2
ใต้	61,770	100.0	36,267	58.7	11,312	18.3	24,955	40.4	4,853	7.9	19,214	31.1	1,436	2.3
ในเขตเทศบาล	92,126	100.0	51,930	56.4	25,356	27.5	26,574	28.8	17,516	19.0	14,514	15.8	8,166	8.9
นอกเขตเทศบาล	130,491	100.0	93,217	71.4	53,438	40.9	39,779	30.5	29,499	22.6	5,970	4.6	1,805	1.4
	80,801	100.0	39,743	49.2	17,066	21.1	22,677	28.1	13,978	17.3	17,037	21.1	10,043	12.4

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

ตารางภาคผนวกที่ 16 รายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามสถานะทางสังคม

สถานะทางเศรษฐกิจสังคม	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	อัตราร้อยละ ของค่าใช้จ่ายต่อรายได้
ครัวเรือนทั้งหมด	14,963	12,297	104,571	82.2
ผู้ถือครองทำการเกษตร				
เป็นเจ้าของที่ดินเป็นส่วนใหญ่	9,937	8,522	65,738	85.8
เช่าที่ดินเป็นส่วนใหญ่	10,595	8,446	84,359	79.7
ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร	19,056	15,138	166,097	79.4
ลูกจ้าง				
ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร	37,080	26,783	318,913	72.2
คนงานเกษตร	6,421	6,499	27,383	101.2
คนงานทั่วไป	7,383	7,169	29,560	97.1
เสมียนพนักงาน พนักงานขาย และให้บริการ	16,225	14,229	96,163	87.7
ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต	11,512	10,208	51,619	88.7
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ	10,192	8,831	49,613	86.6

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

ตารางภาคผนวกที่ 17 เปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ปี พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2547 จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง

สถานะทางเศรษฐกิจ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของครัวเรือน (บาท)		อัตราร้อยละของ การเปลี่ยนแปลงต่อ ปี	ดัชนีความแตกต่างของรายได้		รายได้ปี พ.ศ.2547 ปรับตามราคาของปี พ.ศ.2545	อัตราร้อยละของการ เปลี่ยนแปลงต่อปี ของรายได้ที่แท้จริง
	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547		พ.ศ.2545	พ.ศ.2547		
	ทั่วราชอาณาจักร	13,736		14,963	4.4		
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด กลาง	28,239	28,135	-0.2	100	100	27,001	-2.2
เหนือ	14,128	16,355	7.6	50	58	15,400	4.4
ตะวันออกเฉียงเหนือ	9,530	10,885	6.9	34	39	10,396	4.4
ใต้	9,279	10,139	4.5	33	36	9,601	1.7
12,487	14,469	7.6	44	51	13,741	4.9	
ในเขตเทศบาล							
กลาง	16,312	18,453	6.4	58	66	17,376	3.2
เหนือ	13,952	15,945	6.9	49	57	15,229	4.5
ตะวันออกเฉียงเหนือ	16,678	17,163	1.4	59	61	16,253	-1.3
ใต้	16,811	18,514	4.9	60	66	17,582	2.3
นอกเขตเทศบาล							
กลาง	13,245	15,502	8.2	47	55	14,501	4.6
เหนือ	8,374	9,564	6.9	30	34	8,922	3.2
ตะวันออกเฉียงเหนือ	7,791	8,727	5.8	28	31	8,304	3.2
ใต้	11,214	13,274	8.8	40	47	12,257	4.5

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

ตารางภาคผนวกที่ 18 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547
จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง

ภาคและเขตการปกครอง	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ของครัวเรือน (บาท)		อัตราร้อยละของการ เปลี่ยนแปลงต่อปี	ดัชนีความแตกต่าง ของค่าใช้จ่ายต่อเดือน (1)	
	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547		พ.ศ.2545	พ.ศ.2547
ทั่วราชอาณาจักร	10,889	12,297	6.3	-	-
กรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด	21,087	21,716	1.5	100	100
กลาง	11,227	13,270	8.7	53	61
เหนือ	7,747	9,361	9.9	37	43
ตะวันออกเฉียงเหนือ	7,550	8,484	6.0	36	39
ใต้	10,701	12,891	9.8	51	59
ในเขตเทศบาล					
กลาง	12,935	14,637	6.4	61	67
เหนือ	10,823	12,827	8.9	51	59
ตะวันออกเฉียงเหนือ	12,032	13,333	5.3	57	61
ใต้	14,002	15,660	5.8	66	72
นอกเขตเทศบาล					
กลาง	10,537	12,715	9.8	50	59
เหนือ	6,942	8,456	10.4	33	39
ตะวันออกเฉียงเหนือ	6,648	7,509	6.3	32	35
ใต้	9,730	12,074	11.4	46	56

หมายเหตุ: (1) คือ ตัวชี้วัดที่แสดงความแตกต่างของค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

ตารางภาคผนวกที่ 19 เปรียบเทียบจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน ปี พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2547 จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม รายภาค

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม	ทั่วประเทศ		กรุงเทพฯ และ 3 จังหวัด		กลาง		เหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		ใต้	
	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547
หนี้สินทั้งสิ้น	82,485	104,571	157,730	155,622	76,278	115,184	57,535	94,893	66,034	83,278	76,124	92,126
		(12.6)		(-0.7)		(22.9)		(28.4)		(12.3)		(10.0)
เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน	52,403	68,747	118,790	121,851	44,670	73,641	30,853	57,750	40,943	52,429	41,864	51,930
		(14.5)		(1.3)		(28.4)		(36.8)		(13.2)		(11.4)
เพื่อใช้จ่ายธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร	16,597	15,888	36,954	27,678	14,524	15,723	9,938	11,560	10,601	11,981	19,101	17,516
		(-2.2)		(-13.5)		(4.0)		(7.9)		(6.3)		(-4.2)
เพื่อใช้ในการเกษตร	12,071	16,952	1,743	1,425	16,080	24,488	16,037	24,043	11,607	16,986	14,275	14,514
		(18.5)		(-9.6)		(23.4)		(22.4)		(21.0)		(0.8)
หนี้สินอื่นๆ	1,413	2,984	243	4,668	1,005	1,332	708	1,540	2,882	1,883	885	8,166
		(45.3)		(338.3)		(15.1)		(47.5)		(-19.2)		(203.8)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ เป็นอัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลงต่อปี เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2545

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

ตารางภาคผนวกที่ 20 เปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนปี พ.ศ.2545 และปี พ.ศ.2547 จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจ

สถานะทางเศรษฐกิจ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (บาท)			ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)			จำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		
	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547	อัตราร้อยละการ เปลี่ยนแปลง	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547	อัตราร้อยละการ เปลี่ยนแปลง	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547	อัตราร้อยละการ เปลี่ยนแปลง
ครัวเรือนทั้งหมด	13,736	14,963	4.4	10,889	12,297	6.3	82,485	104,571	12.6
ผู้ถือครองทำการเกษตร									
เป็นเจ้าของที่ดินเป็นส่วนใหญ่	8,827	9,937	6.1	7,470	8,522	6.8	54,136	65,738	10.2
เช่าที่ดินเป็นส่วนใหญ่	9,971	10,595	3.1	7,595	8,446	5.5	56,899	84,359	21.8
ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร	18,970	19,056	0.2	13,893	15,138	4.4	153,132	166,097	4.1
ลูกจ้าง									
ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร	33,963	37,080	4.5	24,902	26,783	3.7	249,700	318,913	13.0
คนงานเกษตร	5,467	6,421	8.4	5,431	6,499	9.4	18,786	27,383	20.7
คนงานทั่วไป	7,088	7,383	2.1	6,541	7,169	4.7	20,291	29,560	20.7
เสมียนพนักงาน พนักงานขาย และให้บริการ	15,122	16,225	3.6	12,662	14,229	6.0	78,019	96,163	11.0
ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต	10,499	11,512	4.7	8,861	10,208	7.3	27,605	51,619	36.7
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ	9,189	10,192	5.3	7,620	8,831	7.7	34,263	49,613	20.3

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547)

การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ปี พ.ศ.2549

การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2549 เป็นการสำรวจครั้งที่ 18 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจข้อมูลครัวเรือนทั่วประเทศจำนวน 44,918 ครัวเรือน โดยมีช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคมจนถึงเดือนธันวาคมของปี พ.ศ.2549 ซึ่งการสำรวจข้อมูลมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ รายจ่ายของครัวเรือน ภาวะหนี้สิน ลักษณะที่อยู่อาศัย การเป็นเจ้าของสินทรัพย์ถาวรประเภท รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์และหนี้สิน

กลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละสตราตัมย่อยหรือในแต่ละเขตการปกครอง ได้ทำการเลือกชุมชนอาคารต่อหมู่บ้าน ตัวอย่างที่อิสระต่อกัน โดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนของชุมชนอาคารต่อหมู่บ้านนั้นๆ ซึ่งกระจายไปตามภาคและเขตการปกครอง ดังต่อไปนี้

จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างที่กำหนดให้ทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง

ตารางภาคผนวกที่ 21 จำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค และเขตการปกครองปี พ.ศ. 2549

ภาค	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
ตอนพิเศษ	2,762	0	2,762
กลาง (ยกเว้นตอนพิเศษ)	7,263	5,638	12,901
ภาคเหนือ	6,797	4,435	11,232
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	7,507	4,343	11,850
ภาคใต้	3,610	2,563	6,173
รวม	27,939	16,979	44,918

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ตารางภาคผนวกที่ 22 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ รายภาค

แหล่งที่มาของรายได้	ภาค											
	ทั่วประเทศ		กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด		กลาง		เหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		ใต้	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
รายได้ทั้งสิ้นต่อเดือน	17,787	100.0	33,088	100.0	19,279	100.0	13,146	100.0	11,815	100.0	18,668	100.0
รายได้ประจำ	17,537	98.6	32,788	99.1	19,028	98.7	12,808	97.4	11,624	98.4	18,461	98.9
รายได้ที่เป็นตัวเงิน	14,946	84.0	28,939	87.5	16,435	85.2	10,588	80.5	9,383	79.4	15,982	85.6
รายได้จากการทำงาน	12,929	72.7	25,713	77.7	14,835	76.9	8,781	66.8	7,354	62.2	14,524	77.8
ค่าจ้างและเงินเดือน	7,109	40.0	18,219	55.1	7,777	40.3	3,920	29.8	3,573	30.2	6,128	32.8
กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจส่วนตัว												
ไม่ใช้การเกษตร	3,628	20.4	7,362	22.2	3,718	19.3	2,688	20.5	2,270	19.2	3,719	19.9
กำไรสุทธิจากการทำการเกษตร	2,193	12.3	132	0.4	3,340	17.3	2,173	16.5	1,511	12.8	4,677	25.1
เงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ	1,671	9.4	2,038	6.2	1,335	6.9	1,620	12.3	1,922	16.3	1,184	6.3
รายได้จากทรัพย์สิน	346	1.9	1,188	3.6	265	1.4	186	1.4	107	0.9	274	1.5
รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน	2,591	14.6	3,848	11.6	2,593	13.5	2,220	16.9	2,241	19.0	2,479	13.3
รายได้ไม่ประจำ (ที่เป็นตัวเงิน)	251	1.4	300	0.9	251	1.3	338	2.6	191	1.6	206	1.1

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ตารางภาคผนวกที่ 23 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ และสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน

สถานะทางเศรษฐกิจสังคม	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	อัตราร้อยละ ของค่าใช้จ่ายต่อรายได้
ครัวเรือนทั้งหมด	17,787	14,311	11,626	80.5
ผู้ถือครองทำการเกษตร				
เป็นเจ้าของที่ดินเป็นส่วนใหญ่	12,837	10,132	2,520,200	78.9
เช่าที่ดินเป็นส่วนใหญ่	12,092	10,082	628,300	87.6
ประมง ป่าไม้ ต่ำสัตว์ บริการทางการเกษตร	10,291	7,658	213,900	
ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร	23,932	17,510	2,143,900	73.2
ลูกจ้าง				
ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร	42,215	31,267	1,074,300	74.1
คนงานเกษตร	9,037	8,926	478,700	98.8
คนงานทั่วไป	9,432	9,386	94,900	99.5
เสมียนพนักงาน พนักงานขาย และให้บริการ	18,696	16,448	1,536,900	88.0
ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต	13,039	11,845	1,389,300	90.8
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ	11,377	9,926	1,545,800	87.2

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ตารางภาคผนวกที่ 24 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย รายภาค

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ภาค											
	ทั่วประเทศ		กรุงเทพฯ และ 3 จังหวัด		กลาง		เหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		ใต้	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	14,311	100.0	24,194	100.0	15,373	100.0	11,185	100.0	10,316	100.0	15,260	100.0
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	12,701	88.7	21,411	88.5	13,636	88.7	9,911	88.6	9,184	89.0	13,583	89.0
ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ	4,601	32.1	6,880	28.4	5,039	32.8	3,536	31.6	3,655	35.4	5,111	33.5
อาหารและเครื่องดื่ม	4,221	29.5	6,333	26.2	4,567	29.7	3,253	29.1	3,386	32.8	4,650	30.5
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	251	1.7	356	1.4	321	2.1	204	1.8	179	1.7	269	1.8
ยาสูบ หมาก ยานัตถุ์และอื่นๆ	129	0.9	191	0.8	151	1.0	79	0.7	90	0.9	192	1.2
ค่าใช้จ่ายสินค้าและบริการ	8,101	56.6	14,530	60.1	8,598	55.9	6,375	57.0	5,529	53.6	8,472	55.5
ที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน												
รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ	3,106	21.7	5,835	24.1	3,297	21.4	2,293	20.5	2,127	20.6	3,140	20.6
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	408	2.9	601	2.5	424	2.8	345	3.1	285	2.8	542	3.5
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	405	2.8	789	3.3	438	2.8	288	2.6	280	2.7	371	2.4
ค่าตรวจรักษาพยาบาลและค่ายา	305	2.1	550	2.3	300	2.0	282	2.5	193	1.9	329	2.2
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทาง/สื่อสาร	3,084	21.5	5,366	22.2	3,282	21.3	2,464	22.0	2,096	20.3	3,381	22.2
การศึกษา	283	2.0	733	3.0	246	1.6	220	2.0	137	1.3	245	1.6
การบันเทิง การอ่าน/กิจกรรมศาสนา	322	2.3	593	2.4	399	2.6	279	2.5	173	1.7	307	2.0
การจัดพิธีในโอกาสพิเศษ	188	1.3	63	0.3	212	1.4	204	1.8	238	2.3	157	1.0
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	1,610	11.3	2,783	11.5	1,736	11.3	1,274	11.4	1,131	11.0	1,678	11.0

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ตารางภาคผนวกที่ 25 จำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้และหนี้สินเฉลี่ย จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม รายภาค

ภาค เขตการปกครอง	วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม															
	รวมหนี้สินทั้งสิ้น		เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน								เพื่อใช้ทำธุรกิจ		เพื่อใช้ทำการเกษตร		หนี้อื่นๆ	
			รวม		ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน และที่ดิน		ใช้ใน การศึกษา		ใช้จ่ายอุปโภคบริโภค		ที่ไม่ใช่การเกษตร					
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ทั่วราชอาณาจักร	116,585	100.0	75,436	64.7	39,298	33.7	3,982	3.4	32,156	27.6	21,368	18.3	16,507	14.2	3,274	2.8
กรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด กลาง	155,212	100.0	112,733	72.6	74,349	47.9	3,932	2.5	34,452	22.2	37,211	24.0	2,130	1.4	3,137	2.0
เหนือ	113,475	100.0	68,239	60.1	37,274	32.8	1,779	1.6	29,186	25.7	20,736	18.3	21,750	19.2	2,749	2.4
ตะวันออกเฉียงเหนือ	114,201	100.0	68,798	60.3	34,200	30.0	4,692	4.1	29,916	26.2	17,921	15.7	24,249	21.2	3,233	2.8
ใต้	101,882	100.0	63,270	62.1	24,151	23.7	4,408	4.3	34,711	34.1	17,078	16.8	17,375	17.0	4,183	4.1
	114,179	100.0	80,922	70.9	44,776	39.2	5,247	4.6	30,899	27.1	18,842	16.5	12,365	10.8	2,049	1.8

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นายอำนาจ มุฑิตา
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดอุทัยธานี
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้ช่วยนักวิจัย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท คีอาร์ รีเสิร์ช จำกัด